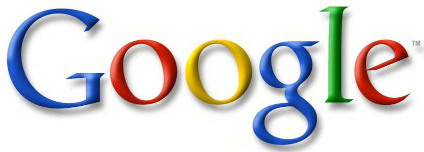

Žid v dnešní společnosti.

Napsal

JUDr. Edvard Lederer.

V PRAZE. — 1902. — Nákladem vlastním.

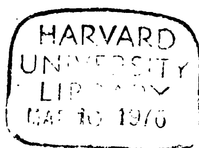
Žid v dnešní společnosti.

Napsal

JUDr. Edvard Lederer.

V Praze. — 1902. — Nákladem vlastním.

Tiskem J. PAKA v Kolíně.

PŘEDMLUVA.

Interwiew p. redaktora Dostála-Lutinova s p. Dr. baronem Riegrem o židovské otázce koncem roku 1901. vyvolal mezi českožidovskými stoupenci secessi.

Rozprávka ta zapadla již v české veřejnosti v zapomenutí, pro malý svět českožidovských pracovníků trvá rozkol jí vyvolaný dále.

Výbor národní jednoty českožidovské a stejně i redakce „Českožidovských listů“ vzali za vděk s polovičatým odvoláním barona Riegra, zachovali se kompromisně.

Já s dvěma přátely Drem. Boh. Klinebergrem a Drem. V. Vohryzkem postavil jsem se k oběma projevům barona Riegra, prvnějšímu vůči p. redaktoru Dostálu Lutinovi a pozdějšímu v „Českožid. listech“ úplně odmítavě. Nám poloviční odvolání barona Riegra v „Českožid. listech“ nestačilo. Slovo o rozkladném živlu židovském z úst jeho skutečně vyšlo, nebylo odvoláno, hrot slova toho zůstal. My příkří odpůrcové Riegrova nejpo-

slednějšího stanoviska o židovské otázce chceme mít jasno, a s námi, jak jsme přesvědčeni a jak z četných projevů souvěrců našich usuzovati jsme oprávněni, převalná část židovských Čechů.

Chceme mít ujasněný poměr k společnosti české, k té, která je dnes nositelkou veřejné činnosti politické, jejíž mluvčím byl vůči p. Dostálovi-Lutinovi baron Rieger bez ohledu stran, k nimž se společnost tato hlásí.

Tou společností jsou nám představitelé dnešní politické činnosti, předně tedy česká delegace, česká žurnalistika t. zv. vlastenecká, okresní a obecní veličiny a jejich stoupenci, všichni ti, kteří plují posud proudem nemoderního nazírání na život český, proudem zevní okázalosti a zevního pouze zdůraznění života toho. Rozdíl našeho nazírání na poměr českých židů vůbec a židovských Čechů zvláště k společnosti oné vedl k rozluce naší s „Českožidovskými listy“, ve kterých jsme nenalezli více oné volné tribuny, jak my jsme si ji přáli.

Nám milejší je otevřené nepřátelství než zastřené! Odtud potřeba vystoupit proti kompromisování. Zevního popudu k vydání této mé práce není, český antisemitism již poněkud vystřízlivěl, rozlil se sice, jak naši antisemité vítězoslavně hlásají, širokým proudem, prohlubuje se prý také, jak oni tvrdí, ale horečka protižidovská, která po Polenské

aféře lomcovala celou starovlasteneckou společností, se již značně umírnila. Snad je proto nyní vhodná doba k rozhovoru a ku kritice, k vzájemným výtkám a vzájemnému dohovoru nikoliv s antisemity, ale s těmi, kteří jsouce proti židům z jakéhokoliv důvodu předpojati, nicméně zhoubnost reakcionářského antisemitismu uznávají. Těm svědčí práce tato, kterou podávám veřejnosti naší nikoliv z ješitnosti. Jsem si toho dobře vědom, že tento můj projev v českokřesťanské veřejnosti, dojde-li povšimnutí, mně spíše vynese úsměšky než uznání mé upřímné, v pravdě vlastenecké snahy, ba i mezi souvěrci mými najde se leckterý, jenž řídě se opatrnickým: „Quieta non movere“ — bude práci tuto pokládati za nevčasnou, zbytečnou. Úsudek však ať o knize té vyzní jakkoliv!

Již ve dvou brožurách pokusil jsem se o to, uvědomit sobě i jiným interesentům otázku českožidovskou, především v brožuře s tímto titulem, v níž jsem vyložil příčiny, pro které asimilace českých židů s národem tak pozvolna postupuje, a v brožuře „Německý a český antisemitism“, kde jsem k tomu poukázal, jak závislé je starovlastenecké, dnes nacionalismem prosáklé hnutí antisemitické na svém vzoru nacionálně-německém. V knize této činím pokus, vystihnout, jak dnešní starovlastenecká společnost a jak český lid sám k židovstvu v zemích českých stojí a jakým směrem se obě vrstvy tyto bráti mají,

má-li dojíti k dohodě pro ně obě stejně žádoucí.

Dnešní vzájemný poměr je, otevřeně řečeno, velmi nepříznivý, po soudě mém proto, jelikož naše společnost, častěji jmenovaná, odříkává svoje obžaloby proti židům, aniž by si dala práci je po zdůvodněnosti jich zkoumat, vlastních chyb však nevidí, jelikož je viděti nechce.

Jestli proto práce tato v podstatě své je obžalobou starovlastenecké společnosti, je to jen nutný důsledek jejího postupu proti židům.

V Jindř. Hradci, v listopadu 1902.

JUDr. Elvard Lederer.

I.

Výčitky, které se dnes na židovstvo evropské jen jen hrnou, jsou počtem i rázem svým zvláště bohaty.

Jsou to výčitky, které domácí odpůrcové židům po cizích, nečeských svých stoupencích antisemitických odříkávají, jsou to pak výčitky specielně české.

Nebudu vyvracovat obžaloby pocházející přímo z kalu štvanic rasovních a náboženských, nebudu se obírati obviněními ulice antisemitické, a proto pohádku o rituální vraždě židovské ponechávám první stranou.

Nad podobnou pomluvou jsou akta již uzavřena — pro inteligenta aspoň!

Demagogové a svedené jí davy nechť si i nadále na ohryzané kosti kuchyně antisemitické pochutnávají. Zdrávi zažili!

Obmezuji výklad svůj přirozeně jen na obžaloby, pronášené proti židům od oněch inteligentů, kteří skutečně slušné polemice jsou přístupni a daleci jsou záští protižidovského.

Přední výčitka, která se židům při každé příležitosti činí, je jejich všežidovská solidarita. Jsou i lidé, kteří věří v jakousi tajnou mezinárodní organisaci židovskou, která po jejich přesvědčení nemá jiného účele, nežli zotročit celý křesťanský svět.

Střízlivý člověk musil by se takovému domění a rozohněné fantasii jisté části křesťanského světa upřímně smát, kdyby nebylo na snadě, že bájka taková byla do světa vržena a napořád živena lidmi, kteří mají zájem svůj na tom, aby antisemitism nevymizel, jelikož je řemeslem, z kterého dnes četné existence žijí, a jedním z prostředků, jimiž má být zdravý rozum znásilněn ve prospěch vlády reakce. Ale fantasie o organisované solidaritě straší napořád dále v žurnalistice, v knihách pseudovědeckých, ve studiích, ba i v literatuře, z níž uvádím na příklad Bourgetovo nejnovější dílo „L'etape“ aneb u nás Holečkovo „Vysoké hráze třeba“, dílo, v němž se čtenář při každé řádce pozastavit musí v pochybnostech, jedná-li se o nezrovna vtipnou persifláži neb vážné mínění autora. Organisovaná solidarita!

Zda-li napadá rozšiřovatelům podobného nesmyslu, že by se byla během staletí v organisaci milionů členů nejrůznějšího povolání, vzdělání a karakterů vyzradila na konec přece jen celá tajnost organisace takové, že by bylo musilo dojít nutností živelní k odkrytí úmluv, účele, členů, prostředků a působišť,

hlavně středisk tak ohromné organisace, jak by ji svět jinde nebyl poznal!

Či předpokládá křesťanský svět, že židé jsou skutečně takovými nadlidmi, a křesťané intelektuelně tak inferiorní, že by byli prvější s to, zachovat své tajemství před miliardami zraků křesťanských, které se po sta, ba tisíciletí k světlu otvíraly?!

Co zbývá tedy za solidaritu jinou!

Žádná sice ve smyslu spolkového života organisovaná, odpoví po váhání odpůrce židů, avšak solidarita jiná, založená na citu, v společné krvi, společné tradici a společném náboženství! A ta je pevnější než všechna organisace vnějším způsobem vytvořená, poněvadž působí sama sebou, nechtíc, příčinností logickou.

Ano! Existuje skutečně solidarita židovská, ale nikoliv taková, jak si ji křesťanský protižidovský svět představuje, nikoliv tak silná, aby ohrožovala svět křesťanský, nikoliv ze společné krve prýštící, jelikož společné krve všežidovské již dávno není, ale jen solidarita tradice náboženské, která není o nic silnější, než solidarita tradice jakékoliv církve jiné, za to ale k tomu ještě solidarita prýštící ze zdroje zvláštního, čistě židovského, ze zdroje společného utrpení. To je vlastní kolébka židovské solidarity, té tradicionelní, do nadpřirozenosti zvětšené solidarity!

Mnozí odpůrcové židovstva hledají v židovské víře hlavní kořen této vzájemnosti židovské, jakoby tato víra byla organismem prazvláštním, od jiných věr působivostí svou zcela rozdílným. Při pozdějším rozboru ethiky židovské odkážu na to, že není v ní obsaženo nic jiného než co v ethice křesťanské, nic více a nic méně; po této stránce vnitřně náboženské nemohla by tedy víra židovská mít také žádného většího vlivu na vzájemnost svých vyznávačů, než kterákoliv víra křesťanská. Je na snadě, že stejné uctívání boha dle věrouky společného náboženství utužuje svazek mezi souvěrci náboženství toho, to odpůrcové židovstva pokládají u křesťanů za úkaz přirozený a chvalitebný, židům tentýž důsledek společné víry vykládají ve zlé. Ještě nedávno, v září r. 1902., došlo k projevům vzájemného dědičného záští mezi Srby a Hrvaty, mezi dvěma kmeny jediného národa, rozdvojenými dvojí kulturou, ale také dvojím náboženstvím. Solidarita náboženská jeví se býti činitelem zajisté závažným. Vždyť i boj o osvobození Srbů a Bulharů v létech sedmdesátých, válka rusko-turecká, nebyla vlastně jen důsledkem slovanské vzájemnosti, nýbrž vzájemnosti pravoslaví.

Také pronásledování Arménů v Turecku vzbudilo oprávněné vzbouření křesťanského světa, opět pro křesťanské vyznání pronásledovaného národa toho; proč nemá žid český nebo německý míti sympatie pro utiskované

židy ruské a rumunské? Co u jedněch je ctností, má být u druhých hříchem? Solidaritu náboženskou zakládá tedy vnitřní náboženství čili věrouka, ovšem ale také společný kult, čili zevní náboženství. Ale kult sám o sobě, obřadnictví v náboženství židovském dávno již není takovou svěrací silou, jako kult katolický. Již před staletími pozbyl kult židovský jednotnosti své a své hierarchie, tedy autority, která by napořád vyznávače své organisovala a od světa ostatního odlučovala, jak se to posud v katolictví stává. Tato odlučovací moc má dnes sice ještě ortodoxie židovská v Polsku a Rusku, nemá jí ale dávno již reformovaná a napořád dále se reformující církev židovská na západě evropském, tedy i u židů českých.

Církev židovská v zemích českých nemůže tedy tak silně na solidaritě židů západoevropských pracovati a ji podpírati, jak to dovede klerikalism katolický.

A zrovna se strany toho je napořád žalováno na kaceřovanou a podezřívanou solidaritu všežidovskou. Ostatně dějiny židů od dob nejstarších ukazují k tomu, že tato solidarita mívala odjakživa silné trhliny.

Již v říši palestýnské trval boj mezi jednotlivými sektami židovskými až skoro do vyhlazování. Essenové a Samaritáni bývali od židů podrobených autoritě Jeruzalemské, od Farizeů, na nůž potíráni, nejinak než Valden-

ští a Husité od katolíků poslouchajících rozkazu papežského Říma.

Když pak proti talmudismu zvolna se rodícímu Anan ben David kolem 762. povstal, byla naň jako na Karey uvalen „Cherem“, velká kletba pravověrných.*)

Boj mezi zeloty a reformátory táhne se jak červená nit celými dějinami židů, a je přirozeno, že rozkol takový nemohl solidaritu židů mezi sebou utvrzovati.

Ale i když se nejednalo jen o otázku víry, i z příčin čistě sobeckých se židé rozstupovali v různé tábory. Tak antipatie mezi Sefardim, židy španělskými a jihofrancouzskými, a židy východními německopolskými, Askenazim, propukala při nejmenším podnětu.

Pokládali se Sefardim za pravé potomky „bene Isroel“, synů Israele, židů starých obou říší židovských před jejich ztroskotáním, třeba že se sami rekrutovali silnou měrou z diaspory židovské, z požidovštělých Řeků a Římanů, jakož i příslušníků jiných národů starého světa. Pokládali se a pokládají ještě za aristokracii židovskou oproti Askenazim — plebejcům židovským.

Rozkol ten trvá zjevně podnes ještě v Rumunsku mezi Španioly — potomky těchto Sefardim španělských a portugalských židů a

---

*) Otto Henne van Rhyn. Kulturgeschichte des jüdischen Volks von der ältestcn Zeit bis zur Gegenwart. Jena, Herr-Costenoble.

mezi židy do Rumunska přistěhovalými z Polska a Ruska. Karakteristický je příklad tento: V dobách krutého pronásledování všech židů v 18. století vymohl Isaak Pereira, španělský žid z Bordeaux, pod Ludvíkem XV. (1761.) rozkaz na vyhnání všech neportugalských (německých) židů z Francie, zabezpečiv svým souvěrcům portugalsko-španělským mnohé výsady u vladaře toho.*) Známější jest pronásledování, které bylo protrpěti Mendelsohnovi a jeho stoupencům od pravoslavných talmudistů pro reformátorské snahy prvnějších.

Příkladů takového vzájemného potírání se židů dalo by se z dějin jejich vyhledat počet značný, nechť již rozmíšky a boje mezi nimi prýštily z jakéhokoliv zdroje.

U židů opakuje se tedy, pokud jde o solidaritu založenou na společném náboženství, totéž co u křesťanů.

Solidarita ze společného náboženství vzniká, ale jest neustále pro proudy nejrůznější povahy rušena a přervána.

Jestli je dnes ještě mezi židy jisté pouto solidarity specielně židovské, je to, jak shora uvedeno, pouze jejich společné utrpení, útisk, jemuž jsou vydáni pouze proto, že se narodili židy. Pouto to není posud přerváno, jelikož ještě dnes útisk židů trvá, bolestný a palčivý. Žid západoevropský vyšinuv se k socialnímu

*) Viz opět Henne van Rhyn.

a hmotnému postavení vskutku vynikajícímu, pod útiskem tím trpí stejně jako žid východoevropský, tonoucí v hmotné a duševní bídě. Onen strádá duševně, tento hmotně. A strádání duševní není o nic méně bolestné než bída hmotná! Snad pokoření, jemuž jsou dnes v celé skoro Evropě židé vydáni, tíží měrou menší boháče židovské, ovládající bursy, jimž se pro jejich žoky peněžní koří nejzuřivější antisemita a nejčistokrevnější feudál, když jejich pomoci zapotřebí má, ale strádání ono pálí v srdcích onoho středního stavu židovstva západoevropského, jenž jest do tak značné míry nositelem moderních ideí a nyní po dvou generacích, které se od emancipace židů v střední Evropě vystřídaly, v generaci třetí vidí se ohroženu býti ve svém právu člověckosti, tak mučednicky vydobytém. Žid ten pozorně sleduje křečovité úsilí svých nepřátel, kteří, když již žida nemohou vehnati opět do starých ghett, hmotnou zdí obehnaných, rádi by proň vybudovali aspoň ghetto duševní. Žid nemá věru proč s povděkem vzpomínat na zbořenou ulici židovskou!

Proto od emancipace své vynasnažoval se hořečně, smazati na sobě všechny stopy trudné minulosti své a snaha ta šla ve své přemrštěnosti mnohdy až k renegátství, k vědomé zpronevěře na víře otců a k nedůstojnému zapírání samého židovského původu.

Solidaritu starožidovskou pěstovali jako umělý plod nejen rabínové jeho, nýbrž i hier-

archie křesťanská, která násilnicky i macchiavelisticky odlučovala své ovečky od jakéhokoliv styku se židy, pěstovali ji staří králové a knížata, stará šlechta a staré měšťanstvo, kteří žida pronásledovali a vyssávali způsobem v dějinách bezpříkladným spolu s luzou, která poštvána byla naň jako na divokou zvěř, ale nejinak jednají dnešní jeho nepřátelé.

Žid ještě dnes je menšinou v ostatním občanstvu nynějších států.

Již jako člen menšiny a pro tuto vlastnost svou měl další důvod asimilovati se většině. Ale nový politický antisemitism vhání jej přes jeho odpor znova násilně do uzavřenosti židovské, do její solidarity.

Na jedné straně antisemitism ten žádá pokřtění žida co důkaz asimilace, na druhé straně jej zas odkopává a pokřtěným židům přiměřuje dávku svého záští ještě větší, než židům trvajícím aspoň zjevně při víře otců.

S antisemity pak zjevnými postupuje ruku v ruce většina ostatní společnosti křesťanské, ti tak zvaní objektivní, kteří jsou taktéž příslušníci většiny, tedy beati possidentes, kteří mají soucit pro všechen svět utiskovaných, horují o rekovných Búřích, jsou-li Slované, také o utiskovaných bratřích polských a slováckých, nejsou-li slepí zbožňovatelé autokratismu carismu ruského, i o utlačených Finech, — ale útisk židů necítí.

Jsou mezi nimi povahy jemnocitné, povahy, v jejichž měkké duši se odráží všechen bol spolubratří na celé zeměkouli, jen pokud nejde o žida. Typem těchto jemnocitných duší je Pierre Loti, jenž ve své knize „Jeruzalem“ popisuje hluboký žal poutníků židovských, oněch pravověrců, kteří přichází prolévat slze své nad jedinou zbylou zdí starého chrámu jeruzalémského, o jejíž tvrdé kameny bijí svými horkými čely, že by člověk musil nad opravdovým, hlubokým žalem tím s nimi truchlit — kdyby to nebyli židé!

Když se tato básnická duše sníží k podobné blasfemii lidskosti, což lze očekávat od ostatních!?

Kdyby ale naše dnešní křesťanská společnost chtěla být tak upřímnou a ke svému nekřesťanskému, slepému záští protižidovskému se chtěla přiznat! Ale ona raději vyhledává všelijaké záminky, opentluje své vychované záští a mnohdy i svou závist utlačovatelů všelijakými pseudovědeckými důvody a zašantročivši sama spravedlnost, volá za židem: „Chyťte všežidovského spiklence!“

Nejkřiklavěji zjevily se výkřiky nevole nad nenáviděnou solidaritou židovskou při světoznámých dvou posledních aférách: při aféře Dreyfussově a aféře Polenské.

Je pravda, v obou se liberalistický tisk, silně židy ovládaný, hlavně náš domácí německo-liberální tisk, známý i u nás pod jménem „německo-židovský“, až přes míru angažoval,

ovšem o nic více, než jeho odpůrce, všechen nacionalistický tisk antisemitský.

I židé nestojící pod komandem onoho prvnějšího tisku, byli oběma aférami těmi mocně vzrušeni, a netajili se tím.

Proto prý, že oba obžalovaní oněch dvou causes celébres byli židé? Nikoliv! To bylo lež puštěná do světa od jejich úhlavních nepřátel a opakovaná do hnusu t. zv. objektivními pozorovateli, ale prostě proto, že klerikálně-radikálně-rituální vlastenci všech táborů národních chtěli celému židovstvu světa vtisknout na čelo pečeť zrády vlasti a vdisputovat židovstvu náboženský kanibalism!

Když v době pronásledování prvních křesťanů v prvních dvou stoletích po Kr. za Neronů, Caligulů až i za Marca Aurelia od pohanů starého světa křesťané byli obviňováni ze zločinů rituální vraždy, ze smilstva při tajných obřadech náboženských, z uctívání oslí hlavy a podobných nesmyslů, když jim byla vytýkána jejich solidarita, zapomínající na stát a jejich povinnosti k němu a k ostatním spoluobčanům, když bylo na ně žalováno, že podplácejí úřady, aby osvobodili své souvěrce, třeba vinníky, z ruky spravedlnosti, povstali proti těmto nařknutím křkesťané tehdejší a především apologetové jejich s těmiže důvody a s tímže mravním rozhorlením, jako se za dnů našich postavili židé proti stejným infamiím svých nepřátel. Jen o jednu zbraň na obranu svou měli tehdejší aploge-

tové víc, než židé dnešní — náboženské knihy židovské, na jejichž svatost co pravzor svých evangelií se odvolávali, aby jimi potírali nejen pomluvu svých nepřátel, nýbrž i dokázali pravost své víry křesťanské.*)

Také v obraně, kterou židé za dnešních dnů podnikali pro čest svou, nebylo kompromisování, a osvědčili-li při této příležitosti svoji solidaritu, do níž byli opět vehnáni solidární nenávistí svých nepřátel, sloužila jim solidarita ta zajisté více ku cti, nežli solidarita, kterou osvědčila nacionalistně přemrštěná a sfanatisovaná ona společnost křesťanská, která se pozvedla k hanobení slušných spoluobčanů židovských.

To je tedy ta pověstná vzájemnost všežidovská, která je strašákem křesťanského světa, postaveným a napořád zveličovaným chytráckým klerikalismem a jeho slepými nástroji, radikálními přemrštěnci, a reky z ulice, aby se mu národové nevymkli z područí! Solidarita ta dostala by se při bližším rozboru do osvětlení ještě zajímavějšího, jestli bychom její působení sledovati chtěli do podrobností života židovského. Pak bychom seznali, že na poli konkurence hospodářské je žid největším nepřítelem žida, že proti konkurentu židovi se dopouští přečasto skutkův, jakých by

---

*) Řím a křesťanství. Napsal Dr. Theodor Keim, přeložil Dr. Břetislav Foustka. V Praze nákladem Jana Laichtra. Hlava třetí. Obrana křesťanství.

se proti konkurentu křesťanu nikdy neodvážil, že závistivost židovská oproti židovi a nepřejnost žida židovi je nepoměrně vyvinutější, než vůči křesťanu. Seznali bychom také, že nezřídka na jedné straně se uplatňuje v styku židů mezi sebou nemístná kamaraderie společensky níže stojícího žida k souvěrci společensky vyššímu, že za to poslednější prvnějšímu zas mnohdy splácí společenský nezpůsob jeho domýšlivostí, kterou by se ke křesťanu nikde nezachoval. To vše dovedou také antisemité dobře vystihnouti, ale právě to židovi nevytýkají, poněvadž potřebují strašák všežidovské solidarity, která nesmí mít nejmenší trhliny.

Se stejnou oblibou vytýká se židům jejich zednářská činnost, a s výčitkou tou obchoduje zvláště rád klerikalism. Po něm opakují obviňování to i lidé, kteří antisemity slouti nechtějí a zajisté jimi také nejsou. Z četných projevů podobných cituji zde brožuru autora známé hry „Katakomby“, Davise, „Brief an die gescheudten Herren Juden“, vydanou asi před rokem. S intencí dosti upřímnou a židům nikterakž nepřátelskou, klade autor ten židům na srdce, aby sami porazili obra o čtyrech hliněných nohou, které dle něho jsou, i od něho předpokládaná solidarita židovská, příchylnost židů k zednářství a jejich zbožňování liberalismu a současně socialismu.

Jelikož Davis opakuje po antisemitech pravé observance výčitky proti židům a v ně

také věří, chci k nim, pokud jsem o první, t. j. solidaritě všežidovské již nepromluvil, blíže přihlédnout. Židé jsou tedy zednáři a co takoví u křesťanů nenáviděni!

Nejsem do té míry do dějin zednářstva zasvěcen, abych se stal jeho obhajcem nebo obžalobcem. Snad bylo tajnůstkářství tohoto spolkaření v dobách absolutismu strachem před politickým, společenským a církevním pronásledováním odůvodněno. Snad zakladatelé zednářských loží tehdáž byli přesvědčeni, že tajnostmi obestřeným obřadnictvím, k němuž ostatně povaha průměrného člověka tíhne, přivábí četnější přívržence, a že stupnicemi svých zasvěcenců překazí svým odpůrcům možnost nahlédnouti do dílny svých záměrů a cílů. Zajisté v době absolutismu přispěli zednáři lecčíms k rozkvětu svobodomyslnosti a pomáhali klerikalism a spojený s ním feudalism a autokracii potírat.

Klerikalism proti zednářství ovšem záhy vystoupil. Svým jemným čichem vycítil v něm nepřítele pro tajnůstkářství jeho nesnadno zasažitelného.

Jakmile však nastala doba konstituční, pozbylo zednářství každého důvodu haliti se nadále do tajů obřadnictví svého.

Nebylo ho zrovna zapotřebí ani v dobách absolutismu, neboť myšlenky osvětové byly již tehdáž hlásány a čím neohroženěji, čím otevřeněji je hlasatelé jich kázali, čím více

protrpěli pro víru svou, tím hlouběji působení jejich vnikalo do srdcí jejich přívrženců.

V dobách pak konstitučních, v dobách rozvětveného tisku, stoupajícího školního vzdělání lidu bylo a jest tím spíše na snadě propagovat nové myšlenky zcela veřejně a demokratisování společnosti vyžadovalo toho dokonce, aby bylo apelováno na široké vrstvy lidové, nikoliv aby se stoupenci směrů nových obmezovali a sestupovali v spolky lidu nepřístupné.

Pokud si ale zednářstvo obralo za působiště své konání skutků pouhé dobročinnosti, mohlo se směle ustaviti ve veřejné humanitní spolky, zákony dovolené, a při tom veřejně též šířit své osvětové, reakci potírající myšlenky, to vše bez valného nebezpečí pro osoby svých členů.

Proto po mém soudu zednářstvo dnešní se zvrhlo v pouhé spolkaření, vábící buržoasii do středu svého hříčkou obřadnictví. Jisto je, že zakladatelé zednářství nebyli židé, a že zednářstvo před rokem 1848. na kontinentu mezi členstvem svým nečítalo židů buď žádným, neb pranepatrným počtem.

Teprvé po roku tom také židé na kontinentu evropském po příkladu svých křesťanských spoluobčanů dali se zednářstvem získat, ale byli to a jsou to podnes židé jednotlivci, židé bohatí neb aspoň zámožní, a společensky lépe postavení, nepatrný to zlomek celého židovstva, co při exklusivnosti

loží zednářských je také na snadě. Pro tento zlomek stojí ale celé židovstvo pod obžalobou domnělých rejdů zednářských!

Obžalobu tu ovšem nelze brát vážně, předně proto nikoliv, jelikož dnešní zednářské lože jsou svou povahou spolky dobročinnými, celkem dost bezvýznamnými u porovnání s hybnými myšlenkovými proudy sociálních oprav našich dnů, jednak proto, že židé v nich tvoří stále jen minoritu členstva. V Rakousku dokonce mají židé sporé své lože židovské s několika parádními křesťany, další to doklad o bezvýznamnosti dnešního zednářství, co do niterní jeho povahy. Neboť jestli mezi „bratry“ zednáři mají židé svoje dobrovolná ghetta zvláštního rázu, když existují lože pro členstvo společensky elitní a vrstvy prostřední, pro lidi comme il faut a lidi non comme il faut, když zkrátka v lůně tohoto zednářství uctívá se přehrada všelijakých těch řebříčků společenského vrstvování, jaký může mít v nich význam idea všelidská?

Při tom pouštím mimo zřetel, že podobné lože v Uhersku se přizpůsobily úplně maďarskému nacionalismu, že jsou tedy v celé říši rakouské pouze sportem liberalistické společnosti a že dále s ložemi v ostatních zemích jsou v poměru velmi chabé spojitosti, že stává loží nazvaných všeobecně zednářskými celá řada, které jsou sobě úplně cizí, že zednářské lože anglické a ještě více americké jsou sdruženími na mnoze od sebe se odchylují-

cími, tím více pak od loží na kontinentu evropském. To vše a nepoměrně důkladněji zná klerikalism a znají to také jeho pomahači vědomí i nevědomí, ale obviňováním židů ze zednářství mají býti zasaženy dvě mouchy jednou ranou.

Židovstvo má přijíti do podezření z jakýchsi tajených podvratných snah, v lidu má být vzbuzeno zdání, že židé zednáři kují jakési nihilisticko-anarchistické plány na podvrácení společenských řádů, tak hrozné, že je musí před veřejností tajit, zednářstvo pak má se známým trikem klerikálů diskreditovat jako sežidovštělé, od židů proti křesťanům vytvořené, aby se záští proti židům stávající i naň obrátilo.

Klerikalism zná předobře malý význam zednářstva v dnešních myšlenkových proudech novodobých, ale on potřebuje jak na židy, tak i na protiklerikální proudy ty dalšího biče; i novodobé hnutí osvětové chce v lidu připravit o oporu a důvěru, proto to žalování, že nový antikrist protiklerikální, osvětové hnutí je totožné se zednářstvím, jež se do tajností halí, jelikož i ono je nihilistické a rozvratné.

Tentýž hokus pokus provádí starý tento nepřítel pokroku kulturního s liberalismem a socialismem, prvnějším jako úpadkovým směrem, poslednějším jako vývojovým posud proudem novodobého hnutí myšlenkového.

Sežidovštělý liberalism! Co jiného to má být než otrokář kapitál, kapitál internacio-

nály, vyssávačů dělného lidu! Proto: Hrr na liberalism! Kapitál je židovský, židé vyssávači křesťanů, liberalism je sežidovštělý, proto pryč s liberalismem, cizáckým nepřítelem lidu, a zas opáčně, liberalism je vyssávač, otrokář, židé jsou jeho vyznávači, a proto: „Vzhůru na židy!“ Tak hlásá klerikalism. A stejně bouří do lidu: „Socialism, toť je sociální demokracie, to je sociálně demokratické dělnictvo„ to je internacionální revoluce, to je nenávist proti myšlence národnostní, to je prorada na kultuře národní. Židé jsou sociální demokrati, tedy nepřátelé národů, zrádcové národní kultury. A opět opáčně: Židé jsou škůdcové křesťanského lidu, oni propagují nenárodnost, čili, co je klerikalismu totéž, protinárodnost, socialism, sociální demokracie, sociálně demokratické dělnictvo je spojencem židů, a proto pryč se sociální demokracií, pryč se zrádci, sociálně demokratickým dělnictvem, ven s nimi z národa! Po zvucích těchto fanfar klerikálních jdou opět radikálové nacionalistní, antisemité, t. zv. svobodomyslní, Novohusité čeští, francouzští atd., věru důstojní to spřeženci!

Pravda, Marx a Lasalle, zakladatelé dnešní sociální demokracie západní pevniny evropské, byli židé, proto ale není tato ještě židovská.

Jmenované tyto osobnosti nebyly jedinými vůdci tohoto směru, prohloubily pouze

nauku jiných svých předchůdců a zakládaly stranu svou za přispění neméně významných vůdčích lidí křesťanských. Ony ostatně nepomáhaly stranu dělnickou organisovat co židé, a že byly náhodou židé rodem, ale že byly stoupenci socialismu dělnického proletariátu.

Dnes, kdy prožívá sociální demokracie velkou vnitřní krisi svou, odvracuje se částečně od těchto svých prvních vůdců a přetvořuje se z revoluční strany v stranu radikálně evoluční, třeba že opět za valné účasti stoupenců židovských a vůdčích osob též židovských (Bernsteina). Zde stojí tedy uvnitř strany té nejen křesťané proti křesťanům, ale i židé proti židům. Kde vězí tedy v straně té to židovstvo, které dle tvrzení antisemitů propaguje prý své zvláštní židovské cíle?

Ale i kdyby již židé v sociální demokracii hráli skutečně tak významnou roli, jakou jim v ní antisemité vindikují, slouží jim to jen ke cti, že ze řad židovských vyšlil mužové, jejichž snahy o emancipaci čtvrtého stavu značí etapu v pokrokovém hnutí lidstva.

O sociálně demokratické pak straně, jakožto straně politicky organisované, nechť zní úsudek jakýkoliv, vůdčí myšlenka strany té, pokud se domáhá dosažitelných oprav společenských řádů dnešních, je spravedliva. Vždyť sami klerikálové a radikálové nacionalistní chodilil k nenáviděné sociální demokracii do školy, ovšem jen, aby vítr přízně ši-

rokých mas do plachet svých nachytali, a jsou na př. křesťanský socialism a národně dělnický socialism u nás jen nepodařenou kopií lepšího vzoru — sociální demokracie.

Pokud tedy židé jsou stoupenci této organisace, nemusí se za ni stydět, a opáčně nikoliv také organisace sociálně demokratická za ně.

Tím rejstřík židovských hříchů vyčerpán není.

Jsouť židé nejen sociální demokraté, ale také liberálové v jedné a téže osobě.

Jsouť sociální demokraté, co v ústech antisemity znamená tolik, jako internacionála bez citu pro vlast, a revoluce proti statkům pozemským, kterými i nejvášnivější antisemita nepovrhuje, jsou ale zároveň liberálové, t. j. kapitalisté, vyssávači.

Logiku takovou snese ovšem jen antisemita.

Je přece také každému průměrnému člověku známo, že liberalism nevytvořili židé, nýbrž velká francouzská revoluce, jež osvobodila individuum, jemu dala občanskou rovnost a důsledkem toho vedla k osvobození od feudálně klerikálních řádů.

Liberalism ten vydobyl zásadní rovnost všech lidí před zákonem, byl tedy nepoměrně velkým pokrokem proti nazírání feudálně klerikálního světa.

Liberalism zapomněl ovšem na to, že jen zásadní, teoretická rovnost neuchrání tělesně

a duševně slabšího před tělesně a duševně silnějším, hmotně slabšího před hmotně silnějším a že pouhá theorie rovnosti nevede k praktickému jejímu uplatnění, kde se slabšímu nedostává proti silnějšímu vnější pomoci v nerovném jejich boji. Když se pro tento vnitřní nedostatek svůj v druhé polovici minulého století a zvláště v posledním čtvrtstoletí věku právě minulého liberalism zvrhl v pouhý bezduchý a bezcitný doktrinarism, dostalo se mu oprávněného regulativu v socialismu, jenž by ovšem ve svých nejvypjatějších důsledcích musil opět vésti ke kasárnování všeho duševně vynikajícího, intelektuelně šlechtického, k zotročení všeho mravně a umělecky vyššího a proto své obmezování nalézá ve filosofii Nietzscheově a v jiných směrech analogických na záchranu individuality mravní, intelektuelní a umělecké.

Že židé přilnuli k směru liberálnímu v době jeho největšího rozkvětu, je ale zjevem snadno srozumitelným.

On to byl, jenž je osvobodil, jenž je učinil rovnoprávnými občany a členy lidské západoevropské společnosti.

Jemu vděčili za svoje statky hmotné i duševní, oni včera ještě otroci společnosti, jeho pomocí dnes byli volnými občany, jednali tedy nejen ze sobeckosti, ale i z vroucí vděčnosti, když se k tomuto směru přidali, jakmile nastoupil vítěznou dráhu svou. Liberalism sám pak, aby se udržel, potřeboval nových li-

dí, kteří by jeho zásady byli uplatňovali. Musil si šiky své teprvé vytvořit, nepřátely jeho byli klerikální hierarchie a odvěcí její spojenci, feudálové. Proti těmto spojencům nebyl by liberalism v lidu zemědělském před rokem 1848. a z velké části i posud klerikalismem odchovaném nalezl vhodné bojovníky, musil se tedy obrátit na kruhy měšťanské. K vrstvě té ale tíhlo výchovou svou celé židovstvo západoevropské.

V ghetu byl žid kramářem a lichvářem; nesměl ničím jiným býti, ale byl zároveň talmudistou, rabínem, a oboje toto zaměstnání přirozeně vypěstilo jeho kázeň a sílu mozkovou. Když pak nalezl brány ghetta otevřené, vrhl se osvobozený žid nutností živelní na obchod a průmysl liberalismem podporovaný a vyspělostí intelektu svého vítězil na celé čáře. Odtud další důvod, že podporoval se své strany liberalism, jenž i v něm láskal svého spojence. Když upadal liberalism, upadali s ním i jeho přívrženci, tedy i židé. Povýšenectví jejich, opět jen důsledek jejich zotročené minulosti a lehce vítězící přítomnosti, na nich bylo patrnější, než na spoluobčanech křesťanských. Když proti liberalismu v poslední fási jeho vybujivšímu v čirý nacionalism povstal pokrokový proud sociální, židé liberálové přispěli svému směru na pomoc penězi, žurnalismem, v němž vynikli záhy stejně jak v obchodu a průmyslu silou svého intelektu, ale stejně mu byli nápomocni i jeho stoupenci

křesťanští. Židovské pomocné vojsko bylo ovšem znatelnější, jelikož stálo ve válečném šiku upadajícího liberalismu relativně četnější.

Odtud je také vysvětlitelno, že odpůrcové liberalismu připadli na výčitku o sežidovštělém liberalismu, kterýmžto názvem v širokých masách, jak zmíněno, zabili dvě mouchy jedním rázem. Výtka židům činěná, že jsou pomahači úpadkového liberalismu dnešního, je potud oprávněna, pokud svědčí jen židům liberalistickým, že nepadá ale právem na celé židovstvo, je patrno z toho, že židé v západní Evropě jsou stejně jak křesťanští spoluobčané jejich rozštěpeni v nejrůznějších stranách a frakcích politických, a i v samých liberalistických stranách absolutní většinu mají křesťané, relativní většinu však židé snad již pouze v Uhersku jediném.

Ba je zajímavo, že i samotné strany povahou svou antisemitické mají své židy, buď pokřtěné vědomé renegáty aneb aspoň potomky židů, a to dokonce ve vysokých hodnostech světských i církevních.

Zjev tento otvírá čistokrevnému arijskému antisemitu smutnou perspektivu, že snad jednoho krásného dne při známé agilnosti židovské dojde ještě k tomu, že židé převezmou celou antisemitskou živnost pachtem.

II.

Jako všude, vynikají svou důkladností Němci i v národních štvanicích.

Byli to oni, kteří si první založili svůj vědecký antisemitism. Vytvořili si pojem čistokrevného Arijce, Indogermána, a jeho protějšku, čistokrevného, či po názoru jejich vlastně nečistokrevného Semitu — žida!

Prvého vyšperkovali všemi vlastnostmi ideální člověckosti a rozumí se samo sebou, že mezi Arijci různých stupnic vrchole dokonalosti dostoupil Arijec Germán.

Proti tomuto arijskému Arimanu v lidské podobě stojí dle německoantisemitické theorie Semita Ormudz, proti člověku světla, člověk tmy. Semitu, žida, stihla kletba německé superiority rasovní již zrozením jeho. Stigma dědičného hříchu — být židem.

Známá kniha „Rembrandt als Erzieher“, která asi před desítiletím vzbudila nesmírný rozruch v obecenstvu německém a dožila se četných nových vydání, je jasným dokladem zmíněné právě theorie.

Je to kniha plná důmyslných nápadů, ale zároveň i krkolomných hypothés, seřaděných a spojených v celek dle známého pravidla: „Reim dich, oder ich friss dich.“

Podobným výkvětem rasovní domýšlivosti je dílo Stewarda Chamberlaina „Základové myšlenek devatenáctého století“, Angličana rodem, Němce šovinismem svým.

Vždyť spisovateli tomu je sám Ježíš Kristus Arijcem! Taková tvrzení, pronesená ústy skutečného vědce, badatele, se nevyvracují, ale jen přibíjí! Musil bych citovat Richarda Wagnera, skladatele, vedle Edvarda Hartmana, filosofa, a jiné vůdčí osobnosti moderního Německa, abych doložil své tvrzení o ryze německém momsenismu národní přepjatosti.

Od svého učitele německého převzal náš domácí antisemitism hesla, žák nedouk od učitele vzdělance, ba ani přímo od něho, nýbrž od svých spolužáků německých, antisemitů z ulice, od nichž pochytil jen surovost výrazů a nízkost jednání svého.

Jediným z hesel, nejčastěji citovaným, je po vzoru vědeckého antisemitismu německého tamějšímu i domácímu antisemitismu politickému čistota rasovní.

Leroy-Beaulieu tvrdí ve svém i u nás již známém díle „Israel mezi národy“ *) správně, že rasovní čistoty u moderních národů dávno již není, a že tato zanikla přes všechny ohrady zbudované církvemi, propagandou, obraceti na víru, nehledíc ani k činitelům jiným, a dodává doslovně:

„Pokud se týče moderních národů evropských nebo amerických, který jest to, jehož

*) Israel mezi národy. Napsal Anatole Leroy-Beaulieu, přeložil Emanuel Stránský. V Praze, tiskem a nákladem L. Bollenbergera, 1894.

národnost by se zakládala na jednotě rasy?

Je to snad Anglie se svými vrstvami Bretonců, Sasů, Dánů, Normanů? Je to Francie o svých Cimbrech, Gallech, Hibernech, Germánech a Latinících? Je to snad Německo, kde Teuton na Západě tak velice se skřížil s Kelty a na východě se Slovany? Je to snad Rusko, staré Moskevsko se svou míchaninou Skythův a Sarmatů, Slovanů, Tatarů, Finů, kteří se do dnes jen tak tak poruštili? Byly to snad Spojené státy americké, od sta let přijímající osadníky všech zemí evropských, či jsou to republiky španělsko-americké, které vynašly celou stupnici barev a polobarev, aby pojmenovati mohly různé odstíny skříženců Evropanů s Indiány a Negry?"

Antisemité nekladou ale jen váhu na čistotu arijskorasovní, aby ji vynášeli proti domnělé inferioritě semitickorasovní, nýbrž dokonce k této více než hypothetické čistotě rasovní připínají i pojem národnosti, aby dnešního žida mohli vyloučit z jeho příslušnosti k národům moderním, pokud se týče, i národní cítění jeho mu upřít.

Jim do ruky pracuje ovšem židovský zionism, jenž buduje stejně jak oni na falešném předpokladu uměle zkonstruované posud prý stávající národnosti židovské. K výkladům francouzského akademika dodávám, že dalším dokladem rasovní smíšenosti národů dnešních jsou Maďaři, původně kmen mongolský, starým Indogermánům nepoměrně ci-

zejší než staří židé, kteří jak staří Indogermánové náleželi k bílé rąsi kavkazské, oni však k plemeni žlutému. Vytýká však Maďarům dnešním někdo jejich inferioritu rasovní? Jako ve všem tento „rytířský“ národ, smíšenec Mongolů, Slovanů, Němců, Rumunů, ba i Turků a židů, má známé štěstí, již příslovečné, patrně proto, že si nájezdy podobné líbit nedá, naopak předešel své odpůrce theorií vlastní invence o své povýšenosti nad Slovany, Němci a Rumuny své říše.

Kdyby ostatně moderní národové, Maďary vyjímajíc, byli aspoň smíšenci toliko arijských kmenů.

„Ale kam se poděly“, táže se Leroy-Beaulieu ve svém citovaném již díle, „staré rasy praobyvatelů evropských? rasa Cro-Magnonská anebo Neanderthalská? Zmizela v kmenech arijských.“ A byla to rasa stojící hluboko pod původními Semity! K tomu třeba jen uvážit, kolik židovské krve násilným i dobrovolným pokřtěním židů koluje dnes v žilách čistokrevných Arijců. Henne van Rhyn tvrdí ve svých dějinách židů,*) že španělská a portugalská šlechta má v žilách svých daleko více krvę židovské a maurské, než je jí po chuti přiznat.

Stejně smyšlená je čistota rasovní u dnešních židů, domnělá rasovní čistota semitská.

*) Otto Henne van Rhyn. Kulturgeschichte des jüdischen Volks von den ältesten Zeiten bis zur Gegenwart. Zweite auflage. Jena, Herrman Costenoble, 1892.

Kdyby takové skutečně stávalo, židé by se za ni styděti nemusili! Mohli by se odvolávat na třitisíceletý, ba starší ještě rodokmen svůj z národa, jenž náleží k nejkulturnějším národům všeho lidstva, a tento původ zakládal by u nich šlechtictví tak staré, že by se erby našich feudálů staly odznaky pravých povýšenců od nedávného poměrně včerejška.

Jednotnosti rasovní skutečně i u židů dnešních nestává.

Podivno věru! Naši etnografové dovedou do nejkrajnějších subtilností dojít, když se jim jedná o to, vystihnouti rozdíly jednotlivých moderních národů t. zv. arijských. Dovedou napsat nejtlustší vědecké knihy o rasovních dělidlech Slovanů a Němců, dovedou i vystihnout vliv prostředí a různost vývoje národů těch, dovedou rozebírat různosti jednotlivých kmenů jednoho a téhož národa, ku př. Čechů v království, které Gustav Freitag, romancier německý, nazval „ein halbslavisches Volk“ a Slováků, dovedou vyhledat nejjemnější odstíny rasovní mezi Valachy, Slováky a Hanáky moravskými, mezi typem jihočeským a severočeským v Čechách, mezi jednotlivými vrstvami společenskými doby přítomné v témže kraji na příkl. mezi obyvatelstvem městským a selským, mezi inteligentem a neinteligentem, mezi rolníkem, a dělníkem továrním, vojákem z povolání a civilistou, Čechem středověku a Čechem novověku. I ve šlechtě nejvíce kosmopolitické smí-

šeniny toho kterého národa, u které lze dokumentárně dokázat křižování nejrůznějších národů a ras, dovedou tito znalci, etnografové, zkonstruovati zvláštní typ, vzrostlý z prostředí šlechtické uzavřenosti; po znalcích těch uznávají vliv křižování krve, různého prostředí v zaměstnání, podnebí, výživy, dějin atd., všichni inteligenti, jakmile však dojde na žida, jakoby všech těchto vlivů nebylo. Nejen inteligenti, ba i vědci na žida mnohdy hledí jako na petrefakt, jenž po celá tisíciletí nepodléhá změně vývojové!

Musí zůstat oním Semitou, jakým jej „Arijové“ míti chtějí, aby na svého zkonstruovaného Semitu navěsili všechny neřesti lidské přirozenosti a aby mohli naň varovným hlasem odkazovat, že on to je, jenž je rozkladným, kulturu moderních národů kazícím živlem. Skutečně však již před třemi tisíci lety nebylo jednolitosti semitské rasy.

Semity byli vedle Hebrejů pravěku staří Asyřané a Chaldejci, Filištíni, Féničané a Kanaanejští, vesměs to kmenové, kteří byli nejúhlavnější nepřátelé starých židů. Jejich modloslužba, nebezpečná soupeřkyně monotheistické bohoslužby židovské, nelišila se valně od modloslužby arijských starých národů, a mythologie těchto čerpala ze zdrojů náboženské fantasie Semitů pohanů!

Zajímavo bylo by jíti po stopách staré Valhaly germánské, která základy svými sahá do říše pohansko-semitických mythů, po-

dobně jak Olymp řecký a nedobudovaný Slavín slovanských bohů. Aby tak Votan, Peru a Zevs byli „Semitenstämmlinge“! Větší persifláže arijské povýšenosti nebylo by lze si domyslit.

Od uvedených předem národů semitských odrůznil se kmen Hebrejů již před třemi tisíci lety svým monotheistickým náboženstvím, ideově se tak hluboko odchylujícím od modloslužby jeho pokrevenců Semitů pohanů a tímto svým náboženstvím počal se od nich tak silně ve vývoji svém různiti, že již tím uvolňovala se páska, pojící Hebreje doby předmojžíšské k ostatním Semitům pohanům. Křižování těchto Hebrejů, pozdějších židů staré říše Palestýnské, se sousedními národy rozluka tato však nepřekážela.

Henne an Rhyn pronáší v citovaném shora díle svém hypothesu, že již židé přistěhovalci do Egypta náleželi k různým kmenům semitickým, spojeným pouze vírou.

Stěhování se židů z Egypta a usazení jich v zaslíbené zemi přivodilo opět nové křižování vyznávačů víry Mojžíšovy, zajetí assyrské za Salmanasara IV. kolem r. 726. př. Kr. mělo pro ně v zápětí nové změny v kmenové zvláštnosti jejich, neboť říše Palestýnská z velké části tehdáž od židů vyklízená byla osazena Babylonci a Syřany, kteří se později se židy ve víře spojili a s nimi pak splynuli v zachovaných historicky dvou kmenech říše judské, kdežto ostatních deset kmenů Israele

v dějinách ztracených, zaniklo as mezi arijskými Medy. Ze zbylých dvou kmenů dětí Jakubových, s jinými národy již smíšených, byla pak opětně velká část odvlečena do pozdějšího zajetí babylonského, v němž četní pohané přestupovali na židovskou víru a se židy zajatci a s příbuznými Samaritány (dle Chamberlaina prý Arijci!) a s Idumeny srostli v národ židovský, později Římany pokořený. Toto křižování starých Hebrejů dělo se patrně po většině s vůkolními národy taktéž semitskými, částečně i s arijskými, jako Medy a Peršany.

Značnější smíšení židů s národy nikoliv více semitskými, nýbrž arijskými, lze sledovati v době rozkvětu řecko-antické kultury, a ještě více již v době jejího pozvolného úpadku v době Ptolomejců v říši Egyptské.

Tam bylo kolem r. 200. před Kristem přes milion občanů vyznání mosaického, z nichž snad dobrá polovice, ne-li většina, byli Řekové původem, přestouplí na víru židovskou. Židé a Řekové vyměňovali v dobu tu statky své, prvnější jazykem a kulturou řeckou zvábení, se pořečťovali, poslednější, zvábení vysokou mravní hodnotou víry židovské se požidovštili. Po příkladě jich šli i četní Římané a příslušníci národů jiných. Tak na př. král Izates v Adiabene v Asyrsku († 60. r. po Kr.) přestoupil na víru židovskou s národem svým, jenž záhy se židy do země krále toho četně se stěhujícími splynul.

Horlivost proroků Ezdráše a Nehemiy, kteří po návratu židů z říše Babylonské zakazovali jim sňatky s cizími ženami, ovšem bez výsledku, jest jen důkazem, jak časté sňatky ty byly.

Propaganda židovská nebyla ostatně méně horlivá, než ona, s kterouž usilovali první křesťané šířit víru svou.

Proselytství židovské bylo učitelem proselytství křesťanského.

Sami apoštolové podávají zvěst o židech a obrácencích židovských všech národů. Stejně o propagandě té mluví židovský filosof Josefus Flavius.

Tito obrácenci přijali veškerý zevní kult židovský a podrobili se mu nejen po stránce obtížných zákazů jídelních a jiných zákazů i rozkazů obřadnictví židovského, nýbrž dokonce velké oběti obřízky.

Zajisté byli mezi obrácenci těmi také lidé kompromisní, židé dle názoru tehdejší přísné hierarchie židovské pouze polovičatí, ale i křesťanství prvních století znalo křesťanů polovičatých, trpělo kompromis mezi naukou křesťanskou a tradicí pohanskou a to ještě snáze než židovství, jelikož toto stálo pod mocným vlivem autority patriarchatu Jerusalémského a později exilarchátu v Suře Babylonské.

Nebýt tohoto autoritářství tehdejší hierarchie židovské, podobné pozdějšímu autoritářství papežského Říma, a nebýt obtížných

obětí, jakých kult židovský na vyznavačích svých vyžadoval, hlavně obřízky, není vyloučeno, že by židovství bylo zvítězilo nad mladým soupeřem svým, křesťanstvím. Možná, že bez těchto zevních překážek byl by se svět evropský a západoasijský požidovštěl. Leroy-Beaulieu v citovaném již díle svém uvádí velké obce židovské, jako cyrenskou, antiošskou, palmyrskou atd., jejichž příslušníky byli nejen židé rodem, nýbrž i z krve řecko-egyptské. Nejvýznamnější úlohu v dějinách židovské diaspory hrála egyptská Alexandrie, milionové město v době rozkvětu svého, s několika sty tisíci vyznávačů víry židovské, taktéž valnou částí nežidovského původu.

Mezi římskými spisovateli vypravují Juvenal a Tacitus o římských konvertitech židovských. Také v pozdějších věcích nepřestalo přestupování na židovství.

O kmenu Kozárů čili Chazarů, snad původu Skytského neb finsko-tureckého, na jihu ruském vypravují někteří dějepisci, že přestoupil šmahem na židovství.

Po vítězství křesťanství snažila se sice nová církev odloučiti co nejpřísněji vyznávače své od židů mezi nimi bydlících, jelikož nezřídka nepevní posud ve víře křesťané slavili se židy svátky jejich, napodobovali jejich zvyky, a také rabínové židovští pracovali stejným způsobem mezi věrnými svými, je ale na snadě, že se takové zvyky rázem přerušiti ne-

daly, a že také potomstvo obou těchto vrstev nebylo zplozeno a rozeno, abych tak řekl, přesně dle matriky. Důsledkem tohoto křižování původních židů Semitů s národy jinými, pro které bylo by lze ještě jiných dokladů uvésti, jest změna původní rasy židovské.

Cituji opět Leroy-Beaulieuha, jenž mezi dnešními židy konstatoval čtyry od sebe odchylné typy, jeden podoby turánské, jeden čistě semitský, třetí typ afrikánský a konečně čtvrtý arijskogermánský.

Rozdíl mezi španělsko-portugalskými židy a jejich potomky v Orientu a na Balkáně evropském, Spanioly-Sefardim — a mezi židy polsko-ruskými — Askenazim — je i laikovi na první pohled patrný.

Židé němečtí a čeští jsou asi smíšenci obou těchto zmíněných vrstev židovských, neboť jednak děl se příliv židů Sefardim do střední Evropy z Holandska a z Francie, jednak z východu, z Polska a Ruska, nehledíc k domorodému židovstvu původnímu.

Tím není řečeno, že by se dnešní žid nelišil od svého okolí křesťanského, vždyť v nejčetnějších případech lze jej poznat i dítěti, ačkoliv v českém židovstvu nejsou případy řídké, kdy i znalci fysiognomie je těžko rozpoznati, jedná-li se o žida neb křesťana původem. Také není účelem řádků těch chtíti snad dokázati, že v těle dnešních židů koluje jedna neb pár kapek nesfalšované krve arijské. Nebylo by to pro kulturního dnešního žida pří-

lišné vyznamenání, jako by mu nebylo na ujmu, kdyby na krásně byl čistokrevný potomek oněch Bene Israel, oněch synů Israele, k nimž rasou náleží sám Ježíš Kristus! Dnešní však žid jest plodem svého prostředí, tak dobře, jako jeho soused křesťan.

Židovský typus vytvářen byl v ghettu, tam také stvrdl, jelikož ale nejen, jak uvedeno, rasa sama, nýbrž i prostředí bylo různé (jako podnebí, zaměstnání, historie jeho nové vlasti atd.) tradice židovského zákona nedovedla vytvořit jednotný typus židovstva, a proto je žid dnešní v různých zemích také různý. Z toho fakta plyne ale, že židé našich dnů se právem ohražují proti tomu, aby bylo o nich generaliter usuzováno a aby nedostatky židů jedněch byly připočítány také na vrub židů druhých.

Nestává prostě více rasy semitské jako není rasy arijské, jak to antisemité a zionisté tradují, a tím padají všechny konkluse, zbudované na takové falešné hypothése. Nejkřiklavější konklusí takovou jest tvrzení nejen antisemitů a zionistů, ale i mnohých objektivních posuzovatelů židovstva, kteří mají za to, že národnost a rasa jsou pojmy totožnými, anebo na sobě závislými, že příslušníkem moderních národů evropských může býti jen arijský potomek, že proto židovi nepřísluší právo hlásiti se o své místo v tom kterém národě dnešním, a že jest cizincem mezi národy působením semitského původu svého, ba do-

konce i svého náboženství. Proto nebude od místa i k této konklusi blíže přihlédnouti.

Vedle často citovaného Leroy-Beaulieuho je to i Topinard, jenž vliv prostředí staví do popředí, a jemu ve vývoji národů a jejich karakterů přisuzuje vůdčí roli. Avšak tento názor, jak známo, i v literatuře hájený Tainem, našel své odpůrce, kteří vliv rasy původní staví nad vlivy ostatní, a dokonce samotnému prostředí nepřisuzují valnou silu pozměňovací.

Tak na př. Virchov a jeho škola jsou názoru, že se kavkazské plémě se svými odrudami bytně nemění, že sice jednotliví národové plemene toho zahynuli, že ale plemena sama jsou nesmrtelna, a že to kavkazské plémě svoji houževnatost po celém světě dokázalo. Ke kavkazskému bílému plemeni patří ale Semité tak dobře jak Arijci, a je tímto učením pouze doloženo, že Semita i Arij starého věku svoji houževnatost stejně osvědčili. Tímto učením není ale vyvráceno tvrzení, že původní „čistokrevnost“ obou těchto rodin bílého kmene kavkazského náleží dějinám, a že mezi oběma rodinami těmi nenastalo vzájemné smísení krve.

Cituji další hlas, nesouhlasící s naukou o dominujícím vlivu prostředí na vývoj národů, známého učence Gustava Le Bona,*) jenž

*) Gustav de Bon, Psychologické zákony vývoje národů. Český překlad v knihovně »Rozhledů«.

neliší do té míry pojem „rasy“ a „národa“, jak na příklad Leroy-Beaulieu a Topinard, avšak i on nestotožňuje oba tyto pojmy ve smyslu antisemitů.

Učenec ten pokládá společné dějiny, společné vědomí příslušnosti národní, jazyk národní a jiné vlastnosti pojmu národnosti za zjevy podružné, které teprve jako účinek z těžce změnitelných a fysických (anatomických) znaků vyplývají. Dle něho má každá rasa pevné anatomické složení a také stejně i psychologické znaky své. Rasa se zvolna vyvíjí. Potud mohli by tento jeho názor antisemité pro vědecké odůvodnění svého tvrzeni o základním rozdílu arijské a semitské rasy využitkovat. Avšak Gustav Le Bon dokládá dále, že se sice rasa zvolna vyvíjí, ale rychle kazí, a to křížením různých ras, čímž povstává nová rasa (nový národ) a pokud toto křížení dvou neb několika ras trvá, nabývá i dle něho prostředí velkého vlivu na novou rodící se rasu. Zároveň i on uznává, že historické rasy, čili civilisovaní národové nejsou původní, čistokrevní, a tak dospíváme i podle názoru učence toho k uzávěru dřívějšímu, že dnešní rasy moderních národů jsou rasy smíšenců, na které prostředí v čas křížení mělo svůj rozhodující vliv, že tedy dnešní Čech není víc ani fysicky ani duševně tímže tvorem, jakým byl Čech starého věku, že i žid dnešní není tím, čím byl žid za trvání říše židovské, Rus starého věku tím, čím se stal po vládě

Mongolů, že starý Bulhar turskofinského původu nemá v dnešním Bulharu dědice svých anatomických a duševních vlastností, že zkrátka nauka o arijské rase dnešní a o semitské rase jakožto prý neslučitelných dvou silách sobě stále odporujících, se všemi svými nesmyslnými konklusemi padá. Poněvadž pak i národnost zbudována jest na předpokladu čistokrevného původu toho kterého národního celku, patrno, že i národnost rasovně pojatá je vědecky neudržitelnou definicí.

Není snad z místa odkázati i k staršímu názoru vědeckému, souhlasícímu s výzkumy antropologů a sociologů nejmodernějších, k názoru hraběte Gobineau-a, jenž již před 60 lety dokázal rasovní smíšenost dnešních historických národů.

Jeho dílo „Pokus o nerovnosti lidských plemen" přichází v době naši opět k velké platnosti.

K těmto hlasům uznaných autorit vědeckých dodávám pouze tolik, že dovozuji z fakta o smíšenosti moderních národů pro otázku antisemitickou dvojí moment.

Předně musí antisemité a všichni ti, kteří tak ochotně výkladům jejich naslouchají, opatřit si nový vědecký základ, aby světu směli namlouvat, že šlechetná arijská krev je v nebezpečí býti pokažena mrzkou krví semitskou. Také fráse o inferioritě židovsko-semitské oproti povýšené rase arijské po stránce fysiologické a psychologické padá spolu

s lichou konstrukcí o arijské čistokrevnosti na straně druhé. Není prostě vědecky připustno hodit všechny židy do pytle jednoho a hříchy jednotlivců neb jednotlivých vrstev jejich v různých zemích připsati na vrub židům všem, a na druhé straně ze všech možných a nemožných šlechetných vlastností všech křesťanských národů vykonstruovat ideál povznešenosti, před kterým kde jaký nositel křestního listu v zanícení kleká a v němž jako Narcis nové doby sama sebe obdivuje.

Chtěl-li by někdo skutečně objektivně žida českého, v geografickém širším smyslu vzato, porovnati s křesťanem Čechem, musil by teprve obě vrstvy tyto v typických vlastnostech jejich studovati, a výhradně jen tyto vrstvy, a až by takové skutečně vědecké dílo ský žid moderní ani po stránce mravní, ani po stránce fysické a intelektuelní při všech chybách svých není inferiornější než jeho soused křesťanský, Čech nebo Němec.

Ukázal by se ale také ještě jiný zajímavý jev, že moderní žid v Čechách je křesťanu, sousedu svému ať Čechu neb Němci daleko bližším, než náš Němec germánskému bratranci, ku př. Norovi, a Čech svému bratru Rusovi, že tedy spojenectví Čecha s domácím svým židem spočívá na přirozenějších základech, než celá velebená politická slovanská vzájemnost.

Z lichosti předpokládaných, protichůdných dvou ras, arijské a semitské, vyplývá ale

pro dnešní myšlenkové nazírání na národnost také důležitý závěrek, že pojem národnosti nelze, jak již zmíněno, připínat ke krvi, k původu toho kterého národa, jelikož aspoň na západě evropském národnost se stala i d e o u příslušnosti k určitému svéráznému kulturnímu celku, jenž má svoji tradici, svůj jazyk jako tlumočníka této kultury, svoji vlast se zvláštními hospodářskými a mravními zájmy svými, a jenž v jednotlivých příslušnících svých je spojen vědomím příslušnosti k sobě. V tomto moderním nazírání na národnost není místa ani pro společnost nesmíšené krve, když takové více není ani pro společnost jediné vnější církve, jak na východě Evropy, na příklad v Rusku, kde podnes pravosláví je tmelem daleko silnějším, než společný jazyk ruský. Špatně však svědčí národnostní idei československé tvrzení katolického klerikalismu, že žid nemá místa v národě katolickém pro odchylnost víry, a špatně sluší i našim objektivním volání po pokřtění židů, chtějí-li tito být uznáni za — pravé, upřímné Čechy. Rozboru náboženské otázky věnuji následující kapitolu, tuto končím jen s otázkou vlastní:

Je-li žid krví svou skutečně rozkladným živlem, je-li, jak „arijští“ Narcisové tak rádi mu vytýkají, něčím inferiorním fysiologicky stejně jak mravně, proč tak úsilovně požadují jeho pokřtění, jeho splynutí s povýšenými prý křesťany?!

A je-li dále žid inferiornější než křesťan, a je-li skutečně čistokrevným Semitou, takovým, za kteréhož jej vydávají, tímže Semitou, jakým byl žid Palestýnský, jak vysvětlí jeho odpůrci, že tento žid přes neslýchané jinde útisky dvou tisíců let se zachoval, jiní však národové superiorní, národové šlechtičtí, Řekové a Římané, vládci starého světa, zanikli, když i pro národy platí biologický, Darwinem vyslovený známý zákon, že silný vítězí nad slabým?

III.

Uváživ o nejvšeobecnějších výčitkách židům učiněných, přicházím ke zdroji nejsurovějších a nejlživějších útoků, ze kterého naši noví Eisenmengrové, Rohlingové a Stőckrové a podobní pidimužové domácí nejraději čerpají. Je to náboženství židovské!

Židovstvo má být utlučeno židovstvím! To konečný cíl oné velké lži, která hanobí co zasluhuje obdivu, a židům snižuje to, na co mohou být hrdi.

Hanobení náboženství židovského stalo se v posledních letech přímo modou politickou, ale spolu i další modou reakcí a mohutnícím klerikalismem velmi mile uvítanou horování o křesťanství. Pokud touha po víře a rozjímání o posledních věcech člověka, o všech věčných záhadách stvoření jímá duši,

a pokud duchem lomcují pochybnosti, není větší tragedie nad takový vnitřní rozpor, každé vyřízení těchto bojů, ať vrcholí v blažené oddanosti slepé víry, ať blasfemicky klne nebi a zemi, ať člověk spíná ruce k modlitbě, ať konečně všechny pochybnosti své odbude pokrčením ramenou, jen když byl ten boj poctivým, vždy zasluhuje úcty.

Hanebností však je, když se lidé pasují na obrance křesťanství, jimž ono je dojnou kravou, když lidé mají na jazyku evangelickou lásku, kteří o náboženství nikdy neuvažovali, o záhady jeho nikdy nezavadili, hříchem je, když lidé nábožensky indiferentní, prostí křesťané matrikoví ad majorem gloriam svého zevního poděděného kultu křesťanského pokládají za nejdůležitější a nejzáslužnější činnost hanobiti židovství, jehož neznají.

To jsou opět oni „objektivní" soudcové, kteří se tu a tam něčeho dočetli, nějaké heslo pochytili a co chvíli na Vás útočí s vážnou, stále se opakující frasí: „To přece nikdo nepře, že židovství je něco primérnějšího, inferiornějšího, než křesťanské učení evangelické lásky."

Křesťanství těchto lidí je hotovým sportem, je to kopaná jazykem lidí těchto sehraná, a míčem při hře té je židovství.

Na toto pole je již málokterý antisemitický rek s heverem a kackem následuje, tomu stačí nadávka, a možno-li, úder pěstí, ten pro praktické provádění svého záští nepotřebuje

teprvé dokladů o povýšenosti křesťanství a inferioritě židovství a stará se čerta o subtilnosti ethické, jimž prostě nerozumí.

Takovému antisemitovi stačí, co mu jeho Bělohlávkové a Schneidrové ve Vídni, co mu jeho Vrbové a Březnovští v Praze řekli, ti to mají zas od svých autorit, velkých pánů, takže to musí tedy být pravda!

Zajímavo je, že na tuto půdu ryze náboženské kritiky se výbojný klerikalism nerad pouští, aspoň nikoliv, aby si zde vydobyl vavříny antisemitické ulice, jak na jiném „působišti".

Zde nanejvýše pro ulici píšou Rohlingové. Cítíť ecclesia militans příliš dobře, že by podryla samotnému křesťanství půdu, jakmile by chtěla sfanatisovat davy proti podstatě židovského náboženství.

Tak tedy útok na židovské náboženství podnikají vlastně jen laikové, kteří slyšeli „něco zvonit", slyšeli něco o ohavnostech talmudu, o pomstychtivosti židovského Boha a všeodpouštějící lásce Kristově, kteří velmi pohnutlivě zacitují: „Udeří-li tě někdo v pravou tvář, nastav mu levou", a při tom s velkou chutí svého žida a jeho náboženství zpoličkují. Postupují i při otázce té stejným způsobem jako při výkladu o rase arijské a semitské. Pro žida u nich nestává prostě vývoje, ani ve světě tělesném ani ve světě duchovním. Oni jiného žida, než žida stagnace, strnulý přežitek starého věku, jak sami si jej zkon-

struovali, potřebovati nemohou, oni musí sice přiznat, že jak ve světě fysickém i ve světě ethickém panuje vývoj, v tomto často daleko rychleji působící, než ve světě hmotném, byť by byl vývoj ten na čas zaražen, pro náboženství židovské tuto zásadu uznat nechtějí.

Nejsem sám znalcem starého a nového zákona a bohosloví a jeho dějin do té míry, abych znalostí svou dovedl obhájiti rovnocennost, ba více totožnost ethiky židovského náboženství s ethikou křesťanství, o co se mně v kapitole té jedná, ale dovolávám se několika znalců bohoslovců, dějepisců a filosofů a cituji jejich názory a po jejich návodu i několik míst ze svatých knih starého zákona, ze kterých lze každému učinit si vlastní svůj závěrek.

Dovolávám se především úsudku evang. faráře Frt. Žilky,*) jenž v práci své v „Naší Době“ v r. 1901. uveřejněné, vykládá, jak původní židovské náboženství bylo přírodním, kanaanistickým, pohanským co do kultu, do obsahu svého ale Jahvistické, monolatrické, se zárodky monotheismu a universalismu.

Vyznavačem toho náboženství byl vyvolený národ. Staří proroci byli nosiči náboženství toho, kněží původně nebylo. Typem starších proroků byl Eliáš. Bojoval proti modloslužbě a způsobu modloslužebného uctívání boha.

*) Frant. Žilka: *Z vývoje a výsledků moderní vědy bohoslovecké.* »Naše Doba«, říjen 1901 a násl.

Avšak pozdější proroci, osmým stoletím před Kristem začínaje, Amos a Hošea, Jesaia a Jeremia a i proroci tak zvaní menší, Nahun, Habakuk, Sefanjâ, jsou již v protivě proti prvotnímu náboženství národnímu. Ti nebojují více jen proti pohanům, nýbrž i proti národnímu náboženství, a celému posavadnímu kultu, proti starému názoru o Bohu a proti morálce starého náboženství národního. Israel je jim také národ Jahvův, ale jen pokud Jahvovi náleží, jemu slouží.

Kult jest jim již věcí lhostejnou, ano škodnou, nejlepší obětí je spravedlnost, čistota srdce, zbožnost, zkrátka mravnost.

Nevyplní-li ji Israel, není Jáhve vázán k národu tomu, místo jednoho nevěrného národa, na který sešle nepřátely a dopustí jeho zničení, bude mít Jáhve množství národů jiných a bude uznaným Bohem celého světa. (Isaia 2.) V prorocích těch mění se již universální monolatrie ve vědomý monotheism, a národní partikularism v universalism. To je vrchol starozákonného náboženství.

Israel neposlechl svých proroků, propadl zkáze, hrozba proroků se vyplnila, ale zbytek věrných byl semenem, z něhož vyrostlo Jahvistické pravé náboženství pro celý svět (Isaia 2. 10. 21.).

Třetí fáze náboženství židovského nastala hlavně po pádu israelské říše 722. př. Kr. a dostoupila výše své v babylonském vyhnan-

ství. Je to pokus o reformu israelského náboženství lidového na základě prorockých ideí. To je již náboženská organisace nikoliv více národní a státní, neboť státu více nestávalo a národ byl rozptýlen, taková organisace státní a národní byla již nemožna, za to se kult stal náhradou za národní život, a kněži se stali vládci místo králů. Z prvotního náboženství podrženo bylo uctívání soboty, obřízky, předpisy a zákazy o životě, ale také působení proroků zůstavilo sledy své v požadavku mravní čistoty, svatosti.

Tak povstaly dva proudy, prvý farizejství a zákonnictví, kladoucí důraz na ceremonii, kult, druhý proud na umravnění jednotlivce.

První ústí v předpisech Mišny (v talmudu), druhý v žalmech. Náboženství proroků rozšiřovalo se v náboženství světové (Deutero Jesaia).

Potud Žilka.

Podobně líčí vývoj židovského náboženství i Henne van Rhyn, ač přihlíží spíše k politickým převratům, než k převratům duchovním.

Je-li ale Žilkou dotvrzeno, že židovské náboženství se dodělalo v době svého vyvrcholení v prorocích právě uvedených universalismu, na který křesťanství je nemálo hrdo, van Rhynem opět je objasněn úzký vztah, v kterém se Ježíš Kristus a první křesťané nalézali k víře židovské a jejímu kultu.

Neuvádí Henne van Rhyn ovšem nových momentů, které by nebyly bývaly již i jinými spisovateli stvrženy.

Že Kristus sám ctil zákon židovský a vjel na poslední cestě své do Jerusaléma k oslavení paschy, je věc příliš známá, ale je i známo, že křest není novým rituálním výkonem křesťanským; křest znali již Esenové židovští, sekta dlouho před Kristem trvající. Judeokřesťané, v první řadě všichni apoštolové, vesměs židé původem, uznávali i obřízku a světili napořád jen sobotu, také jejich počet dvanácti ukazuje symbolicky k historickému počtu dvanácti kmenů israelských.

Teprvé pohanokřesťané zvolili neděli za svátek a zavrhli obřízku. I mnišské řády a poustevnictví znali židé před křesťany (Chassidim Essenští). K židovskému Pascha odkazuje také symbol Jana Evangelisty, Ježíš beránek boží. Z lámání chleba a doušky vína při slavnostní večeři prvních dvou velkonočních dnů vyvinula se večeře páně, symbol těla božího.

Ježíš i apoštolové kotví výhradně v tradici židovského zákona, ba i z Filona, řecko-židovského filosofa, as 20—30 let před Kristem narozeného, převzat pojem „logos“, výraz za dobrotu a sílu boží, kterýžto výraz později zaměněn za pojem „bůh“, ba i za pojem „syn boží“, „svatý duch“. Křesťanská myšlenka mesianismu je plodem židovské hloubavosti a víry v budoucího Mesiáše, o tisícileté říši

boží snili před křesťany židé, nejen Jan Křtitel a Ježíš Kristus přišli zvěstovat, že nadešla doba mesiánská, ale i jiní, tak mezi Samarity Dositheos a Šimon Magos, Judas z Gamaly, Theudas a jiní před Kristem a po něm.

Budoucí světové náboženství s hlubokou ethikou o posvátnosti jediného neviditelného, netělesného boha, všemohoucího, vševdobrého, mohlo vyjíti jen od židů, nebylo jiné víry, která by byla bývala způsobilá zmocniti se mysli lidstva antického světa, ztrativšího víru v bohy své a nenalezšího upokojení jen ve filosofii tehdejší, širokým masám bez tak nepřístupné.

Ale židovská víra ta tkvěla tehdáž jako jádro v tvrdé slupce obřadnictví svého, musil teprvé přijít Pavel, bývalý pohan, občan římský, národností a kuturou Řek, onen muž z Tarsu, jenž nepoznav osobně Krista, stal se jeho zbožňovatelem teprvé spatřiv mučenníka sv. Štěpána v smrtelných zápasech a uslyšev jej vzývati jméno Kristovo.

Tento Šavel obrácený v Pavla, nikoliv Kristus sám, dobyl křesťanství vládu světa pomocí — řecké novoplatonské filosofie, filosofie, kterou první křesťané tak nenáviděli, a pomocí kteréž přece jen svou víru obhájili a mnohým pochybovačným vrstevníkům svým zdůvodnili. V prvních dobách křesťanství zjevný jest záhy rozkol mezi směrem Petrinským a Pavlovským, mezi směrem židů-křesťanů a pohanů-křesťanů. Pavel byl duchem

nové církve, že zavrhl obřadnictví, nikoliv obsah židovského náboženství a jen proto zvítězil. Vítězící křesťanství jak východní, tak i katolické navrátilo se k Petrinské formálnosti zpět a proto počala církev obsahově upadat. Tyto dva proudy potíraly se ale již před Kristem. I v židovstvu byl to rabbi Hillel (narozen roku 75. před Kristem, zemřel 5. po Kristu), předchůdce Kristův, hlásající již před ním totéž, co Kristus sám, spásu v obrození ducha, obětování se v lásce k bližnímu, vše to, co jest obsahem Kristova kázání na hoře, onoho kázání, jež je inkarnací všeho pravého křesťanství, trestí celého evangelia. Proti Hillelovi stál rabbi Schammai, starověrec, jemuž šel zákon nad ducha jeho. Paralela těchto dvou proudů, ze kterých brzo ten, brzo onen nabyl vrch, táhne se pozdějším vývojem rabinismu židovského, ale i vývojem křesťanské církve. Reformační snahy v lůně církve křesťansko-katolické jsou návrat k duchu, vzpírajícímu se zákonu, svěrací jeho kazajce. Rabbi Hillel nenalezl svého propagátora Pavla, jak Ježíš Kristus, toť klíč k záhadě o vítězství trpitele na Golgathě, jenž pro současníky své měl tak málo významu, že ani Josefus Flavius, historik řecko-židovský, narozený 4 léta po Kristu, o něm nic nevěděl. Neznalť jej ani Filon, jenž 7 let po smrti Kristově šel do Říma co vyslanec, a ani Svetonius a Tacitus o něm nic podstatného nevěděli. Plinius ml. se o něm

ani nezmínil, teprvé Lukian, ale i ten bez pravé znalosti o Kristu a o křesťanství se s poslednějším zabývá jen vtipkováním o něm. Jasnějšího názoru o Kristu a o jeho vyznávačích šířil v římském světě teprvé Celsus, největší filosofický odpůrce křesťanů, sepsav svůj spis obžalovací proti nim v létech 175.—180., jejž vyvrátil Origines.

Ba i církev křesťanská sama v prvním století svého trvání, ač stála ještě pod vlivem osob, které se s Kristem stýkaly, nepojímá jej ještě jako syna božího (i tento výraz znalo židovství před Kristem), nýbrž jen symbolicky, jak on se sám pojímal, vždyť v rodokmenu, v kterém je doloženo, že Kristus pocházel z krve Davida krále, uveden otec Kristův sv. Josef, nikoliv matka Maria, patrný to důkaz, že nebyl sv. Josef pokládán tehdáž ještě jen za duchovního otce Kristova, nýbrž za jeho skutečného otce.

Těmito momenty chci jen doložit, že prvotní evangelické křesťanství, tedy učení Kristovo, jak je velebili Hus a reformátoři pozdější, jak je velebí dnešní prorok jeho Tolstoj, že toto prvotní ryzí křesťanství, na které jedině může každý odkázat, jenž křesťanství vynáší jako vyvrcholení idey náboženské, bylo samým Kristem a jeho prvními stoupenci pojímáno jako ryzí židovství a také úplně jen židovstvím bylo.

Vždyť sám Kristus praví v evangeliu sv. Matouše 5. 17.: „Nedomnívejte se, že bych

přišel rušiti zákona aneb proroků, nepřišelť jsem rušiti, ale naplniti!“

Tomuto židovství, samým Ježíšem Kristem co pravá víra pojímanému, činí se výčitka do omrzení opakovaná, že je vírou příliš úzkoprsou, pouze na vyvolený národ obmezenou, kdežto křesťanství teprvé objalo svou láskou veškeré lidstvo.

Citátem z práce faráře Frant. Žilky doložil jsem ale, že náboženstvím vyvoleného národa byla židovská víra jen v prvních dobách svého vývoje. Jahve, bůh Abrahámův, nebyl však na dále již tím Jahvem, jímž byl v době říše israelské, nejméně pak Bohem Jezaiy a Jeremiy a proroků. Byl to původně lokální bůh, odtažitý pojem slunce, snad jakousi obdobou asyrsko-chaldejského Bála. Teprvé Mojžíš hlásá jasně a přesvědčivě jsoucnost jediného neviditelného Boha všehomíra. Ale židé, chráněnci Mojžíšovi, právě osvobození otroci, nebyli posud zralí pro pojem tak vznešený, upadali napořád do modloslužby, od které musili být odvracováni jen hrozbou boží pomsty. Tak se dělo i za soudců a králů, tak ještě v obou zajetích, v assýrském a babylonském a po návratu obou judských kmenů ze zajetí babylonského. Proto musili proroci boha lidu svému hlásati, oddělujíce vyvolený národ od sousedních národů pohanských, aby netoliko malý národ ten nezahynul v lůně silnějších národů vůkolních, a l e a b y s n á r o-

dem tím nezahynul největší jeho statek, víra v jediného boha všehomíra.

Toto akcentování víry v boha vyvoleného národa nebylo než nutnou ochrannou zdí k zachování víry v jediného neviditelného boha. Jen proto Esra a Nehemia v pátém století před Kristem zaváděli opět staré řády, židy od soudců jejich odlučující. Ale i tito proroci nevěštili lidu svému, že bůh Israele na vždy spjal osud národa tohoto s velkostí svou, nýbrž jen potud, poknd židé zůstanou hlasatelé jeho velkosti pro ostatní národy.

Před nimi již Amos a Elisa kolem $^1/_2$ 8. století před Kr. věští boha lidského veškerenstva, boha budoucnosti, boha sociální spravedlnosti všelidské, objímajícího stejnou láskou každého člověka, nejnižšího a nejvyššího, před nímž jsou si všichni lidé rovni. Učení to vyvíjeli k jasnosti, k níž dospěl Kristus, před ním prorokové Jezaia a Jeremia, rabbi Hillel, kniha Daniel neznámého původu, jež dle Renana byla pro Ježíše Krista zdrojem často použitým a později také učenci a bohoslovci řecko-židovské diaspory, ba i ti kaceřovaní rabbini talmudisté. Sám Renan, zajisté nikoliv přítel židů, přiznává, že to, co kázal Kristus, nedávno před ním kázal i rabbi Hillel.

Jen ve velké pokoře Kristově vidí Renan něco nového, dříve nehlásaného, ale vlastnost

tato nepřešla ani na pozdější, ani na dnešní vyznávače Kristovy víry, leč v případech nejřidších, ostatně i u ostatních proroků židovských vyvírala pokora ta z jejich naprosté prosternace před velklým tvůrcem všehomíra.

Přepouštím dále slovo autoritě jiné, filosofu německému Lazarovi, židu,*) dle něhož jak křesťanství, tak i židovství založeno jest na sociální ethice všech lidí a universalismu, veškeré lidstvo objímajícím.

To dokazuje Lazarus v třetí kapitole svého díla „Ethik des Judenthums“.

Dle Lazara nejsou pouze knihy Mojžíšovy základem víry židovské, nýbrž i knihy proroků, tyto pojem universálního boha jasně vyhranily, proto třeba dovolávati se jich.

Tak hlásá Jesaia (42. 6.) „Já Hospodin povolal jsem tě v spravedlnosti, a ujal jsem tě za ruku tvou; protož ostříhati tě budu a dám tě v smlouvu lidu a za světlo národům.“

Již představa neviditelného, neosobně pojatého boha vede k závěrku, že to byl bůh veškerenstva. Tímž směrem vykládali i rabinové zákon. Tak vykládal Akiba, že předpis 3. knihy Mojžíšovy 19. 18.: „Nebudeš se mstíti, ani držeti budeš hněvu proti synům lidu svého, ale milovati budeš bližního svého jako sebe samého“ — je základním pravidlem celého zákona.

---

*) »Die Ethik des Judenthums von Prof. Dr. M. Lazarus. J. Kaufmann in Frankfurt am Main.

Paralėla v evang. sv. Matouše 5. 44. — „Milujte nepřátely své, dobrořečte těm, kteříž vás proklínají, dobře čiňte nenávidícím vás, a modlete se za ty, kteří vás utiskují a vám se protiví“ — dokazuje rovněž jasně, že známé křesťanské „Neodporovat zlu a i nepřítele svého milovat“ bylo již i židovstvi Mojžíšovu známo, třeba tam tak jasně ještě vysloveno není.

Ben Assai dle Lazara vykládal slova: „Tato jest kniha rodů Adamových“ (1.kniha Mojžíš. 5. 1.) v ten smysl, že znamenají tolik, jako kniha a dějiny všech lidí v jejich celistvosti a rovnosti, neboť všichni jsou stvořeni v obrazu božím. Stejně se nesou i výroky Šalamounovy reflexe knihy „Kohelet“ a knihy „Hiob“ (problém lidského života pojímáním všelidským). Tam, kde prorok vyslovuje požadavek idey jménem boha, oslovuje všeobecně č l o v ě k a. Ku př. Micheáš (Micha) 6. 8.: „Oznámiltě tobě, o č l o v ě č e, co jest dobrého, i čehož Hospodin vyhledává od tebe, jedině abys činil soud, a miloval milosrdenství a p o k o r n ě chodil s bohem svým.“

Stejným způsobem i rabini talmudistické doby v Mišně ve výrocích otců obracují se vždy na člověka.

Již v samotné knize Mojžíšově 5. knih. 29. 9.—12. povolává bůh k sobě stejným posláním veškeré lidstvo, nejvyššího i nejnižšího: „Vy všichni dnes stojíte před Hospodinem, Bohem svým, knížata vaše v pokoleních

vašich, starší vaši a úředníci vaši, všichni muži israelští. Dítky vaše i ženy vaše, i příchozí vaši, kteříž bydlejí uprostřed stanů vašich, i ten, kterýž dříví sěká i ten, kterýž váží vodu." „A ne s vámi samými činím smlouvu tuto a přísahu tuto, ale s každým tím, jenž tuto dnes s námi stojí před Hospodinem Bohem naším, i s tím, jehož není tuto dnes s námi." (29. 14. 15. V: knih. Mojž.)

V téže pak knize 10. 19. přikazuje Bůh: „Protož milujte hostě, neboť jste byli hosté v zemi Egyptské."

Při přikázání o svěcení sabatu nařizuje písmo, aby sluha i služka směli jeden den v týdnu tráviti v klidu opět s odkazem na otroctví židů v Egyptě.

Dőllinger, tedy na slovo vzatá autorita bohoslovecká, uznává, že již za trvání státu židovského byl cizinec vždy daleko více mezi židy chráněn, než mezi národy ostatními. Již za trvání říše byl cizinec před Bohem každému členu Israele roven, a tuto rovnost jeho a jeho účast na zákonu, jiným národům starověku neznámou, kladou Mojžíšovy a ostatní svaté knihy Israeli napořád na srdce. V 49 variacích předepisují svaté knihy židům, aby cizince milovali jak sama sebe a žalm 39. 13. tvrdí o svém pěvci: „Jsem příchozí (cizinec) a podruh u tebe, jako i všichni otcové moji." Stejně zní i žalm 119. 19.: „Příchozí (cizinec) jsem na tomto světě..." Souhlasně jak Kristus v evang. sv. Jana 18. 36.: „Království

mé není z tohoto světa", hlásali již před nimi židé říši duší „Malchut šamajim", a podnes modlí se žid o novém roce svém: „Rozprostři své panství přes celý svět ve své velkoleposti a povznes se nad celou zemí v lesku svém, zaząři ve své velebnosti slávyplného majestátu přes všechny obyvatele země své, aby každý tvor poznal, že jsi jej stvořil, a aby vše, co dýše, zvolalo: Věčný Bůh Israele jest králem a jeho říše se rozprostírá nad vším."

Rovněž se tam žid modlí: „Nech přijíti, Věčný, bázeň, aby .... se ti klaněli všichni tvorové a všichni se stali jediným svazem."

Nic jiného nevyjadřují tyto modlitby, než co hlásá Kristus a po něm Pavel ve svých epištolách k Římanům 10. 12.: „Neníť zajisté rozdílu mezi židem a Řekem, neboť tentýž Pán všech, bohatý jest ke všechněm vyzývajícím jej"; ke Korintským 12. 13.: „Skrze jednoho zajisté Ducha my všichni v jedno tělo pokřtěni jsme, buď židé, buď Řekové, buď služebníci neb svobodní a všichni v jeden duch zapojeni jsme!" — a ke Galatským 3. 28.: „Neníť ani Žid, ani Řek, ani slouha, ani muž, ani žena. Nebo všichni vy jedno jste v Kristu Ježíši!".

Stejně opět věští Secharja (Zachariáš) 14. 9.: „A bude Hospodin králem nade vší zemí, v ten den bude Hospodin jediný a jméno jeho jedno!"

A jako Kristus, i prorok Jeremia dávno před ním ohlašuje své poslání: „Dříve než

jsem tě sformoval v životě, znal jsem tebe, a dříve, nežli's vyšel z života, posvětil jsem tebe, za proroka národům dal jsem tebe!" (Jeremia 1. 5.)

Tento názor o bohu opakuje se napořád od dob babylonského zajetí, kdy i zbylí dva kmenové Judy přestali být již národem, jako dříve v assyrském zajetí ostatních 10 kmenů Israele. Po babylonském zajetí oba kmenové Judy stali se první církví. Jeremia prorok této nové církvi hlásá na místě starého svazku s Bohem svazek nový, psaný do nitra člověkova:

„... Ne takovou smlouvu, jakouž jsem učinil s otci jejich v ten den, v kterýž jsem je ujal za ruku jejich, abych je vyvedl z země Egyptské. Kteroužto smlouvu mou oni zrušili, a já abych zůstat měl manželem jejich? dí Hospodin. Ale tatoť jest smlouva, kterouž činím s domem Israelským po těchto dnech, dí Hospodin: Dám zákon svůj do vnitřnosti jejich a na srdci jejich napíši jej; i budu Bohem jejich, a oni budou mým lidem. (Jeremia 31. verš 32. 33.).

Jesaia pak hlásá v kapit. 56. 1.—7. „Ostříhejte soudu, a čiňte spravedlnost, nebo brzo spasení mé přijde, a spravedlnost má zjevena bude. Blahoslavený člověk, kterýž činí to a syn člověka, kterýž se přidrží toho, ostříhaje soboty, aby ji neposkvrňoval, a ostříhaje ruky své, aby nic zlého neučinila. Nechť tedy

nemluví cizozemec, kterýž se připojuje k Hospodinu, říkaje: Jistě odloučil mne Hospodin od lidu svého. Též ať neříká kleštěnec: Aj, já jsem dřevo suché! neboť toto praví Hospodin o kleštěncích, kteří by ostříhali sobot mých, a zvolili to, co mi se líbí a drželi smlouvu mou, že dám jim v domě svém a mezi zděmi svými místo a jméno lepší nežli synů a dcer. Jméno věčné dám jim, kteréž nebude vyhlazeno. Cizozemce pak, kteříž by se připojili k Hospodinu, aby sloužili jemu a milovali jméno Hospodinovo, jsouce u něho za služebníky, všecky ostříhající soboty, aby ji neposkvrňovali, a držící smlouvu mou, ty přivedu k hoře svatosti své, a obveselím je v domě svém modlitebném. Zápalové jejich a oběti jejich příjemné mi budou na oltáři mém, nebo dům můj, můj dům modlitby slouti bude u všech národů!“

Tentýž prorok hlásá v kapitole 66. verše 18.—21. a 23.: „Nebo já, když skutkové a myšlení jejich přijdou, shromáždím všecky národy a jazyky. I přijdou a uzří slávu mou. ... A položím za ně znamení a pošli z nich, kteříž zachováni budou k národům atd. .... A přivedou všecky bratří vaše ze všech národů za dar Hospodinu ... A z těchť také vezmu za kněží a za Levity, praví Hospodin. I stane se, že od novměsíce do novměsíce, od soboty do soboty přicházeti bude všeliké tělo, aby se klanělo přede mnou, praví Hospodin.“

Tak hlásili proroci židovští $^1/_2$ 8., pokud se týče 6. století před Kristem!

Dle samotného Renana sní tehdáž již Israel o království světa s hlavou Jerusalemem, kam přijdou všichni národové, aby se klaněli Bohu.

Zda mluví Kristus jinak v Evangeliích, ve Skutcích apoštolů a ostatních svatých knihách nového zákona?!

„Ale jáť pravím vám: Abyste nepřísahali všelijakž, ani skrze nebe, nebo trůn Boží jest; Ani skrze zemi, nebo podnož jeho jest; ani skrze Jerusalem, nebo město velikého toho Krále jest." (Ev. sv. Matouše 5. 34. 35.)

Může být větší shodnosti mezi proroky křesťanskými a židovskými?!

I v každém jiném směru shodnost ta je zarážející. Kristovo: „Dejte císaři, co je císařovo", a obsažené v tomto výroku uznání světské zákonodárné moci, nařizovali i proroci židovští, po nich i talmudisté, rabíni, lásku a věrnost k zemi, kde bydlí. Na př. Jeremia 29. 7.: „A hledejte pokoje města toho, do kteréhož jsem nastěhoval vás, a modlívejte se za vše Hospodinu, nebo v pokoji jeho budete míti pokoj." Nařízení to pocházelo z doby rozvratu říše židovské v zajetí Babylonském a stejně po vzoru tom kladli rabínové talmudisté lásku k nové vlasti — křesťanské, svým věrným na srdce.

I v kaceřovaném talmudistickém písemnictví opakují se napořád vyložené zde, ne-

ní otevřena je všem lidem, netřeba náboženských cvičení, žádného chrámu, žádných obětin k tomu, jen mravní očisty a spanilé mysli.

Rabbi Nechunja ben Hakana a Rabbi Jechanan ben Sakkai vykládají, že láska a díla lásky pohanů jsou živlem smíření, tak jak kdysi pro Israel to byly oběti. Na slova prorokova „Nebo milosrdenství oblibuji a ne oběť, a známost Boha více, než zápaly“ Hosea (Ozeáš) 6. 6. navazují i rabbinové.

Opět totožný to názor s učením Kristovým .Jak málo rabbinové stáli na národně rasovním stanovisku, toho dokladem jsou slova v Megilla 13.: „Každý, kdo modloslužbu zavrhuje, je Jehudi (žid).“

„Pobožní mezi všemi národy mají podíl na budoucím světě.“ Sanhedrin 105. a.)

Obdobně pronáší rabbi Eleasar: „Téhož dne, kdy chrám byl stroskotán, padla železná brána mezi Bohem a obcí Israele“, a dokládá, že výše stojí modlitba, než všechny oběti.

I v praksi tento názor byl rabbiny prováděn a odůvodňovali jej i poukazem na to, že sám král David pocházel ze syna Moabitky (Rut), kterouž uvádí co příklad písma (Mojžíšova kniha 5. 10. 18.): „Čině soud sirotku a vdově, miluje (Bůh) také příchozího (cizince) dávaje mu chléb a oděv.“

Tradice pak tvrdí, že Šemajá a Abtalion, oba to učitelé a předchůdcové rabbiho Hillela st. v úřadu, byli proselyté, jakož i slavný Onkelos, překladatel pentateuchu do aramej-

štiny. Stejnou důměnku pronášela tradice o rabbim Akibovi a rabbim Meîrovi.

Musil bych celou třetí kapitolu velkého díla Lazarova citovati, abych zaznamenal ještě jiné paralely.

Je pravda sice, že vystupovali i partikularisté, pracující k odloučení židů od cizinců, ale vždy z téže obavy jako proroci, aby víra židovská neutonula ve víře jiné a s ní hlásání jediného věčného boha, anebo někdy z nedůvěry v pravou upřímnost cizích na židovství přestouplých, později však nevěrných revertentů.

Zajisté obsahuje také talmud některá sporá místa, ze kterých zjevný je hněv a záští utlačených k utlačovatelům, místa, která až do omrzení byla od nepřátel židů proti nim využitkována.

Zjev tento jest však psychologicky snadno vysvětlitelný pro kruté pronásledování židů, jakému v dějinách není příkladu a to hlavně pro lásku, kterouž lpěli na své víře.

Jestli při tom antisemité a asemité s velkou pochoutkou opakují výčitku židům činěnou, že židé jsou bezideovým, bezideálným živlem, že ideálně smýšlet dovede pouze Arij, působí výčitka taková jen komickým dojmem, uvážíme-li, že tito bezideální lidé po tisíciletí protrpěli nejhorší pronásledování, než by od víry otců byli upustili.

Tato bezmezná láska k víře židovské na straně jedné a strádání, jež bylo vyznavačům

víry té od brutální majority cizích panujících národů pro ni postoupiti, odůvodňuje i partikularism židů talmudistických místem prorážející, to tím spíše, že ve starém věku u všech národů partikularism byl až do krajnosti vyvinut, byl vlastně tehdejším pravým vlastenectvím, jenž vyvrcholil v názoru, že třeba milovat jen svoje a nenávidět cizí.

Vždyť Řekové svým nazíráním na cizí sousedy své „barbary“ překonávali ve směru tom všechny souvěké národy klasické doby, opovržení a nenávisti nebyli prosti ani proti Římanům, podmanitelům svým, po ztrátě svobody své.

Byli to židé jediní v době klasické a i pozdější, kteří při vší úzkoprsosti malého národa, napořád o své bytí zápasícího, sledovali ve víře své cíle všelidské.*)

Sami křesťané byli, pokud jde o partikularism, po dosažení světského vítězství církve křesťanské ještě větší fanatikové než židé.

Kosmopolitism Pavlovský byl hierarchií pozdější napořád rušen. Tak na př. biskupové v Provenci ještě v době staré zakazovali věřícím svým všechen styk se židy, s nimiž tito

*) Porovnej brožuru: »Nationaljudenthum« von Dr. M. Güdeman, Leipzig, Wien 1897, v níž autor doklady ze svatých knih potírá rasovně národní cíle zionismu. Naši antisemité s povděkem přijímají od zionismu nesprávný názor o posud prý stávající národnosti židovské, dopouští se ale nelogičnosti, že Židům jedním dechem vytýkají rasovně národní solidaritu, zároveň ale i kosmopolitism nenárodnostní jakožto rozvratný prý živel národnostního cítění moderních národů křesťanských.

počínali světiti i sobotu, od nichž i některé obřady přejímali, ze stejné obavy, jak u některých partikularistů židů talmudistických, aby církev křesťanská neutrpěla ujmy.

Byly to tedy jen motivy ze zevních poměrů vzniklé, které tyto židovské partikularisty talmudisty přiměly k uzavření židů od ostatního světa nežidovského, které ale nepryštily z ducha samotné víry židovské a jejího názoru o universalitě víry a socialní rovnosti lidstva.

Nesmí být také mimo zřetel puštěno, že talmud neobsahuje jen „mišnu", sbírku náboženských výkladů a nařízení, započatou asi 400 před Kr. a ukončenou asi kolem 200 po Kr., nýbrž i „Gemaru", sbírku interpretací jednotlivých oddílů „mišny" slavnými rabbiny. Gemara ta byla dvojí, jerusalemská, povstalá kolem 390. po Kr. za patriarchátu v Tiberias, a babylonská, vzniklá as 500. po Kr. v exilarchátu Babylonském. Literatura talmudistická pak vzrostla ve středověku do neobsáhlosti. V literatuře tak ohromné je ovšem snadno nalézti některé výroky, svědčící o zášti tlumočeném jednotlivci proti utlačovatelům.

Literatura talmudistická odpovídá celkovým obsahem a objemem svým, počínajíc mišnou, spisům apologetů a otců církevních až do spousty traktátů, výkladů a ostatních prací do scholastiky ústících, a lze zajisté bez veliké námahy i v literatuře té shledati velký po-

čet názorů a výroků, odporujících čistému duchu Kristova učení.

Vždyť Tolstoj ve své kritice evangelií v nich samotných shledal tolik odporu a nesrovnalostí, že pokládal za nutno, opraviti a znova skonstruovati si evangelium po názoru svém. S těmito nesrovnalostmi zabývá se i bohoslovecká literatura křesťanská napořád. Co teprvé lze říci o ostatním písemnictví křesťanském od nestarších dob až na naše dny! Svatý Tomáš Aquinský, na němž zbudován jest celý názor křesťanství nynějšího, aspoň katolického, hlásal: „Haeretici possunt non solum excommunicari, sed et juste occidi" (Kacíři smí býti nejen exkomunikováni, ale i zavražděni) *) a jeden z nejznámějších kommentatorů „Syllabu", kardinál Hergenrőther odvolávaje se na tento výrok Tomáše Aquinského, usoudil, to že je učení křesťanské! Je ale připustno, tímto výrokem potírat Krista samotného a jeho učení?

Tuším, že citáty těmi zde dostatečně doloženo, že učení Kristovo je podstatně totéž, jako učení židovské víry, jak došlo svého vyvrcholení v prorocích babylonských a pobabylonských.

Kristus nekázal nic jiného, než proroci tito, leč že po stránce personality své akcen-

*) Cituji z článku Houstona Stewarta Chamerlaina, zapřisáhlého odpůrce židovstva, rasovního nadgermána ve »Fackel« vídeňské ze dne 24, ledna 1902 III. r., Katholische Universitäten, Wien, 15/1 1902.

toval více než oni princip „Neodporovat zlu“ a chudobu pozemskou. Vzplanul-li boj mezi dvěma církvemi, hlásícími tytéž zásady, musilo se vítězství nutně přiklonit oné nové církvi, která přišla do vhodné doby naprostého úpadku pohanských náboženství, jak již dříve poznamenáno, bez přítěže obřadnictví církve staré.

Najdou-li se pak moderní apologetové křesťanství Kristova, kteří v něm spatřují vyšší ethiku, než je obsažena ve víře židovské, vytýkají-li zvláště židům, že proniknuti jsou více duchem partikularistické víry své z dob králů a soudců, duchem víry vyvoleného národa, než duchem víry proroků, pak nechť tito obrancové křesťanství dříve uvažují o duchu, jejž veškeré hierarchie všech vyznání křesťanských vznáší do lidu svého, kázajíce jemu, že jen jejich specielní křesťanství je to pravé a jedině svaté.

Samospasitelnost katolictví v dogmatu projevená jest zvláštním doprovodem k výčitce o židovské výlučnosti náboženské.

Ostatně účelem knihy této není polemika bohoslovecká, chci v ní jen k tomu poukázati, že náš moderní žid pomocí ethiky svého náboženství dospěti může k témuž konečnému cíli umravnění a humanity jako křesťan dle ethiky víry své, a to, což zdůrazňuji, nejen žid věřící, nýbrž i žid v běžném slova smyslu nevěřící sice v potřebu

kultu, ba i v samého Boha, pokud jen povznešenost mravních zásad židovství uznává. Vyniká-li ale snad, oč se zde příti nechci, evangelium Kristovo větším, nadlidštějším, řekl bych bezmála bohorovnějším povržením pozemských statků, naprostým odvrácením se od života pozemského nad své předchůdce, proroky židovské, pak může o tom býti ještě spor, zdali ideál Jeho, tak odtažitý, jest vhodným ideálem pro lidstvo tohoto světa. Na Tolstém samotném je nejlépe patrno, do jakých nemožností zabíhá nauka Kristova, do krajnosti vykládaná.

Pravda, sám Tolstoj přiznává, že tato nauka je věčně nedosažitelným ideálem, k němuž třeba jen o krok se přiblížit lidstvo se má vynasnažit. Ale praktické uplatnění toho ideálu naráží hned u něho samého, u evangelického křesťana par excellence, na neodstranitelné překážky. „Neodporujte zlu!" vykládá po vzoru Kristovu, neodporujte zločinci násilně, i kdyby měl vztáhnouti vražednou ruku svou na vlastní Vaši matku!

Mám za to, že do takových krajností nechtěl sám Kristus lidstvo vésti.

Nebudu také Krista po Tolstojovsku vykládaného vyvracovat odkazováním snad na Nietzscheova „Antikrista", ale o toliku jsem pro svou skromnou osobu přesvědčen, že hněv na všechno nízké a špatné nevylučuje odpouštění nízkým a špatným, že ale takový

poctivý, upřímný hněv jest v lidské povaze zakotven, že je jen rubem světlé líce lásky ke všemu, co je povznesené a dobré, a že je právě požadavkem této lásky, aby bylo vše nízké a špatné všemožně potíráno — ovšem prostředky mravními. Náboženství židovské zná takovou lásku tak dobře, jak evangelium Kristovo, ano, je, vykládají-li Kristovu nauku takovým způsobem, jak to Tolstoj činí, lidštějším, poněvadž povaze lidské přiměřenějším.

Ostatně by na konec podobné úvahy, jichž se zde dotýkám, zabředly do polemiky, které by nebylo konce.

Jen tolik chci zde konstatovat, že za všech dob a neméně v dobách našich, pyšní se Kristovou láskou evangelickou zrovna pravidlem lidé, kteří jsou nejméně povoláni brát Krista nadarmo.

Zvlášť nová doba naše je těhotna tímto pseudokřesťanstvím.

Vábí to zrovna, abych dobu naši, t. zv. křesťanskou, porovnal s dobou prvních dvou století křesťanství, s dobou Neronů a Caligulův, aby byl proveden důkaz, že dnešní nositelé oficielního křesťanství nejsou ničím jiným, než nepodařenou kopií svých vzorů antického světa pohanského.

Neronové a Caligulové v malém vydání jsou ti dnešní mluvčí křesťanské lásky, kteří se postavili pod kříž, aby konali opak toho, co hlásal Kristus, malí a velcí tyránkové se svými pretoriány a svými kněžskými a svět-

skými sbory, mající na rtech lásku občanskou, horující o národních statcích, o pokažení posvěcených mravů otcovských a o ohrožení, drahého dědictví, otci odkázaného, záplavou cizáctví! Tak horovali kdysi v starém Římě nositelé světské moci a jejich pomahači proti prvním křesťanům a — tout comme chez nous — dnes oficielní křesťané proti židům.

Vše jménem Krista!

V Macharově Golgathě vysmívá se Satan, rozpjav svá tmavá, velká netopýří křídla, Kristu na kříži přibitému se zžíravým úšklebkem:

»Proč nevzal's tenkrát království ta všecka
a slávu světa z mojí štědré ruky?
Tvůj mladý život nekončil by tady
v potupné muce, moh' jsi žít jej plně
k vlastnímu štěstí, k blahu millionů.
A co jsi přines? Smrt jsi sel a rozbroj.
Sám klesáš prvý. Pro jméno Tvé, sny Tvé
sta a sta lidí vyleje krev svoji
po křížích, arenách a popravištích. . .
A když se uzdá, že sen zvítězil Tvůj,
pak ve Tvém jménu a jen ve Tvém jménu
se bude vraždit dále. Kam zrak sáhá,
tam řada hranic stojí plápolavých,
kde ve Tvém jménu oběti se pálí
a ve Tvém jménu budou zuřit války,
a ve Tvém jménu budou hořet města,
a ve Tvém jménu spustoší se kraje,
a ve Tvém jménu bude proklínáno,
a ve Tvém jménu bude otročeno
tělem i duchem!«

Ti pak, které básník klasickým slovem svým zde stigmatisuje, jsou to, kteří velkým jménem Krista také dnes ještě podnikají křižové výpravy proti židovstvu a židovství! Na ty také padá krvavě bolestný posměch Dostojevského v oné slavné vložce bratří Karamazových, ve které je vylíčeno, jak předveden před samého náčelníka inkvisice, velkého inkvisitora kacíř-Kristus, jemuž inkvisitor výsměšně vykládá, že sice jeho jméno nikoliv ale jeho učení se hodí pro svět pozemský. Zamítá-li ale kdo z křesťanů dnešních vše to, čím pozdní věkové především hierarchie znetvořili pravé učení Kristovo a odvolává-li se pouze jak Tolstoj na samotné evangelium, pak musí být i židovi dovoleno odvolávati se jen na své svaté knihy a vyvrcholení jejich v prorocích reformátořích.

Ježíš Kristus nekázal, co nekázali oni, jeho poměr k židovství nebyl v pravdě jiný, než v jakém stál Hus ke katolictví své doby, v jakém dnes stojí Tolstoj k pravoslaví zvlášť a vůbec ke všemu křesťanství dnešní společnosti. Celý rozdíl je pouze ten, že v starém věku reformátora ukřižovali, ve středověku jej upálili a dnes nedovedou více než jej exkomunikovati. Boj mezi duchem víry a formou jej svírající není ostatně ani dnes dobojován. Panuje v církvích křesťanských i v církvi židovské, jen že reformní způsobilost poslednější u porovnání s církví katolickou a pravoslavnou se změnila ve prospěch židovství. Ja-

ko kdyby byly úlohy vyměněny. Po vystoupení Kristově nová církev jeho byla prosta tísnivého vlivu hierachie, pod jakým úpělo židovství. Dnes židovství se na západě evropském a v Americe vybavilo úplně z vlivu starého zkostnatělého rabbinismu a na východě evropském (v Polsce a na Rusi) tato emancipace činí znatelné pokroky. Naopak však nutné reformy v církvích křesťanských hlavně v katolické a pravoslavné zadržují se násilně autoritářstvím hierachie, u nás oním klerikalismem, jejž nikterak nestotožňuji s katolicismem samotným a rovněž nikoliv s celým kněžským stavem.

Hledíc pak k domácím českým poměrům, nelze si u našeho židovství více přáti, než aby v reformách započatých pokračovalo, nikoliv k lhostejnosti liberalistické, nýbrž k vybavení se ze zastaralého obřadnictví.

Stejně vyžaduje toho duch času, aby národnímu jazyku v kostele získáno byla patřičné místo jakožto jazyku mateřskému a aby poměr židovského vyznání k vyznáním křesťanským založen byl na vědomí totožné rovnocenné éthiky náboženské. Požadavku poslednějšímu, nejdůležitějšímu ze všech učiněno je dnes již zadost byť nikoliv u nás, nýbrž v Americe, kde rabín Dr. Kaufmann Köhler v Beth. El. templu v New Yorku v kázání svém před posluchači svými židovskými přiznal: že pro všecko křesťanské dobré (křesťanskou humanitu atd.) má moderní židov-

stvo radostné uznání a osobuje si Krista jako jednoho z největších svých synů, ale zároveň popřel, že by jen jediný muž, neb jedna církev, byť sebe větší, obsahovala klíč k pravdě. Rabín ten vyslovil i očekávání blížící se doby, ve které nejhlubší tajemství života budou rozluštěna, na dobu, kdy se bude počítat k ideálům pověstí a svatých také ideál těch, kdož zde pátrají po všem, co jest dobré, krásné a pravdivé, na dobu, kdy židé a nežidé, synagoga a církev se spojí ve společnou církev a to v onom velkém městě humanity, jehož jméno zní: Bůh jest zde!!

Vyjadřuje tedy rabín ten prostě to, po čem touží Tolstoj a všichni ti, kteří, byť každý svou cestou práhnou po pravdě, ti věřící, kterým je i zevní obřad jejich církve posvátným, i ti „nevěřící“, kteří hledají blaho v nitru svém vlastním. Směšno jest proto prosté, jestli se vytasují dnes lidé s požadavkem, aby židé se dali pokřtít a zevným obřadem přestopili do lůna jedné z církví křesťanských, a když odůvodňují požadavek ten tvrzením o superioritě křesťanství nad židovstvím aneb dokonce tvrzením, že jen tak mohou žida uznat za příslušníka toho kterého národa.

Nemáť vyznání s národnostním cítěním a ideou národnostní pranic společného, a dogma té které církve nic společného s vnitřní pravdou víry a její nauky.

Zvláště žádajíce na židech pokřtění jmé-

nem asimilace národní, žádají naši šovénové na židech lež.

Sami, kdyby měli zodpovědět upřímně otázku, věří-li na př. v neposkvrněné početí Panny Marie, anebo zdali chápou svatou trojici a v ni věří, pokrčili by skepticky, ba blasfemicky ramenoma.

Ale žid jménem národní asimilace aby aspoň zevně přiznával, co jim samotným je přežitkem!

Není věru větší zvrácenosti nad takové nazírání na vývoj lidstva!

O pokřtění židů může být nanejvýš jakožto o vnějším taktickém prostředku asimilačním uvažováno, vždy zůstává ale požadavek ten nemravný, pokud se obracuje na celek. V případech jednotlivých pak záleží na okolnostech, za jakých se přestoupení žida na křesťanství děje.

Stane-li se to z důvodu přesvědčení náboženského, zajisté v případech naprosto výjimečných, dá se ospravedlniti, stane-li se pro lásku dvou milujících se různého vyznání, dá se odůvodniti, stane-li se z důvodu jiného, dá se někdy omluviti, někdy však, jde-li o pouhé prospěchářství, nelze jinak, než je odsouditi.

Jestli naše křesťanská společnost ale tolik po asimilaci své židovské minority i po stránce vyznání touží, nechť ponechává židům, kteří jimi zůstati chtějí, vyznání jejich a se postará o to, aby sňatky civilními nastalo ještě hromadnější křižování obou vrstev, jak to

Maďaři ve prospěch vývoje svého tak prozíravě před nedávnými léty učinili. Prospěch z takových smíšených manželství měla by rozhodně majorita křesťanská, ale takový úbytek vyznávačů židovské víry neděl by se aspoň na úkor cti židovské.

Nelogičnost a nedůslednost oněch proselytů křesťanů, kteří pokřtění židů dnešních žádají, zůstávají při tom nedotknuty.

Neboť jsou tito proselyté také pravidlem těmiže lidmi, kteří, když již sami jsou pouhými matrikovými křesťany, a tedy o víře horovati se stydí, ohánějí se heslem o křesťanské kultuře, která je prý židy ohrožena!

Je-li jimi ohrožena, proč strážcové této křesťanské kultury nepřátele její do ni pojmouti tolik usilují?

Není-li ale židy ohrožena, a je-li tak ohromnou silou hybnou, za jakou ji obhájcové její vynáší, pak je věru škoda každé kapky svěcené vody na pokřtění židů, nebo pak si křesťanská kultura židy v její čarovném kruhu žijící sama svojí přítažlivostí podmaní bez asistence kněze křesťanského.

To vše předpokládajíc, že kultury specificky křesťanské stává.

Ale i tato otázka je velice pochybna.

Nechci zde opět citovati Nietzscheova „Antikrista“, v němž útočí tento myslitel tak prudce proti křesťanství, jakožto učení, ochraňujícímu vše slabé, stádové, neduživé

proti všemu velkému, vypjatému, proti nadčlověku.

Ale cituji horlivého věřícího křesťana hraběte Gobineau-a, jenž již před více než půl stoletím ve svém dnes k velké vážnosti došlém, již jednou citovaném díle „Pokus o nerovnosti ras lidských“ vyslovuje přesvědčení své, že křesťanství ani netvoří, ani nemění civilisaci, nýbrž jen rasa a prostředí.

A je to spisovatel tak zbožný, že vzhledem na biblické podání o zplození a zrození všeho lidstva z jednoho páru lidí neodvažuje se pronésti samostatný úsudek o základní antropologické otázce svého díla, jestli lidstvo pochází z jedněch rodičů, aneb z několika rodičů. Porovnáme-li ale kulturu dnešní, za křesťanskou označenou, s klasickou kulturou antického světa, shledáváme, že tato proti oné vyniká svojí jednolitostí, a že po stránce estetické, tedy v umění v nejširším slova smyslu, tedy i v literatuře nezadá nijakž kultuře moderní. Najdou se i nadšenci umění žaponského a čínského, kteří je kladou výš, než umění moderních národů.

Stejně může být spor o tom, jestli ethika moderních národů ethika, nazvaná křesťanskou, skutečně překonává svoji soupeřkyní budhistickou a indickou. Zbývá pouze věda, ve které bílá rasa překonala všechny národy ostatní.

Co však má věda tato činiti s náboženstvím a mravoukou jeho?

V jakém vztahu stojí n. př. lučba, v jakém velké vynálezy minulých dvou století k víře?

A k této kultuře evropsko-americké, nazvané křesťanskou, přispěli právě židé měrou úžasnou.

Velký jest počet vědců židovských, astronomů, mathematiků, filosofů, jazykozpytců a básníků v době arabsko-maurské, v posledních stoletích prvního tisíciletí a v prvních stoletích nynějšího tisíciletí po Kristu. Žid Spinozza stal se spoluzakladatelem moderní filosofie, plejada židovských umělců výtvarných, básníků a vědců působilo a působí v křesťanské společnosti a pomáhali a pomáhají prací svou rozmnožovat kulturu moderní. Kultura tato je i dílem jejich, mají tedy i židé účast a nárok na ni jak křesťané.

Abych jeden příklad uvedl. Vylučte židy Antakolského, Bernstama a Günzburgra, tvůrce ruského sochařství z kultury rusko-národní! Nejpravoslavnější Rus pozvedne proti tomu protest!

A je-li přes názor Gobineau-ův pravda, že kultura dnešní vytvořena nikoliv moderními národy, nýbrž křesťanstvím, pak byla by to vlastně kultura židovská stejnou měrou, neboť křesťanství bez židovství je prostě nemyslitelno.

Ozývají-li se nicméně hlasové, jako Rich. Wagner, spisovatel knihy „Rembrandt als Erzieher“, Stewart Chamberlain, a jiní, pro-

ti „semitismu“ na obranu národní kultury toho kterého národa, pak zaměňují prostě nevědecký pojem semitismu, s pojmem liberalismu (úpadkového), materialismu a jiných proudů myšlenkových, jejichž stinné stránky by měli, kdyby dovedli být spravedliví, přičísti vůdčím osobnostem původu t. zv. arijského.

Věru s pravou duchaplností francouzskou končí Leroy-Beaulieu IV. kapitolu svého, mnou tak často citovaného díla, poznámkou, že největším vítězstvím semitským byl triumf malého žida z Cilicie, kde doslovně uvádí:

„To jest to pravé vítězství semitské, z kterého se arijský duch posud nevzpamatoval. Nejdůslednější antisemité — a to jsou ti jediní, kteří logicky myslí — aby setřásli se sebe jho semitské, zamítají i evangelium i bibli a vzpírají se jak jeslím betlémským, tak deskám zákonů, které byly dány na Sinaji. Nechce-li Slovan nebo Němec býti nikteřak podroben synům Semovým, ať obrátí se zase k svým arijským bohům, Zevovi, Odinovi, Perunovi se zlatou bradou, jestli by vůbec přednost nedal emanacím neosobního Brahmy před Stvořitelem genese. Svět jen tenkrát se odsemitisuje, když se zřekne veškeré myšlenky křesťanské.“

IV.

Po všeobecných úvahách předcházejících přecházím nyní k posuzování specielních poměrů českých.

Z českokřesťanské strany vytýká se židům mimo vše jiné, co jim je i jinde vytýkáno, také, a to s největším důrazem, že nepřilnuli tak upřímně k národu českému, jako jejich souvěrci v říši německé, v německém území rakouském, jako inteligence židovská v polských zemích, a hlavně židé v Uhersku k maďarské věci. Napořád žalováno na sympatii, s kterou židé v území českém posud tíhnou k věci německé anebo aspoň k německému jazyku, a stejně oblíbenou obžalobou na ně je, že se podřizují jen přemoci vnější. Dnes přemocí tou je jejich české okolí, proč se posud tedy židé této moci posud všichni nepodrobili?

Výčitky tyto dokonce o jejich germanisatorské činnosti jsou neustále opakovány. Při tom poukazuje pravidlem část žurnalistiky české, hlavně soustavně pražská „Politik", na veškerý ústrk a všechny urážky, kterých se židům v zemích českých dostává za jejich podporu němectví rakouského. Dominantou pak této písničky je výčitka nevděku, kterého se naši židé dopouští na českém lidu, v jehož středu žijí a svého dnešního postavení se domohli. Snaha takových obžalob bývá někdy upřímná, a je co taková zajisté chvali-

tebna, děje-li se tónem slušným, ale podobné výčitky nevyzněly by na prázdno, kdyby naše veřejnost uvažovala trochu hlouběji o příčinách, které asimilaci židů našich s českým národem překáží, a kdyby poctivě bylo z české strany křesťanské zdůrazněno vše, čím se sama česká veřejnost na židech prohřešila a čím asimilaci jejich brání. Jestli žid mezi národy ostatními přilnul k věci národů těch, v Uhrách dokonce přes míru spravedlivosti se postavil do řad pronásledovatelů národů nemaďarských, zvrhnuv se tam na biřice maďarské surovosti odnárodňovací, dokazuje to pouze, že žid, jako vůbec každý jiný člověk, podléhá vlivu svého prostředí, a nelze-li skutečně asimilaci jeho s lidem českým pokládati za dosti uspokojivou, musí to přirozeně míti své zvláštní příčiny v ovzduší českém. V „českožidovské otázce" své pokusil jsem se již před léty o to, vystihnout několik z příčin těch. Našemu židu vyčítá se předpojatost proti českonárodní věci pravidlem jako vrozená vlastnost, stejně prý jako láska k němectví. Ačkoliv nejsou posud dějiny židů v zemích českých napsány,*) z kterých by bylo lze doličiti poměry židů našich po stránce

*) Věhlasný dějepisec F. Dvorský ohlašuje ve feuilletonu pražské »Politik« z 15. listopadu 1902 vydání »pramenů k dějinám židů v Čechách, na Moravě a ve Slezsku od nejstarších dob do roku 1740«. Prameny tyto, na 2000 posud skoro úplně neznámých listin sebral známý obětavý velkoprůmyslník Bohumil Bondy.

Z pramenů těch uvádí Dvorský zajímavou zprávu, že židé byli nejhorlivějšími pomocníky Husitů.

ethnografické, kulturní a společenské, a vztahy jejich k osvětě domácí, zachovalo se přece dost kusých zpráv, ze kterých lze dovoditi, že židé v zemích českých nepěstovali od nepamětna němčinu a nepostavili se do služeb politických a osvětových cílů našeho němectví rakouského. Je to také přirozeno. Byli v zemích českých židé usazeni již před přistěhováním se Němců a musili logicky znát jazyk svého okolí, tedy jazyk český, pozbyvše pak před svým usazením se v zemích českých hebrejského jazyka, byl-li tento vůbec kdy jejich obcovacím jazykem, patrně se naučili užívat jako mateřštiny své jazyka českého. Některé doklady toho jsem v citované své brožuře uvedl.

Teprvé vnikáním německého živlu do zemí českých a zakládáním zde měst německých seznámili se tito domácí židé s němčinou, pokud s Němci ve styk přišli; pokud však přicházeli noví přistěhovalci židovští z Němec do zemí českých, přinášeli již přirozeně znalost němčiny sebou aspoň ve formě zkomoleného žargónu židovsko-německého, jenž však v českém prostředí sám podlehl vlivu jazyka domorodého obyvatelstva slovanského, přijav četná slova slovanská. Žargonem tím mluví, jak známo, podnes židé v Polsku a v Rusku v nižších vrstvách. Když pak zavládl směr germanisující, podlehli mu židé stejně jako obyvatelstvo české; snad snáze tam, kde žid český znal žargón, jenž mu v době obrození jeho znalost němčiny

ulehčoval. Josef II. zavedl pak násilně a přes odpor židů němčinu jakožto jazyk vyučovací do židovských škol a nařídil též násilné germanisování jmen jejich, dekretováním rodinných německých jmen židovských, doposud neexistujících.

Tento vladař-germanisator uvolnil ale s druhé strany četná pouta otroctví židovského. Do té doby nepoznali židé myšlenky národnostní, která i ostatnímu světu evropskému byla posud neznáma. Jejich poněmčení v oné době bylo jen čistě vnější. Teprvé doba napoleonská zrodila tuto myšlenku, které se i židé v století devatenáctém vymknout nemohli.

Věk Josefinský byl jim věkem osvobození, a naplněni vděkem k vladaři osvícenci, naučili se v něm zbožňovat všechno jeho úsilí, ať již spravedlivé čili nic.

Tak jim tedy germanisatorské snahy Josefovy splynuly v jedno s jeho osvícenectvím, a proto také všechna jejich touha nesla se k seznámení se s kulturou německou, ku které jim Moses Mendelsohn a vrstevníci jeho otevřeli bránu dokořán. Naproti tomu stará kultura česká v době té se teprvé zvolna probírala ze smrtelných mrákot svých a dovedla jen zvolna vlastnímu lidu českému odchovat víru v udržení české národnosti.

Proto teprvé Josefinism v první polovici minulého věku židy v zemích českých zgermanisoval. Když pak nastala éra konstituční a židovská, věky tlumená eneržie se uvolnila,

židé vrhli se přirozeně na obory jim nejbližší, k nimž celým vývojem svým byli vychováni, na obchod, průmysl a svobodná zaměstnání inteligence, kde jim nepřekážel nedostatek křestního listu a nedostatek protekce, tedy na žurnalistiku, lékařství, advokacii a pod., a shledali, že všechny obory ty byly ovládány němčinou a německým duchem. Vytýkáno jim bývá posud také, že se soustavně po emancipaci své od živností a zemědělství odvraceli, a že se, pokud se týče tak zv. živností těžkých, podnes tak děje, zvláště, že se soustavně odvracují od práce tělesné.

Výčitky takové jsou stejně liché jako nepromyšlené. Lidé hájící theorii, že dnešní židé jsou vesměs potomci židů kanaanských, nemohou si přece zatajit, že židé starého věku byli národem zemědělců, stali-li se v dobách našich lidem obchodním, plyne z toho přirozený závěrek, že musili svým násilným vychováním v uzavřeném ghettu býti k zaměstnání tomu donuceni, až se jim nucení stalo zvyklostí.

Ostatně nelze přehlédnouti, že život v žaláři ghetta podlomil tělesnou sílu židů, do které teprvé po emancipaci své na výsluní ulehčené jim volnosti života zvolna dospívají, a rovněž je úkazem přirozeným, že si syn volí pravidlem zaměstnání po otci, neohlíží-li se po působišti sice jiném, ale po jeho zdání pohodlnějším, a že člověk každý nejraději volí zaměstnání, v němž dle svých duševních a tělesných vloh se dovede nejlépe uplatnit.

Na židech žádá se však u nás výjimka z pravidla toho. Žádá se, aby syn žida obchodníka a inteligenta vůbec se stal nádenníkem a živnostníkem, kdežto něco podobného na synech vojáků, obchodníků a inteligentů křesťanských žádati nikomu ve snu nenapadne. Stejně se zapomíná rádo, že židé jsou skutečně nádenníky a provozovateli těžkých řemesel všude tam, kde se jim podmínek k vývoji vyššímu nedostává, ku př. v Polsku, v Rusku a hlavně v Orientu.

V zemích českých obchodu českého v dnešním slova smyslu v čas emancipace židů vůbec nebylo. Tak nalezl žid náš pro nové neb aspoň pozměněné své působiště díky své po staletí vypěstované mozkové činnosti mezi lidem českým volnou dráhu.

Leroy-Beaulieu nazývá případně ve svém již citovaném díle „Israel mezi národy" žida z ghetta rabínem a směnárníkem v jedné osobě.

Tento žid s tak vysoce vyvinutou intelektuelní silou přišel ale také do doby rozmachu a rozkvětu obchodní a průmyslové činnosti.

Všechny obory, které se nyní židu našemu otevíraly, byly na nepatrné výjimky úplně německé. To utvrzovalo jej nutně v němectví jeho. Uvážíme-li k tomu všemu vliv středisek kulturních a průmyslově-obchodních, německé Vídně, německých a poněmčených měst v Čechách a na Moravě, kam se židé nyní hrnuli, je opět vysvětlitelno, že okolí jejich je

utvrzovalo v němectví jejich, a že oni se své strany počínali síliti němectví a podporovati vliv jeho po stránce politického života, jak se po éře Bachově vyvinoval.

Vlády došlé k veslu po pádu Bachově byly vysloveně germanisatorské, byl to liberalism německý, jenž strhl otěže moci na sebe a záhy postřehl, jakým dobrým pomohačem se mu mohou státi židé proti rostoucímu a vzmáhajícímu se českému odporu.

Proto je počal favorisovat, on je svou přízní koupil. Asimilační síla české Prahy, stírající se sebe zvolna jen nátěr německý a ostatních do rukou českých navrácených měst českých, zůstala oproti tlaku germanisačnímu na židy bez valného vlivu.

Nebylo posud české společnosti, nebylo projevu nové kultury české, aspoň tak silného, aby byl žárem svým prostoupil i mysl úplně poněmčeného již žida, a německo-liberální žurnalistika záhy ovládána židy, pomahači, utvrzovala židy ostatní v jejich sklonnosti k němectví. Česká pak žurnalistika, vystupující proči germanisaci, stíhla nenávistí svou záhy židy, podporovatele germanisace, kletbou na celé židovstvo uvalenou. Její nesoudnost, její stálé surové útoky proti židům využitkovala zas dovedně žurnalistika německo-liberální a odvracovala tím židy v mase jejich neustále od věci české, až asi před 30 léty vlivem Baráka, Nerudy a tehdejší v pravdě svobodomyslné strany nastala reakce a

ideály Siegfrieda Kappra docházely povšimnutí.

Tak propast rozeklaná mezi českým lidem a židy v území českém jen ztěží již se dala rychle překlenout. Také historicism český, jenž zavládl v české politice, protižidovský směr v lidu českém politicky probudilém a navzájem protičeský směr mezi židy jen utvrzoval. Historicism ten, jenž v létech šedesátých vyvrcholil v státoprávnictví, odkazoval nutně českou politiku na spojenectví s feudály a spojené s nimi klerikály, a liberalisticky vychovaný žid postřehl snadno tuto proň tak nebezpečnou stránku české politiky. Odkázán pro nedostatečnou znalost češtiny a i pokud ji ovládal, odpuzen protižidovským její obsahem od čtení českých listů, jen na své německo-liberální žurnály, vssál z nich přesvědčení o tom, že výčitka reakcionářství, těmito žurnály lidu českému vržená v tvář je oprávněna, stejně jako se naučil z listů těch obdivovat se všemu, co mělo zabarvení německé, jakožto vtělenou snášelivost náboženskou.

Nicméně počaly se přes nepříznivé tyto podmínky asimilace českožidovské poměry mezi oběma vrstvami českokřesťanskou a židovskou lepšiti, zvlášť když v posledních asi 15 létech vzniklý antisemitism německý, zrozený z opojení nad vítězstvím německých zbraní a zakládající se na domnělé rasovní superioritě německé, na židy rakouské doléhati počal. Nadšená práce českožidovských

asimilátorů došla příznivého přijetí veřejnosti české. Spolek českých akademiků židů dnes pouze přes čtvrt století starý, nalezl v brzku pomocníky v četných českožidovských spolcích jiných, založena byla národní jednota českožidovská s četnýci obory, vzrostly jiné samostatné spolky se stejnou tendencí, bohoslužba židovská počala se znárodňovat nahražujíc němčinu češtinou. Hovor český a kniha česká vnikaly do rodin židovských, a změna ve smýšlení českých židů zjevila záhy svůj blahodárný vliv i na poli politických vymožeností českonárodních, neboť pomocí a jen pomocí hlasů židovských získány mandáty pro Menší Město pražské a spojený s ním Josefov a obchodní komory v Praze, v Plzni a Budějovicích. Nastalo slibné rašení národní uvědomělosti židovské, již i na Moravě, nejvlastnější podnes doméně úpadkového německého liberalismu, počali se jednotlivci židé trhat ze šiků německo-židovských, když z německého území převalila se vlna antisemitismu i do lidu českého. Příčiny úkazu toho jsou na snadě.

Mimo atavický antisemitism a vychovaný věky odpor křesťana k židovi a žida ke křesťanovi, způsobilo vylíčené právě spojenectví židů s germanisací minulé doby mnoho zla. Žid stal se české společnosti národním odpůrcem, a toto přesvědčení nebylo lze tak brzo sebe slibnějšími známkami obratu vymýtit. Česká naše společnost pak podnes nemá oné

asimilační síly, která by byla s to, živly posud nečeské a s ní do styku přicházející do sebe vstřebat, nemá podnes zděděné tradice, potřebné společenské uhlazenosti, která se na ráz zamlouvá, aby těmito vlastnostmi působila stejně na žida jak na vlastního renegáta.

Je v společnosti té podnes příliš mnoho formalismu národního a příliš málo intensivní činnosti kulturní. To nejlépe patrno na poměru, v jakém společnost ta, nazývající se tak ráda vlasteneckou, stojí k umění a literatuře. Český umělec a český literát vysokých snah může po stránce té lecjakous písničku nezrovna veselou zazpívat. A byť by v Praze a leckde na venkově jevily se známky skutečného prohloubení myšlenkového ve společnosti té, podnes vládnoucím duchem našeho spolkového života — a jinou činnost než pouze spolkovou tato naše vlastenecká společnost pravidlem ještě dnes nezná — jest nacionalistní byrokratism zvláštní povahy, vedený různými okresními a obecními velikány pochybné často kvalifikace duševní.

Tedy i při bližším styku s touto vlasteneckou společností měšťácké vrstvy, k níž žid náš převahou svým povoláním patří, nedovedl se pro ni nadchnouti. Chybí společnosti té vznětlivost maďarské společnosti, která živelní mocí unáší, a velký koncept společnosti německé.

Při tom žid náš postřehl z blízka v městech českých, posud z moci německé nevybave-

ných (ku př. v Budějovicích) pak na Moravě a ve Slezsku bez obtíží, jak sám mnohý Čech rodem a výchovou podléhá němectví, jak se snadno stává renegátem a jak také v byrokracii, pokud jde aspoň o vyšší hodnosti a ve vojště pravidlem svou národní individualitu ztrácí. I úkaz ten nedovedl průměrného žida našeho pro věc českou nadchnout. Ke všemu tomu došlo konečně ještě k nejprotivnějšímu projevu nesnášenlivosti náboženské a racovní, k politickému antisemitismu posledních let, jenž do dneška bují. Tento antisemitism byl důsledkem dnešní politiky mladočeské. Vítězství strany této začátkem let šedesátých bylo příliš náhlé, i stranou tou samou neočekávané.

Příčiny toho vítězného postupu mladočešství v letech oněch jsou příliš dobře známy.

Chyby staročeské, do doby té vládnoucí strany, její dlouholetá abstinence, její autoritářství nepamatující na výchovu své vlastní nové generace, spojenectví s feudály, odvrátivší ji od lidové politiky, pak v posledních létech vlády její, kolísavost a dvojakost vůči voličstvu, neprozíravost Vídně, nepoznavší v staročeské straně živel v pravdě konservativní, a neméně, když nastávaly příznaky jejího úpadku, pokusy o politiku čistě heslovou, to vše i jiné snad okolnosti dopomohly mladočeské straně do sedla.

Avšak strana ta nebyla dávno již před vítězstvím svým tím, čím bývala za Nerudy,

Hálka, Sladkovského a Baráka. Ze své slavné tradice doby oněch mužů zachovala si jen oblíbená hesla a pomocí hesel těch nastoupila dráhu politiky nové, tak úryvkovité, trhané, neuvědomělé a neupřímné, jaká se na ní dnes v celé zbědovanosti jeví. Omámeni slávou nečekaného vítězství svého šli novodobí tito Mladočeši, mezi nimi lecjaký starý kozák poddůstojník, nyní na generála povýšený, s vlajícími prápory do Vídně — promluvit s králem. Ale na horké půdě vídeňské poznali záhy, že jejich situace není tak růžová, jak to doma svému voličstvu namluvili.

Nalezli ve Vídni Němce všude při vesle. V byrokracii, ve vojště, při dvoře, všude vítězil krok za krokem vliv německý, podporovaný mocným vládním Maďarstvem liberalistickým, a celým Maďarstvem nacionalistním, strachujícím se slovanského proudu. Také intriky zahraniční politiky stavěly Mladočechům překážky, a nejsmutnější zklamání doznali v bratřích slovanských.

Místo polského lidu nalezli ve Vídni stančyky, prodávající zájmy slovanské každému, kdo více nabízel, a pak rozvaděné Jihoslovany, čekající spásu svou od centralismu, českou politikou tak horlivě potíraného.

Spojenectví s feudály českými nutilo je vyhledávati spojenectví s německými klerikály a k postupnému zapírání jejich lidového programu. Vynalezli pro svou ve Vídni změněnou taktiku heslo etapové politiky, a i to

teprvé, když se proti nelidovosti postupu jejich zdvihal doma odpor.

Kdyby ale aspoň novou tuto taktiku byli voličstvu svému upřímně doznali!

Neodvážili se k tomu jednak proto, že jejich voličstvo bylo jimi a jejich tiskem, „Národními listy“ v čele, příliš zradikalisováno, než aby bylo uznalo nutnost oportunistické politiky mladočeské, jednak proto, že ve vlastním lůně delegace české měla převahu neinteligence nebo pouhá polointeligence, která se hrstce prozíravějších politiků věsila jak žernov na krk, a i mezi touto hrstkou prozíravějších politiků nebylo až na Dra. Kaizla vůdčí hlavy, tento sám však byl příliš málo lidový a temperamentní, aby byl masy dovedl strhnout k umírněnosti. Doma rostla nespokojenost nedočkavých voličů, čím více ve Vídni delegace česká počínala pracovati v kuloárech sněmovny a ministerských poradních síních, ba i předsíních a různých kancelářích ministerstev — po etapách.

Goethovo „Die ich rief die Geister, werd' ich nun nicht los“ osvědčilo svou mstitelskou moc na mladočeských politicích.

V těchto nesnázích navazovali Mladočeši styky s kaceřovanými Staročechy, jejichž politiku nyní sami prováděli s tím toliko rozdílem, že ji dělali neporovnatelně špatněji.

Ba i na kompromis s nenáviděnými realisty došlo, ale nedodrželi jej.

Nastala politika dvojí duše v jednom těle, politika nacionalistních vášní, postupující doma nahajkou v pravdě kozáckou proti všemu, co se nechtělo podřídit komandu strany, ve Vídni politika od stupně k stupni dolů, hájená velkohubými frázemi.

Tato politika zrodila doma boj proti realismu a později ostatním pokrokovým směrům z realismu vzrostlým, operovala klatbou národní proti pochybovačům pravosti rukopisů, zrádcovala vědce a literáty, nepodřizující se laudabiliter, a dospěla k vyhazování dělnictva z národa, jež se sdružilo a vyspělo ve velkou stranu sociálně demokratickou.

Politika ta nasela to dračí sémě rozvratu v celé široké společnosti české, jež tak mocně vzklíčilo, až zadusilo všechen přirozený vývoj, na léta otrávivši celý veřejný život.

Politice té, zvrhnuvší se ze strachu před hněvem lidu hesly odchovaného a rozvášněného v pouhou demagogii, stála po boku důstojná její družka, „vlastenecká“ žurnalistika, v první řadě opět „Národní listy“.

Odkazuji s důrazem na posléz jmenovaný list, jelikož jest on typ žurnálu, dle jehož vzoru se řídila ostatní žurnalistika t. zv. „vlastenecká“.

Veliká hesla z dob Nerudů, Baráků a Sladkovských si specielně mladočeská politika ponechala, připravila si i Palackého a Havlíčka pro potřebu domácí, oháněla se státopráv-

nictvím, svobodomyslností, ale vůně hesel těch dávno byla vyvětrala.

Lze-li třeba slovanskému horování Sladkovského vytýkat utopičnost (jak jinak a realisticky střízlivě nazírali na otázku tu ku př. Havlíček a i Neruda), přece i v chybách svých byli vůdcové starého pravého svobodomyslného směru českého upřímní nadšenci, kteří psali a hlásali jen to, co jim prýštilo z hlubin srdce. Jinak u Mladočechů asi v posledních 15 létech. Tak se stalo, že zmíněný hlasatel strany té, před rokem 1890. ještě obávaný jako skutečná velmoc domácí, zvrhl se v autokrata, a když autokracie jeho a strany jeho se počínala viklat vnitřní ztrouchnivělostí, nastoupil cestu abonentního vlastenectví. Napořád sice řádí jeho kletba vesele dál, ale blesk kalafunový ztratil již své moci.

Literární z počátku směr realistický, počínající zprvu kritikou vědeckou, aby přišel na kritiku sociálních, společenských a konečně i politických poměrů, ukázal se býti mocnějším. Vyvstali lidé silné povahy, kteří se více nestrachovali klatby, četná inteligence šla v šlépějích jejich a stejně i masa dělnického lidu českého se zorganisovala k odporu proti zkostnatělosti a ubohosti politické strany vedoucí. Mladočeská strana a její žurnalistika ztratila pozadí lidové. Zalekly se toho obě a pustily se do demagogie. Začali spekulovat s pudy mas, vzbouzeli záští, které najde vždy a všude své obecenstvo. Tak došlo tedy na

židy! Mimo bouření do vlády a do Němců započato tažení proti židům, tato trojice vylíčena byla a je podnes stoupencům strany té jako vlastní škůdce národní věci. Nikoliv vlastní nehotovost, nedůslednost a jiné chyby zavinily neúspěchy české politiky, ale vláda, Němci a židé!!

Místo aby lid vychovávala, strana ta, nazývající se tak ráda vůdčí stranou, bouřila svůj lid. Hledala se svou žurnalistikou pomoc ulice. Býval to sice kdysi pravý lid, který ulice mladočeské plnil, když se ten ale odtrhl, vzala strana ta zavděk v případě potřeby i s luzou.

Při tom ale nevadí hlásné troubě této strany brát německé a židovské peníze — za inserty. Projděte ročníky „Národních listů“ za posledních let a najdete zvláštní úkaz. V textové stránce štvaní protižidovské, heslo „Nekupujte od žida“ (generaliter), na stránkách zadních: „Kupujte od žida, který v „Národ. listech“ inseruje!“ Důstojný list důstojných inserentů! Při tom si tento časopis vede napořád dle jedné písničky v části redakční. Vše, co se ve světě děje zlého, zaviněno je židy, rozkol polskoruský způsobil žid, poslední bouře chorvatsko-srbské t. r. má na svědomí vlastně žid, ubohou „spojeneckou“ Francii otravuje žid, a což teprve v českém národě spáchal zločinů!

Šestimilionový národ, nepočítajíc tedy k němu Slováky uherské, ohrožen jest stotisícem židů v území českém, to se rozumí, že

podporovaným všemi ostatními židy světa, kteří ve snění a bdění nemají jiné starosti, než národ český vyhladit z povrchu zemského.

Spekulace právě vylíčená se sice zdařila, aspoň potud, že odvrátila na čas zraky nespokojeného voličstva od úpadku strany.

Ale domácí konkurence také nespala a nelenila. Vavříny „Nár. listů“ a jejich filiálek vzbudily závist v staročeském tisku, a stejně v nově se zrodivších stranách mladočešství nápodobujících způsobem možno-li ještě křiklavějším, v straně státoprávně radikální a v národním dělnictvu, vydupaném samými mladočeskými listy a stranníky na udolání soc. demokracie. Jmenované obě strany nejsou v podstatě své ničím jiným, než filiálkami dnešního mladočešství, v kterých politicko-obchodní zřízenci, posud odvislí, hledí si zařídit vlastní závod. Totéž zboží odnošených hesel, tatáž výkladní skříň, v níž se stkví „zrádně stranami jinými pohozený posvátný prapor státoprávní“. Ve výkladní skříni národního dělnictva pouze ještě vystaven vedle praporu toho prapor druhý — rudý prapor soc. demokracie, prozatím jen vypůjčený! Žurnalistika všech těchto stran stala se brzo pánem domácí politiky. Místo aby zodpovědní politikové čeští udávali ve svém časopisectvu tón, dali se svou žurnalistikou sami zastrašit a řídit. Za vedení staročeského před úpadkem strany té vládl mezi vlivnými politiky českými aspoň způsob slušnosti a střízlivé upří-

mnosti, jenž vtiskl celé politice staročeské a její žurnalistice pečeť.

Teprve když staročeští politikové v posledních létech své parlamentní převahy počali kolísat, kompromisovat a neupřímně jednat, zvrhla se i žurnalistika jejich, nikdy však do té míry, aby byla zapomněla úplně „svého dobrého vychování“. Jinak u Mladočechů.

Do delegace jejich vedrala se, jak uvedeno již shora, značná část polointeligentů a neinteligentů a ta vzbudila řevnivost lidí jiných, po mandátech a funkcích veřejných lačných.

Si hic et ille, cur non tu, Augustine! Když ten, onen člověk planý a prázdný se došplhal veřejného postavení, hlásilo se o podobné vyznamenání na tucty jiných podobných. Při konkurenci tak velké nemohl ovšem závod mladočeský všem váženým zákazníkům vyhovět, a tak si tedy tito netrpělivci zakládali své vlastní konsumní spolky veřejných hodností čili nové strany pomocí hesel z ulice, pomocí silných hrdel, vypjatých prsou, ba i v případě potřeby pomocí pěstí. Jestliže mimo zmíněné již t. zv. nové strany došlo i na založení strany agrární, pravděpodobně dle její vůdců i její žurnalistiky soudíc, k čiré reakci tíhnoucí, a jestli snad dojde i k založení zvláštní strany živnostnické, je to jen následek rozkladu, zaviněného vedoucí stranou.

Zrození strany živnostnické se Mladočeši sice podnes šťastně ubránili, ale prostě jen proto, že se podřídili moudře tam, kde proti

maloživnostnictvu podlehli, a že dále vítězící mluvčí stavu toho s otevřenou náručí do řad svých přijali všude tam, kde se objetí tomu nedovedli ubránit.

Je na snadě, že veškerý tento rozklad starých útvarů politických a vystupování útvarů nových, posud nevyhraněných, se děl jen za urputného boje konkurenčního a že boj ten, vedený zbraněmi frází a hesel, nikoliv zbraněmi ducha a zásad, zvířil veškerou špínu vášní, zájmů a zájmečků, a vedl k sesurovění veřejného života, ba i život společenský a soukromý značně otrávil. Charakteristickým zjevem tohoto konkurenčního boje mezi těmito tak zvanými vlasteneckými stranami je snadnost, s jakou se včerejší nejúhlavnější odpůrcové dnes již scházejí, opět jen důkaz, že dnešní t. zv. vlastenecká politika je pouhou politikou osobních zájmů.

Při tom vzájemné, ne zrovna nejjemnější potírání se trvá dále. Jestli se tak dělo a děje „mezi bratry", je samozřejmo, že ještě horšími zbraněmi bojuje žurnalistika těchto vlasteneckých stran proti zrádcům národa — stranám pokrokovým. Bylo by musilo být zázrakem, kdyby nebylo došlo při stavu tom také na židy.

Žid vyssávač, žid cizák, žid zaprodanec Němectva! Jaká to vzácná příležitost získat stoupence! Na tomto poli nastala tedy nutně nejčilejší činnost politicko-obchodní. Jestli strana mladočeská dnes prodávala žida Něm-

ce, mohla být jista, že strana státoprávně radikální ji přetrumfne a dá do prodeje žida vyssávače. Vždyť měly tyto strany na německých antisemitech nejlepší příklad, jak se přičinlivosti antisemitické daří!

Došlo tedy k aféře Polenské, musilo k ní železnou nutností dojíti, neboť lačné obecenstvo vlasteneckých stran nespokojovalo se více s tiskařskou černí, chtělo silnější stimulans — a ochotní posluhovači je také našli — krev křesťanské dívky, židovskou rituální vraždu!

Rozumí se samo sebou, že nezůstal jiný mocný konkurent politického obchodování na trhu domácím líným, konkurent, jenž na anarchii čekal, a ji podporoval, aby svůj lví podíl na kořisti pobral. Konkurent ten byl klerikalism, vedený hierarchií svou. Dovedně se přizpůsobil nacionalistním vášním, ale chytřejší ostatních, podporován mocnými svými přízniveci, vítězil a vítězí posud. Ovšem Mladočeši přece na prázdno nevyšli; získali při této štvanici protižidovské aspoň tolik, že lid český po několik let neprohlédl jejich úpadek a konečně i jejich bankrot.

Kde byli však vážní politikové „vedoucí“ strany při tomto válčení proti cti židů a proti bezpečnosti jejich příbytků a krámů? Jsou v mladočeské straně četní mužové osobně bezúhonní, naplnění snahou po skutečném pokroku národa, dbalí zájmů jeho, vždyť nebude žádný klidný pozorovatel tak stranni-

cky zaslepen, aby viděl všechno zlo jen na straně politických odpůrců, a všechno, co dobrého, ve straně, k níž náleží. Avšak tito mužové byli buď zastrašeni svými demagogickými stoupenci, že mlčeli, když se měli ozvat, aby se udrželi ve straně v postavení svém, anebo rozmrzelí ustoupili do ústraní soukromého života.

Naše oficielní českožidovské osoby a s nimi „Českožidovské listy" rády poukazují na Baxy, Klofáče, Březnovské a pod. jako strůjce dnešního politického antisemitismu. Neprávem!

Tito jmenovaní a jiní, jim politickou tváří podobní, jsou osobnosti dosti bezvýznamné. Žijí jen z toho, co je pošinulo do popředí veřejnosti, a jsou ještě jiní, kteří snad vybranějšími slovy působí stejným směrem, jsou to Podlipní a Grégrové.

Ale jsou ve straně mladočeské, byť nikoliv duševní, přece ale početní, dosavadní representace politické vůle českého lidu, také politikové, kteří v nitru svém jsou přesvědčeni a přesvědčeni býti musí o zhoubnosti pouliční politiky, kteří Vás mezi čtyřma očima ujistí, že jsou daleci toho, býti agitátory antisemitickými, a jimi zajisté i nejsou, jsou to Heroldové, Pacákové, Kramáři, Škardové atd.

Ti ale mlčeli, když bylo jejich povinností vysvětlovat, varovat, vychovat, avšak dali dojíti k rozkladné demagogii, a proto jsou neméně, ne-li víc spoluvinni dnešních konců,

pro svůj strach ze ztráty přízně davů. Tak došlo spolu s orgiemi antisemitismu ke skutečnému boji proti inteligenci, jelikož boj proti židům jest jen jedna z četných stránek dnešní anarchie v životě veřejném.

Není tedy divu, že povstala v tomto ovzduší štvanic, snižování a zrádcování legenda o zhoubnosti židů v českém národě, a že se dokonce i část inteligence súčastnila šíření pověsti o rituální vraždě! Když pak proti ohavné té lži vystoupil muž nejodvážnější v celém národě, profesor Masaryk, nikoliv z lásky k židům, nýbrž z lásky ke křesťanskému lidu, předvídaje, že nejdė jen o čest národa před cizinou, ale o podlamování jeho kultury a poklesnutí jeho do močálů pověry a reakcionářství, sklidil svůj díl, byl cejchován jako zrádce národa, zaprodanec židů!

Mimo hlouček jeho stoupenců a několik předáků soc. demokracie a pokrokové strany ostatní inteligence i k tomu mlčela.*) Vymstilo se to na ní záhy.

*) Jak důkladně působil strach před »lidovým« proudem posledních let je patrno na organisaci českého dívčího pensionátu v Praze pod patronancí města Prahy zřízeného, neboť podmínkou přijmutí děvčat do pensionátu toho je křestní list, patrně aby nějakou židovsko-českou schovankou nebyly ostatní schovanky uvrženy do nebezpečí požidovštění. To se stalo za »panování« Dra. Podlipného, jehož tělesní orgán při každé příležitosti vytýká židům německé vychování jejich dcer. Stejně i spolek českých advokátů nepřijímal v prvni době svého trvání žida Čecha — bez křestního listu. Dnes tento národní radikalismus je ve spolku tomto odbyt.

Orgie demagogie vypudily z veřejného života nejen několik parlamentárníků, nýbrž i četné jiné slušné živly.

Rozmrzelost a nedostatek eneržie stavět se proti proudu ulice, je zatlačily do soukromého života. Ba rozvrat v politickém životě zasáhl hluboko do života rodinného a společensky hospodářského, samospráva naše, nikdy sice zrovna vzor přesnosti, nalézá se dnes pro tuto politickou anarchii na stupni co možná nejnižším.

Správa veřejných ústavů, zvláště peněžních, končila řadou škandálů a bankrotů, budících pozornost cizí veřejnosti a posměch a škodolibost v táboře německém. Schůze voličské bývají řadou nejodpornějších scén, že je řečníku, poněkud jen odsuzujícímu plané radikálničení samozvaných spasitelů národa, nebezpečno, mínění své projevit.

Nicméně horečka dnešního radikalismu sama ukazuje k blížícím se koncům jeho.

Lid český jádrem svým není proň stvořen. Stopy staleté poroby v lidu tom jsou ještě dnes patrny. V davu, ve shromážděních, slyšíte nejradikálnější resoluce a slova nejostřejší, ale jakmile schůze je uzavřena, a shromáždění její účastníci stávají se opět jednotlivci, jsou z nich rázem zase opatrní otcové rodin a vzorní poplatníci, pamětliví svých styků obchodních, mnohdy kořící se byrokracii, strachující se zlého dojmu „nahoru“, lidé zkrátka v soukromém životě vše jiné, než re-

kové barikád. Zbývají pak z celého obecenstva takových schůzí všemožné protesty proti vládě, Němcům a židům, odhlasujícího pouze jednotlivci, kteří svou pozu radikální i v soukromém životě zachovávají, ale sledujte tyto Novohusity pozorněji a shledáte, že sice třeba pana okresního hejtmana na ulici nezdraví, že ale jejich břitkost přestává na společenské neslušnosti a mají-li k tomu příležitost v nějaké funkci veřejné, k. př. v samosprávě anebo v komisích daňových, na osnování všelijakých nepříjemností sousedům svým, hlavně jde-li o to, „vypůjčit si žida“.

Co v pravdě radikálním je, je několik agitátorů, žijících z řemesla svého, několik lačných dobyvatelů mandátů a jiných placených úřadů, a pak nějaký tucet žurnalistů, svými chlebodárci více méně špatně placených, křičících vlastně jen z hladu.

Ovšem na tyto právě zmíněné vyrabitele veřejného mínění radikálního netřeba přiložit přísnou míru. Jako dnes stačí „vůdcům“ národa, právě karakterisované jakosti, divoké rozkročení a hlas pronikavě ohlašující, „že se těm pánům tam dole ve Vídni už peprná pravda poví“, tak pro žurnalisty téhož žánru stačí nůžky, vystřihující nejšťavnatější štváčská hesla a nejsurovější nadávky z novin stejné kvality, pokud tito pánové svou zásobu výrazů z hampejzů nevyrábějí ve vlastní dílně. Také nic snadnějšího, než státi se takovým redaktorem. Ze řemesla zběhlí brašnáři, krejčovští

a obuvničtí učedníci, zkažení studenti a t . d. zakládají si svůj list za pomoci několika lidiček se známým čelem, výnosnějším než popłužní dvůr, terorisují společnost svého také působiště škandály, skutečnými a smýšlenými, nadávkami, pomluvami a — najdou své obecenstvo.

Spekulují prostě na pudy davu, na škodolibost sousedskou, přející drahému bližnímu, „že ho ten plátek důkladně vypral“ a na zbabělost lidí, platících svůj poplatek za mlčení předpłácením takového revolveru žurnalistického.

Odrůda tato kvete dnes po všech drahých vlastech českých, caput regni v to zahrnujíc. Věru, naši Kondelíkové mají čím se bavit! Keim ve svém díle „Řím a křesťanství“ vypravuje o tom, jak za Neronů a Caligulů pseudofilosofové, nápodobňujíce vzezření filosofů v odřených pláštích, nechavše si růsti dlouhé vlasy a vousy, vystupovali na ulicích a na náměstích, kde shromažďovali kolem sebe nejspodnější vrstvy lidu, a trhali vše v bláto, co bylo nad ně povýšeno, především ale štvali proti křesťanům. Byli to od řemesla zběhlí učedníci krejčovští a ševcovští, zkažení herci atd.

Jaká to obdoba s dnešním takovým radikálním žurnalistou! A jak v starém Římě našli své obecenstvo, stejně i dnes je nalézají. Jestli oni komedianti starého světa byli jen jedovatými bylinami, vyrostlými v bahně te-

hdejší odumírající společnosti, jsou to neméně i tito demagogové dnešní doby. Vždyť i naše společnost jeví podobné rysy v strhaném svém obličeji.

Jak tehdáž pozbylo pravé náboženství své výchovné a ethické síly a zvrhlo se v prázdné obřadnictví, jako sloužilo mocným onoho tehdejšího světa, a zařaďovalo na povel césary mezi božstva, až tehdejší pravá filosofie strhla tomuto zvrhlému, pouze zevnímu náboženství závoj lži s tváře, tak děje se namnoze i dnes.

A co tehdejší filosofie provedla, provádí dnešní věda a filosofie, na ní budující.

Jak vedle skutečných filosofů tehdejších, hlásajících názory, k nimž dospěli trnitou cestou přemítání a pochyb, vystupovali pseudofilosofové, kořící se nahoru a dolů mocným světa antického a davům, falešným pathosem horujících o zkáze vlasti, čistých mravech otců a jejich drahém odkazu, popuzujících proti novým osvětným a mravným myšlenkám jako proti otravné cizotě, sami však sbírali kal a otravu nejen po domácích, ale i po cizích luzích, tak děje se i dnes.

A stejně, jak tehdáž, ustupují i dnes slušní živlové, roztrpčení a zastrašení, do ústraní, přenechávajíce volné pole falešným prorokům falešného učení.

Jak ale ani křečovité pokusy pretoriánů a césarů, ani popuzená vášeň poštvaných davů nových velkých myšlenek nezastavily, až zví-

těžil „leo ex tribu Juda“, tak zvítězí konečně také nové náboženství budoucnosti návratem k starému, rabbim Hillelem, Jeremiou a Ježíšem Nazaretským hlásanému, jehož proroky dnešními jsou Tolstoj a všichni ti, kteří jdou třeba jinými cestami, ale k témuž cíli o umravnění dnešní společnosti. Ethika tohoto staronového náboženství nebude rovněž znát ani oltářů ani obřadů, bude stejna pro „nevěřící“, jako zůstane pro „věřící“, t. j. ty, kteří se nebudou chtít rozloučit s oltáři a obřady!

Demagogie našich dnů, shůry i zespod podporovaná, vyzní rovněž na plano. Je horečkou, která společnost neztráví, je nemocí, z níž lid vyjde zdravější, než před ní, a rychleji v dnešní rychle žijící době, než ve světě antickém. Přivalí se opět vlna, která společnost pozvedne z hlubin dnešní pokleslosti na platformu vyššího nazírání. Také antisemitism, jeden z projevů této horečky demagogie, přejde současně s ní a jeho působení zůstaví pouze několik spálenišť na roli kultury — nic víc!

Škoda, kterou již způsobil a i budoucně asi ještě způsobí, není sice malá, ale daleko větší mezi lidem křesťanským než židovským. To je moje nazírání naň, pokud zvláště na mysli mám židy v zemích českých.

I židé naši byli zachváceni materialistickým názorem na život, jak ostatní společnost. Jak mezi křesťanskou buržoasií, tak i mezi nimi, kteří šmahem skoro k vrstvě té

náleží, vybujelo procovství, ba ještě u větší míře, jelikož společenské vyšinutí jejich dělo se rychleji a poměrně intensivněji.

Honba po penězích a hodnostech stala se i u nich převládajícím cílem života. Lžiliberalism naučil také je odříkávat lesklé fráze, za kterými nevězelo nic, než sobectví. Tu je antisemitism vyburcoval k přemýšlení a k návratu. Vystřízlivěli, našli především sebeúctu a následek toho je, že dnes nejlepší živlové mezi nimi, ti věřící jak ti nevěřící, akcentují svůj židovský původ horlivěji a mužněji, než před tím. Přestali se za své otce stydět a jestli snaha ta v upřílišněnosti své vedla až k zionismu, nevidím v tom pro osobu svou příliš velké škody pro českou věc, jak jiní stoupenci asimilačních snah českožidovských. Zionism našich židů, jako i ostatních, lze snadno ne sice schvalovat, ale aspoň pochopit. Je to útulek oněch židů, kteří se posud nevyšinuli k poznání, že národnost židovská patří dějinám, že nelze více mluvit o národu, kde není na dva tisíce let více společné kultury, společného jazyka, společné vzájemnosti a vlasti, a dávno nikoliv společné krve. Společná pak církev nestačí k znovuzřízení národa, poněvadž církev ta objímá ortodoxy a reformované stupnicemi nedohlednými, až do pouhé skepse a pochybovačnosti a stejně i nevěřící, pouhé matrikové židy.

Předpokládajíc přece, že by se utopie znovuzřízení Palestýnského židovského státu,

třeba na akcie, stala skutkem, pak tato Palestina, ať by již ležela v území zaslíbené země, nebo v Argentině, nebo kdekoliv jinde, bude jen novou vlastí pro mixtum compositum přistěhovalců ze všech konců světa, různých zvykem, jazykem, kulturou a životním názorem, kteří by se musili teprve vlivem staleté občanské vzájemnosti slít v nový útvar. Ten by ale potom byl něčím zcela jiným, nežli byl židovský národ staré Palestiny a nežli jsou dnešní židé v různých zemích.

Možno-li tento utopický budoucí národ posuzovati již předem aspoň po stránce jazykové, pak by se zajisté jeho národním jazykem stal tisíckrát spíše nynější žargon židovský, než jazyk svatých knih židovských.

Pro ohromnou většinu židů, kteří by pak přece jen v starých vlastech Evropských zbyli, zůstala by ale i napotom utopická říše ta bez vlivu, neboť nemohli by se svému posavadnímu prostředí vymknout.

Proto se zionism prostě ztroskotá o nemožnost svých cílů, a jakmile přestane zevní tlak antisemitismu politického, který jest zionismu otcem, a uražený právní cit židů nedozná více ran, rozplyne se celé snažení zionistů v nic.

Ze strany asimilátorů českožidovských žalováno sice na zionism, a to právem, že asimilaci českožidovské stojí v cestě, a že naši domácí zionisté, prohlašujíce sebe napořád jen za židy jak původem, tak i národním vědo-

mím, vskutku žijí jen svůj německý společenský i rodinný život dále.

Avšak pro svou osobu nevěřím dlouholetému působení zionismu, a působí-li po naznačené právě stránce škodlivě, hledíc k přenárodnění židů ve smyslu českém, přece má zionism zase na druhé straně výhodu, že se zionisté, hlavně na Moravě, odhodlali přerušiti politické spojenectví s německo-liberální stranou, tam posud vládnoucí, a tak do panství menšiny německé na Moravě pomáhají dělati průlom pouhou svou abstinencí na poli politickém.

Přiznal-li jsem dle přesvědčení svého, že antisemitism židům leckde škodu a to jen hmotnou škodu způsobil, stejně jsem přesvědčen, že ujma, kterou způsobuje živlu křesťanskému je daleko větší. Škoda ta je místem také hmotná, způsobená tím, že hospodářsky neodvislí židé se své strany leckde přerušili obchodní styky a objednávky u křesťanů, ale především mravní, neboť antisemitism co surový projev reakce kazí přirozeně mrav lidu křesťanského, vede ke snížení úrovně vzdělání jeho, podlamuje energii lidu, omlouvaje všechny slabosti jeho a svrhuje všechnu vinu za nedostatek vlastní píle a přičinlivosti na vybájeného strašáka židovského. Neboť neustálé vyličování minority židovské jakožto nebezpečí pro velkou majoritu křesťanskou musí v této nutně vybavit přesvědčení, že žid je vůči křesťanu soupeřem živelní přesily, kte-

rouž snad ani zdolat nelze. Také je skutečně v lidu českém namnoze rozšířeno přesvědčení, že co dovede žid, křesťan provésti s to není, prostě proto, že není lid nikým neb jen sporými hlasy dobrých rádců veden k tomu, aby nápodobnil žida v jeho intelektuelní střízlivosti, píli, přičinlivosti a vytrvalosti, a ne na konec v jeho bezmezné obětavosti pro rodinu, konečně pak, co nejméně rádo je z křesťanské strany doznáno, ve větší obchodní solidnosti našeho českého žida. Výchova, která se antisemitismem dnešním lidu dostává, musí tedy mnohdy vésti k pokleslosti ducha, zvláště v národě, jemuž nestojí po bok podpora velké moci moderního státu. Nyní antisemitism domácí brojí již celé desítiletí proti židům, a tažme se, jakých praktických důsledků docílil?!

Podlomil skutečně živel židovský?

Zdali škoda, kterou místy, jak předem uvedeno, židům jednotlivcům způsobil, není stokráte vyvážena prospěchem, jenž našemu židu vyplynul jeho umravněním a utužením v ocelové lázni mravního utrpení a hmotného poškozování!

Nepíšu apologii židů vůbec, a stejně nikoliv židů českých, či, jasněji řečeno, židů v území českém a vůbec v zemích českých. Znám také z vlastní zkušenosti chyby jejich a zmínil jsem se o nich ve všeobecné části této práce. Tam jsem se také zmínil o tom, jak

ta vychválená solidarita židovská v praxi vypadá.*)

Zvláště rád náš průměrný žid hledá obhájce a volá, stane-li se mu křivda, rozčilen: „Kde je nový Zola", kde by se sám měl svému nepříteli antisemitovi postavit, důvěřuje rád v pomoc slavné vlády, nikoliv sobě, třeba že i v tom směru není horší, než jeho soused českokřesťanský, jenž sice vládě tolik nedůvěřuje, nicméně však její zakročení ve svůj prospěch napořád požaduje.

U žida je tento zjev pozůstatek z oné doby, kdy jej skutečně vlády brávaly do ochrany před útoky jeho nepřátel a kdy v době emancipační došlo k uvolnění jeho shůry — třeba že teprve na nátlak síly tehdáž nových myšlenek osvětových a humanitních. Následkem tohoto nedostatku osobní hrdosti upadává také náš průměrný žid často do manie pronásledovací a vidí pak všude antisemism, kde neběží o nic jiného, než snad o neochotu neb osobní zájem souseda křesťana, jenž by se v podobném případě i ke křesťanu jinak nezachoval. Toto upřílišnění jeví pak vliv na nazírání našeho průměrného žida na český lid. Žijící mezi lidem tím pociťuje přirozeně anti-

*) Solidarity té dovolává se často česká veřejnost, ba i t. zv. diplomaté žádajíce, aby židé čeští v Čechách působili na souvěrce své na Moravě ve prospěch české věci. Solidarita všeslovanská je prý také takovou silnou pavezou. Proč nedovedou tedy Čechové působit na usmíření ruskopolského rozkolu neb rozkolu srbsko-chorvatského?

semitism český mezi lidem tím propagovaný, nemá ale zároveň dostatečné znalosti o tom, že jeho souvěrci mezi lidem německým od antisemitismu německého je snášet podobné, ba i horší příkoří, naříkaje na generalisovací obvinění židů křesťany, sám rád generalisuje při vzájemných obviněních svých a stotožňuje tak často veškerý český lid s českým antisemitismem, utvrzen jsa v tomto chybném nazírání německými svými žurnály, které ať již ze zvyku a ze záliby anebo pro potřebu obchodní odebírá a čte.

Nerozlišuje mezi lidem samotným, jenž třeba by ve schůzích politických tleskal antisemitickým agitátorům, slibujícím mu brzké království nebeské na zemi, přece není antisemitickým, nečiní rozdílu mezi agenty štvanic a mezi masou, která se na chvíli ráda dává chytnout blýskavými frázemi.

Maje společenský styk, pokud jej pěstuje, po většině s kruhy buržoasie, posuzuje celý národ dle této vrstvy, k níž náleží sám a která dnes agitaci antisemitické je nejpřístupnější, jednak že je nositelkou přepjatého nacionalismu, jednak pro konkurenční nevraživost.

Pro tuto přecitlivělost nespokojuje se náš žid také často s klidným názorem svého spoluobčana křesťana, kde se tento s ním rozchází, nýbrž požaduje často přímý filosemitism. Sám žádá všechen ohled na sebe, ale postrádá sám často taktu, aby se přizpůsobil svému

českému okolí aspoň hovorem českým, jak se přizpůsobuje okolí německému.

Zapomíná také často, že nestačí přihlásit se k české obcovací řeči, nýbrž že třeba dovodit z toho všechny důsledky pro sebe a rodinu. Byť by mu dnes špatně slušelo, drát se mezi nacionalistní přemrštěnce, zapomíná, že přece jen třeba účast brát na českém životě, nikoliv snad v životě spolkovém, jenž již dávno přestal být odrazem české duše, a při zevních okázalostech, ale živým sledováním a podporováním české osvětové práce.

Kdyby tak učinil, seznal by brzo právě v duševní elitě české společnosti silný proud pokrokovosti, odmítající všechen antisemitism jako projev reakce, a stejně by seznal, že tam, kde se projevuje duševní výkvět národa, v literatuře, nízkost dnešního antisemitismu doznává spravedlivého odmítnutí.

Ačkoliv právě u nás písemnictví souvisí tak úzce se žurnalismem, nemožno mluviti o české literatuře antisemitické, kdežto českého žurnalismu antisemitického skutečně stává, nýbrž jen o jednotlivcích literátech antisemitech.

Odečtěte Hladíky, Čeňkovy a třeba i pana Ignáta Hermanna, jenž se v době Polenské smutně proslavil výrokem, že bílý karafiát má se státi a stane odznakem celého národa, vyhledejte tu a tam třeba u jiného literáta nějaký výrok židům zrovna nepochlebující, odkažte třeba na p. Holečka, a jste s literáty

antisemity hotovi, a to s literáty, živenými — Nár. listy, kteří snad pro své osobní styky stojí v popředí života literárního, nikoliv však kvalitou svého umění. Rozumí se samo sebou, že některým pánům z katolické moderny, na př. p. Dostálu-Lutinovi nechci rovněž urvati ani lístku z jejich slávověnce antisemitického. Na druhé však straně dnešní čeští spisovatelé největšího významu, mistrem Vrchlickým počínaje, vždy se uvarovali špíny antisemitismu, naopak celá jich řada přispívala a přispívá do kalendáře českožidovského a do „Českožidovských listů“, čímž nejlépe osvědčuje sympatie pro hnutí českožidovské.

Vedle Vrchlického, jehož podpora je jedna z nejsilnějších vzpružin hnutí toho, podporovali, abych jen namátkou je uvedl, hnutí to zvěčnělí: Jelínek a Stroupežnický, podporují je podnes Frt. Kvapil, Arbes, Beneš-Šumavský atd. vedle mladších jako Kronbauera, Kampra a jiných.

Jinak chová se ovšem k židům naše starovlastenecká společnost.

Ta má sice plná ústa výčitek proti židům, ale kdyby se v jasném zrcadle sama shlížela, nepoznala by vlastní obličej.

Společnost ta odsuzuje na příklad, ovšem právem, jako každý jiný člověk, třeba Nečech, s velkým mravním rozhorlením, sprosťáctví, které německá žurnalistika všech odstínů kydá na české jméno, a hloupé drzosti různých brettlů vídeňských, na kterých je

Čech komickou figurkou, bouří se právem nad stálými urážkami Čecha, jeho jazyka, jeho dějin, zkrátka všeho, co je národu svaté, a nad karikaturami Čecha s ohrnutým nosem v různých těch nízkých německých t. zv. humoristických listech zatne právem hněvivě pěst, ale sama se propadává smíchem nad křivonosými karikaturami žida v našich tak zv. Humoristických listech, v Šípech a jiných kloakách nevkusu a nízkosti, a není vlasteneckých besed a spolků, aby aspoň občas na jejich „lidových“ zábavách se nezjevil zkarikovaný žid.

Kdyby ale při této konkávní a konvexní nosové vzájemnosti, zůstalo, pravím vzájemnosti, neboť i náš žid, pokud posud česky necítí, dovede se bez spravedlivého zardění karikaturám českým zasmát, ale naše starovlastenecká společnost jde ve své vychované v ní nevraživosti protižidovské o několik honů dál. I tam, kde má příležitost přesvědčiti se o poctivém českém smýšlení žida, ona jej odpuzuje nedostatkem taktu a nedůvěrou v jeho upřímnost.

Co chvíli můžete v té společnosti slyšet výrok: „Nevěříme židovi, že se cítí být Čechem, kdyby se rozkrájel, kdyby se krví potil“, a toto paušální odmítnutí pronáší obyčejně ještě lidé, kteří jsou nejméně povoláni, mluvit jménem národa, Nikdo se však neptá po jejich legitimaci soudcovského úřadu, i lidé osobně slušní znají pravidlem pro žida Čecha

totéž pokrčení ramenoma. Osvědčí-li žid Čech své vlastenectví, i jim tak dělá z prospěchářství, ustoupí-li stranou, roztrpčen chladem společnosti té, dovozuje tato rychle z toho nepřátelské smýšlení žida k věci české. Naše vlastenecká společnost smí si to ovšem dovolit právem své brutální majority, neboť ona má legitimaci na vlastenectví dnešní — svůj křestní list! Co židovi bylo by vytýkáno za zločin, ona smí si to dovolit, neboť abych užil výroku paní Ady ze Sudermannovy hry „Konec Sodomy“ k milenci malíři: „Ty smíš všechno! Tobě to sluší.“ A titíž lidé, kteří u nás také všechno smí, jelikož jim to sluší, na jedné straně žida odmítajíce, na druhé straně požadují i na židovi v německé tradici vychovaném, aby okamžitě obrátil a přes noc se stal Čechem, neuvažujíce, jak těžký že je přenárodňovací proces ve vlastní českokřesťanské společnosti. A kdyby se tato nemožnost stála skutkem, a židé naši by šmahem obrátili a stali se do jednoho Čechy smýšlením a jednáním, byli by to zase titíž vlastenci, kteří by jim vytýkali bezkarakternost a v případě tom po soudu mém zcela správně.

Jsou to také titíž lidé, kteří na důkaz asimilace národní žádají na židovi — pokřtění, a dá-li se kde nějaký žid pokřtít, při nejbližší příležitosti mu vynadají „odřezanců“. Společnost ta zkrátka vůči židovi jedná, i pokud se počítá mezi inteligenci, a lze proto na ní žádat střízlivý úsudek, bezmyšlenkovitě, ba

pudově fanaticky, žádá divy revoluce, je příliš netrpělivá, než aby vyčkala, jak jinak nelze, klidné evoluce. Tam ale, kde nastává, sama ji svou beztaktností a svojí nepřízní kazí.

Co si dovoluje Němec proti Čechovi, voják důstojník proti civilistovi jménem domnělé povýšenosti, stejnou politiku extravuřtu (budiž mně slovo to prominuto), osvojuje si naše vlastenecká společnost vůči židovi.

Jednání to hledí společnost ta odůvodniti osvědčenou prý zkušenostmi nedůvěrou vůči židovi, jemuž je prý němectví vrozeno, ale kdyby aspoň společnost ta jednala důsledně. Nechce židu Čechu věřiti, odmítá jej na potkání, ale před volbami žádá na něm podporu pro českou věc, a apeluje naň provoláními „Na pány israelitské voliče" a dokonce i „An die Herren israelitischen Wähler". Ale také tato provolání bývají opět dokladem nepromyšlenosti společnosti vlastenecké. Jediným dechem mluví v nich židovi do duše, aby přispěl spravedlivé věci národa ku pomoci, a tímže dechem pronáší vyhrůžky odvety, jestli tak neučiní. Pravici mu podává a levicí mu hrozí.

Tak se děje as po 5 dnů do roka, je-li před volbami, po volbách po 360 dnů do roka žida nezná, ba má proň jen ústrky.

A stejně, jako celá společnost, chová se pravidlem i jednotlivý příslušník společnosti té v soukromém životě. Do očí, potřebuje-li žida, zná jen „Israelitu", mluví o „mojžíšském

vyznání“, „o osobách Vaší víry“. Poctivé slovo „žid“ nerado mu sklouzne přes rty v přítomnosti žida, ale tentýž vlastenec za zády žida nezná jiného označení, než „žid“ a v devadesáti případech ze sta se známým přídavkem nevalně pochlebným. Dá-li se pak vlastenec takový do upřímnějšího rozhovoru se židem o otázce českožidovské, je také obyčejnou frází jeho: „Což kdyby byli ostatní židé jako Vy!“, a probírá-li takto pochválený žid s ním kroužek obapolných známých židovských a nemůže-li náš vlastenec i na těch najíti oněch hříchů, z kterých by židovstvo šmahem obvinil, anebo najde-li konečně jednoho mezi nimi, na kterého všecek blažen z hříchů těch aspoň jeden může s více méně značnou oprávněností svalit, jestli ale pochválený žid vyjmenuje mu třeba tucet křesťanů stejné kvalifikace, i pak nepřichází náš vlastenec do rozpaků. Pak sobě ulehčí povšechným výrokem: „Budiž u nás! Ale což ti židé na Moravě napáchají hříchů proti nám, což ti židé maďarští proti Slovákům, co ti polští mají toho kořalečního moru na svědomí!“ a pod.

Zkrátka, náš vlastenec činí jednotlivce žida domácího zodpovědna za hříchy židovstva v Uhersku, a židovstvo české za jednotlivce žida třeba v Polsku. Obraťte tentýž způsob polemiky proti němu a jeho vlastenecké společnosti, obviňte jej a stoupence jeho ze surovosti křesťanské slovansko-ruské byrokracie na tamnějších židech páchané anebo ze

surovosti křesťanské společnosti rumunské na její židech — obviňte celé Slovanstvo a křesťanstvo z brutality jednotlivých vrstev nebo jen jednotlivců jejich a náš vlastenec pohlédne právem na Vás zrakem jasně vyjadřujícím přesvědčení, že jste pozbyl rozumu. Sám však nejedná jinak.

Žid náš je mu, krátce řečeno, ztělesněním cizoty. Ale jak se tentýž vlastenec demokrat do kosti, chová k šlechtě domácí, zvláště k té vyšší, feudální?!

Po většině cizí její původ může heraldicky sledovati po staletí na zad, dobře ví, že hlahol českého jazyka v zámcích českých ozývá se dnes ještě pouze v čeledníku, a velmi spoře a i to jen při oficielních příležitostech v přijímacích komnatách šlechtických z úst šlechtice samotného, že v šlechtické rodině je čeština pastorkem, ozývá-li se tam vůbec při styku se služebnictvem, krok za krokem může náš vlastenec a celá jeho společnost sledovati život této šlechty, odloučený od snah českého lidu, její pohrdání s jeho životem, měl by zardíti se nad urážející blahosklonností „českého“ šlechtice k prostým občanům (výjimky nejspořejší dotvrzují jen pravido), ale šlechta smí si zas proti českému lidu a české vlastenecké společnosti vše dovolit, ba jestli takový šlechtic lámanou češtinou ráčí osloviti nějakého příslušníka této společnosti nebo při oficielní příležitosti vystoupit jako represen-

tant českého národa, tu se naši starovlastenci rozplývají blažeností.

Skoro celá naše česká společnost stojí zkrátka v úsudku svém o židech pod vlivem suggesce, v ní vychované, a dnešním politickým antisemitismem stupňované, pod vlivem suggesce pro obě vrstvy zhoubné.

Náš žid přes přetvářku a sofistiku německoliberální žurnalistiky uvědomuje si den ku dni více, že se v němectví Rakouském zklamal, a jestli a kde, jako na Moravě, je posud sloupem němectví toho, je to proto, jelikož jej naše vlastenecká společnost do jeho tábora přímo násilím zpět vhání.

O získání žida spravedlivým jednáním není u nás skoro potuchy v měšťanské, židům společensky nejbližší společnosti, právě karakterisované.

Ti pak, kteří zhoubnost antisemitismu po stránce mravní i politické uznávají, nemají odvahy se proti proudu ozvat anebo se aspoň nikoliv tak hlasitě neozývají, aby byli slyšeni.

Ba i lidé spravedliví stojí pod vlivem suggesce té, předpokládajíce, že žida v případě potřeby lze získat — boykotem neb provoláními shora karakterisovanými. Také oni za takový čas potřeby pokládají jen čas voleb, tak politika denní ztrávila u nás všechen veřejný náš život, jako by ostatní doba neměla pro českou věc pražádného významu. Kdyby pak takovým boykotem bylo lze žida získat, t. j. zastrašit, aby nevolil s Němci, když již na-

ši vlastenci nepokládají za nic, připnout ohromný kapitál duševní, nahromaděný ve sto tisíci židů českého území a velký jejich kapitál hmotný k zájmům českým!

Kterého žida lze ale tímto způsobem od podporování německého odpůrce odvrátit?

Jen malého, od českého okolí bez tak odvislého, nikoliv však ony židy kteří za dnešních volebních řádů něco znamenají, poněvadž jsou více méně na českém okolí svém neodvislí, naopak do jisté míry mnohdy okolí to mají v závislosti své, a to jsou: velkoprůmyslníci a velkoobchodníci židovští.

Či snad získá se způsobem takovým akademická inteligence židovská, novináři židovští a pod.?

Nanejvýše se docílí, že inteligence tato odpuzována z působiště národního, se táhne zpět do zátiší, kdežto by při spravedlivém chování se starovlastenců našich byla horlivou spolupracovnicí na roli národním.

Nesouhlasím s názorem Tolstého „neodporovat zlu bezpodmínečně“, leda s doložkou Masarykovou neodporovati zlu zlem při sebeobraně. Ostatně o taktice boje o vybavení národa z područí německého mohou být názory nejrůznější.

Když tedy boykot, tož boykot! — ale nikoliv proti židům všem, nýbrž jen proti židům politickým stoupencům Němců, podporovatelům germanisace, proti Auspitzům et tutti quanti, již z prosté úvahy prospěšnosti.

Když již zásada humanity má být vykládána jako slabost, z klidné úvahy, že cestou umírněnosti lze dosáhnout nepoměrně víc.

Buď jsou židé naši skutečně onou nepřátelskou obávanou mocí, za jakou je antisemitism domácí tak rád vydává, pak lépe učinit s nimi příměří, aby síly odboje proti němectvı byly soustředěny — proti němectví, jak praveno — křesťanskému i židovskému, aby nemusilo býti bojováno ve dvou frontách s jedním a týmže vojskem, anebo jimi nejsou, pak je jejich odpuzování hrubou taktickou chybou.

Takové úvaze měli by naši antisemité a asemité býti přístupni se stanoviska svého, ale nejsou klidné rozvaze přístupni, jelikož jsou slepí vášní a záštím svým.

Vybírám z veškeré činnosti společenského života obor obchodu a průmyslu, jelikož dnes konečně celá společnost naše, starovlastenecká jako pokroková, dospívá k přesvědčení, že lid český, má-li dojít kýženého cíle, své samostatnosti, ať již ve formě svého starého státního práva nebo v jiné formě národní samosprávy, musí dříve síliti hospodářsky a, jak pokroková společnost právem dodává, i mravně v jednotlivcích svých a ve svých všech vrstvách, tedy sociálně a kulturně.

Hospodářské sesílení je tedy novým heslem všech Čechů bez rozdílu politického strannictví. Toto sesílení, vlastně vymanění se českého lidu musí se logicky díti cestou

dvojí. Jednak třeba podporovati vrstvy klesající, střední stav, živnostnictvo a stav rolnický, jednak domoci se samostatnosti v oborech, ve kterých česká činnost se posud nepatrně samostatně osvědčila, to jest na poli obchodním a průmyslovém. V obojím směru je v první řadě na našich politických representantech, aby cestou zákonodárnou upravili podmínky pro rozkvět činnosti hospodářské a reorganisovali samosprávu českou jak v korporacích obecních, okresních a nejvyšších, tak i v peněžních ústavech v českých rukou se nalézajících, tedy v záložnách, spořitelnách, raifeisenkách atd., které namnoze svým zařízením a svým kmotrovským hospodářstvím tak málo vyhovují duchu nové doby.

Při činnosti té nestojí ale věru žid našim národním opravářům v cestě, již proto nikoliv, že je při spolučinnosti na poli zákonodárném, hledíc k celému židovstvu rakouskému velmi nepatrným činitelem a z oboru samosprávy skoro úplně vyloučen.

Stejně nevadí, a kdyby i chtěl, nemůže tomu žid vadit, aby lid křesťansko-český byl vychován k nové působnosti své školami, aby se združoval, společenské družstevní podniky zakládal, a tímto způsobem se hospodářsky emancipoval. Zbývá tedy pole obchodu a průmyslu, nehledíc k volným zaměstnáním, jako k advokacii, lékařství a pod., kde se hesla protižidovská nejhlučněji ozývají.

Zde jest žid dle úsudku naší veřejnosti největším škůdcem českého lidu. Žid kapitalista!

Co jest tedy především kapitál, co jeho nejvnitřnější podstata? Nepokusím se podat nějaký vědecký pojem kapitálu, odkazuji pouze k tomu, že kapitál, t. j. hodnota hmotných statků, především movitých, ovšem i nemovitých, pokud jde o jejich využitkování, pak výsledek práce dle povahy spekulace kapitálové, snaží se býti co nejčastěji vyměněn, přecházet z ruky do ruky.

Kapitál ten jest živlem cirkulujícím, kapitál jednotlivých národů je pouze částí světového kapitálu. Obehnat jej čínskou zdí, obmezit jeho cirkulaci nelze, leda na vlastní škodu kapitálové síly toho kterého národa. Kapitál povahou svou je mezinárodní. V oběhu jeho rozhoduje nabídka a poptávka, a při obém jakost zboží a jakost práce.

Naše veřejnost žádá na českém zákaznictvu, aby jako konsument dalo přednost českému obchodu a českému průmyslu. To je možno a odporučitelno, je-li nabídka tohoto českého průmyslu a obchodu rovnocenná nabídce cizí. Dle názoru nikoliv jiného, než zvěčnělého prof. Kaizla, má česká nabídka mít přednost před cizí jen za rovnocennosti obou.

Názor tento plyne ovšem logicky z přirozené povahy kapitálu. Naši vlastenci soudí jinak.

Především mají v obmezenosti svého úsudku na mysli jen nabídku zboží, nikoliv i nabídku práce, jinak by musili horovat stejnou silou také pro požadavky dělnictva a všech lidí tělesně i duševně pracujících, aby jejich práce byla poctivě honorována. Jak se ale chovají k požadavkům dělnictva a k požadavkům duševních pracovníků českých, učitelů, je známo.

Musili by také požadovati, aby česká práce hmotná a duševní nebyla využitkována od samých českých zaměstnatelů, ať takovými jsou jednotlivci, neb korporace soukromé a veřejné. I to se neděje.

Žádajíce, aby zákaznictvo české při nákupu zboží dalo přednost českým obchodníkům, musili by také důsledně žádati, aby tito kupovali sami od českých průmyslníků, jen české výrobky.

Ani o tom není u nich řeči, a je-li, jest splnění takového požadavku za dnešních poměrů, kdy český průmysl je ještě v začátcích, také holou nemožností. Propaganda „Svůj k svému“ heslařů se sice také nese k podporování stávajícího již průmyslu českého, hlavní důraz ale klade na podporu obchodu českého, tedy na podporu sprostředkovatelů mezi výrobci a konsumenty. Kdyby ale třeba i tato propaganda na poli takto obmezeném byla důsledna a obchodnicky střízliva!

Není jí, poněvadž co chvíli slyšíme tyto heslaře odporučit zákaznictvu český obchod

a průmysl, i když v jakémkoliv směru pokulhává za cizím. Třeba prý raděj český výrobek a zboží českým obchodníkem nabízené přeplatit, spokojit se třeba s výrobkem horším a dražším, jelikož jen takovým způsobem lze se prý českému obchodu a průmyslu vyšinout k výši cizí soutěže.

Žádají tedy propagátoři ti na zákaznictvu českém oběť peněžní a oběť spokojit se s výrobkem horším a dražším, jen když je domácího původu, anebo aspoň českým obchodníkem nabízen, a to nikoliv ve prospěch všeobecnosti národní, nýbrž ve prospěch jednotlivce, na soutěž s cizím konkurentem nevystačujícího ať již pro nedostatky osobní, ať pro nedostatky hmotné jeho síly kapitálové. Taková obětavost může však působit jen chvíli, je to plamen hořící slámy, nemůže být trvalou vzpruhou.

Takový požadavek je ale dále také s to, samotnou eneržii a podnikavost českého průmyslníka a obchodníka podlamovat, neboť vede jej k tomu, aby spekuloval jen na podporu síly cizí, nikoliv vlastní.

Český obchod a průmysl, chce-li mohutnět, nesmí se dále obmezit jen na odbytiště domácí, nýbrž musí si vyhledávat i odbytiště cizí v kruzích mimočeských, a v tom směru je dnes odkázán na souseda německého v první řadě. Byly sice již v poslední době učiněny pokusy získat odbytiště slovanské mimočeské, ale jsou to napořád jen pokusy, které

mohou sice i v blízké již budoucnosti přinésti prospěch jednotlivcům, nikoliv ale celkovému českému obchodu a průmyslu. Známa je také rubrika v českých listech, kde se s povděkem kvituje uznání české práce v cizině, nejčastěji v Německu. Upřílišněným nacionalismem si ale český průmysl a obchod toto pole uplatnění svého zbytečně uzavírá.

„Nekupujte od žida a Němce!" zní vlastenecké heslo. Budiž! Ale mělo v zápětí, že hospodářsky neporovnatelně silnější Němec dal velmi často výhost českému průmyslu a obchodu, ba že i žid po bouřích protižidovských se obracoval aspoň na čas taktéž v leckterém případě na židovské souvěrce, kde dříve objednával u křesťana Čecha. Leckterý pražský živnostník mohl by o tom podati svědectví.

Toho všeho je sobě dnešní sporý ještě český rozvážný průmyslník a velkoobchodník dobře vědom, a nespoléhá proto na působivost hesla „Svůj k svému",*) které se propaguje bez nejvýznamnějšího dodatku Palackého „a vždy dle pravdy".

Proto také celá akce jménem hesla toho prováděná tak chabé výsledky vykazuje.

---

*) Malý příklad: Živnostenská banka chtěla svůj obchod v Ústí n. L. protokolovati německy »Gewerbebank für Böhmen und Mähren«. Snad z nevlastenectví? Nebylo jí to povoleno, ale nečetl jsem nikde, že by za ten pokus byla bývala někde zrádcována.

Má své nadšence po většině jen v maloobchodnictvu českém, které se pro osobní neb hmotnou nedostatečnost bojí konkurence židovské, a pokud je toto malokupectví antisemitické, žádá sice od svého zákaznictva, aby kupovalo jen u něho, sám ale kupuje vesele od žida, a je-li kdo antisemita od kosti, zůstává svému věřiteli židu i dlužen. Tím není řečeno, že bych heslu „Svůj k svému“ upíral odůvodněnost v dnešním boji politickému. Ale prováděno má být heslo to „vždy dle pravdy“, to jest poctivě, jen proti politickému nepříteli, jímž je dnes Němec, a i zde také ryze obchodnicky, to jest jen tam, kde za stejných podmínek soutěží Čech a Němec, odpůrce ať již křesťanského neb židovského vyznání.

Jinak bude celá akce ta jen na škodu českého průmyslu a obchodu, a českého vývoje vůbec. Specielně židovského průmyslníka a obchodníka nelze jen tak šmahem vřadit mezi škůdce českého lidu, byť by byl i Němcem výchovou a smýšlením, neboť germanisatorští židé průmyslníci a obchodníci jsou dnes již výjimkou, a kde takovou výjimkou jsou, jsou jí opět mnohdy vinou českého okolí, které nedovede takového žida buď pro sebe získat neb aspoň přiměti vhodným, slušným způsobem k postavení neutrálnímu.

Založí-li takový židovský průmyslník závod svůj v českém kraji, zaměstnává přece jen české dělnictvo a částečně i úřednictvo, a

jestli česká veřejnost paušálně mu vytýká, že je vyssávačem lidu, nechť dříve provede anketu u samotného dělnictva a třeba i úřednictva, zdali se mu u vlasteneckého průmyslníka vede lépe než u žida. Nechať podobné žaloby na vyssávání českého pracovníka jsou oprávněny neb ne, o tom však pochybuji ale silně, že by taková anketa vynesla na světlo boží úsudek pro vlasteneckého průmyslníka příznivější.

Průmysl židovský v českém kraji, ať je vlastník podniku i Němec smýšlením, založil celá odvětví, která by při nepodnikavosti české byl na sebe strhl Němec germanisator, a také tento židovský průmysl udržuje lid pracující aspoň doma, kde nepropadává germanisaci, a zachovává kraji samotnému výdělek práce lidu toho.

Jen z krajin se sporým průmyslem stěhuje se český dělný lid do cizí oblasti, na sever český, do Vídně a do Ameriky, kde je, ne-li úplně, přece z převalné části pro národ ztracen.

Kdyby mělo dojít k ideálu našich antisemitů domácích, a všechen židovský kapitál by se vystěhoval z krajů českých, nastala by z toho pro český dělný lid pohroma v pravdě nevylíčitelná, nejen pro lid u židů zaměstnaný, ale pro živnostníky a obchodníky, kteří žijí z dělnictva toho, a pro dělnictvo ostatní, které by nutně vznikající nadnabídkou četných nezaměstnaných soudruhů na svém vý-

dělku utrpělo největší ujmy. Na štěstí je takový ideál páně Vrbův a jiných „křesťanských“ horlivců pouhou utopií. Takovou škodu naši agitátoři antisemitičtí místem ovšem vyvolali, když po bouřích protižidovských sice ve sporých případech židé kapitalisté své závody leckde buď zcizili neb rozpustili, a věru škodu dělnictvu takto povstalou páni heslaři nenahradili. Zmizeli prostě buď sami neb jejich rovnocenní stoupenci, kteří v Praze, ve Vyškově a jinde vedli rozdrážděný dav proti židovským příbytkům a krámům, jako zmizeli tehdáž, když docházelo k zatýkání výtržníků.

Jest pro hnutí to významno, že mezi výtržníky protižidovskými nebyl ani jeden z velkých neb malých „vůdců“ zatknut.

Jest právě politický antisemitism dnešní doménou čiré hospodské politiky zbabělců s drzým čelem, kteří se odvažují na žida, buď pod ochranou imunity poslanecké, neb spekulují při žurnalistickém štvaní svém na anonymnost svou, na shovívavost porot a na zastrašenost židů samých, ve schůzích pak na rozpoutanou vášeň davu. Jsou ovšem také antisemité jiného zrna, lidé lepší výchovy, kteří se za surovost a sprostý způsob svých stoupenců z ulice stydí.

Ti mnohdy odmítají také název „antisemita“, jsou dle výroku svého pouze asemité, tedy politiky, v širším toho slova smyslu, kte-

ří sice aktivní, útočný boj proti židům odmítají, ale proti nim kážou společenské a obchodní uzavření. Jsou to lidé, kteří pod suggescí své naučené neb odchované antipatie protižidovské kážou třeba v nejlepším úmyslu prospěti českokřesťanskému lidu, nepromyšlené fráze, které v důsledcích svých vedou přece jen k výtržnostem protižidovské ulice, neboť ta se na takové antisemity neb asemity „vědecké“ a „objektivní“ s pýchou odvolává jakožto na své intelektuelní původce a učitele.

Tito salonní antisemité paušálním svým obviňováním židů dopouštějí se na nich stejného hříchu, jako agitátoři hromující k lidu z pod kandelábrů, na kterých by zasloužili po právu viset, poněvadž odsuzováním celé vrstvy spoluobčanů dopouštějí se porušení základního zákona humanity, spravedlivě souditi, než dojde k úsudku. Nechať jen při svém rozsudku, který tak snadno a s lehkou myslí do světa rozhlašují, při svých kázáních o židovském podvodu, a o židovské lačnosti, uváží, co by tomu řekli, kdyby tak nějaký žid chtěl a směl mluviti paušálně o křesťanském podvodu, o křesťanské lačnosti, anebo ať si jen vzpomenou na infamii německých ztřeštěnců, vytýkajících českému lidu „český cirkl“, a nechť pak uváží, co takové neslýchané urážce českého lidu sami říkají. Nechať si po loňské výpravě kultury evropské do Číny dají přeložit úsudky Číňanů o křesťanských vojskách a sami nechť usoudí, zdali skutečně ev-

ropští národové jsou za vše, co se jménem jejím v Číně dělo, zodpovědni.

Jsou konečně ještě lidé třetího směru, lidé v pravdě prostí veškeré rasovní náboženské úzkoprsosti a nevraživosti, nejen nikoliv antisemité, ale ani asemité předem karakterisovaní, ovšem také nikoliv filosemité, co na nich žádný rozvážný žid ani žádati nechce a nemůže, lidé, kterým pouze českokřesťanský lid krví, vírou a tradicí českou je bližší než žid, kteří v rozkvětu českokřesťanského lidu z vlastní síly spatřují větší prospěch pro české cíle, nežli v pozvolném získání židů.

Touží po docílení samostatnosti českého národa bez pomoci židů.

Je to věcí jejich úsudku, jsou-li přesvědčeni, že konečného cíle toho lze lépe dojít bez židů v území českém.

Já pro svou osobu pokládám názor těchto asemitů v nejpoctivějším slova smyslu za nesprávný. Abych to vyložil, odkazuji malou oklikou na rodící se nové směry české politiky, o kterých jsem se již z předu zmínil.

Česká státoprávní politika a sloučený s ní čirý nacionalism se ztroskotaly.

Kolik jen odpůrců stojí českému státnímu právu v cestě! Doma mezi samostatnými státoprávníky různý názor o obsahu práva toho, ve Vídni kruhové nejvyšší, pak Němci rakouští a mimorakouští, vliv zahraničný, militarism, Maďaři, a nikoliv na konec ostatní Slované, Poláci, strachující se, že by pozbyli vy-

datné pomoci říše pro pasivní svou zem, Rusíni ze strachu, že by v úplně autonomní Haliči byli Polákům vydáni na milost a nemilost, Jihoslované z obavy, že by v korunních zemích, ve kterých jsou hranicemi roztrženi, silnějším Němcům a Vlachům podlehli, doma konečně organisované dělnictvo sociálně demokratické, a skepse realistů a pokrokářů o životní schopnosti státu českého se 4 miliony Němců, připravených a vychovaných k tomu, státi se velezrádci státu toho, jakož i skepse o způsobilosti samosprávy, posud tak málo osvědčené, nehledíc k momentům jiným! —

Také se národně populační poměry proti začátku let šedesátých minulého století, kdy se státoprávní Program Palackého stal ideálem pozdější české politiky, značně změnily.

Vystěhovalecký proud český změnil tvářnost Dolních Rakous, především Vídně, tak značně, že hledíc k počtu Čechů v Dolních Rakousích, zasloužila by tato zem stejným aspoň právem název české země jako Slezsko.

Vážný politik český nesmí půl milionu Rakouských Čechů, dnes ovšem neorganisovaných a proto politicky slabých, pustiti ze zřetele. Půjde-li českonárodní politika budoucnosti svým přirozeným směrem rozumného vývoje, bude jednou český živel v Rakousích hrát úlohu zajisté nikoliv poslední.

Evropská koncentrace, kterou předvídal Palacký, vyžaduje nutně koncentraci všeče-

skou, nikoliv ovšem dle analogie našich Všeněmců, nýbrž koncentraci kulturní, pročež budoucí politika česká bude musit do výpočtu svého brát i Uherské Slováky, na které bude lze působit daleko snáze z organisované české Vídně než z daleké Prahy. Tu stojíme ale opět před otázkou, jakými cestami lze dospěti k sesílení českého lidu, aby tomu velkému úkolu budoucnosti dostál. Dnes je ovšem u nás jasno, že toho cíle domoci se lze jen hospodářskou, kulturní a mravní výchovou lidu toho, ale čas zároveň kvapí, a český národ dnes ještě proti odpůrcům svým přes všechen pokrok slabý, ztrácí napořád z řad svých četné příslušníky odnárodňováním v zemích před Litavou a za Litavou, v byrokracii, ve vojště, v povoláních jiných, vystěhováním do zámoří i vnitrozemským.

A postupuje-li někde český živel v před, je-li někde česká škola vybojována, nějaká posice českým průmyslovým podnikem získána, a raduje-li se naše veřejnost z toho, „wie wir's so herrlich weit gebracht", zapomíná se u nás, jak hrozivě mohutně pokračuje německá výbojnost nejen u nás, ale i všude jinde, na Balkáně, v Malé Asii, v amerických, a afrických vodách, a že tento postup Germánstva nutně váhou svou působí na vzpružení našeho Rakouského Němectva, jak pak v Uhersku při zmalátnělosti zdolaného kmene Slováckého postupuje vítěz maďarisace a jak

také kulturně, nejen zevně násilnicky, své kořeny v těle slováckého lidu zapouští.

Emancipace hospodářská má pomoci!

Tak zní heslo dnešní, všeobecně uznané. Čeho je však třeba dohánět u nás na poli tom!

Jak počíná se mohutný všeevropský průmysl a velkoobchod strachovat svého gigantického soupeře amerického, a škarohlídové věští již dokonce vpád žluté rasy, až velříše čínská půjde po cestách žaponské renaisance společenské. To je ovšem teprvé hudba daleké budoucnosti, ale již dnes porovnejme hospodářskou sílu českého národa s hospodářskou silou jeho odpůrců! Jak malý je celý rakouský průmysl a obchod proti stejnému oboru v Německu, jak nepatrný český proti meckému v Rakousku celém, a jak silný je německý obchod a průmysl i v oblasti české oproti českému!

Při úvaze té vyvstává problém malého národa v celé své vážnosti a nutí k rozjímání, zdali již svrchovaně nekvapí čas s dosažením toho vroucně žádaného osamostatnění se hospodářské síly české! Další pak úvahou z rozjímání toho se vnucující, musí býti, jestli z prostých důvodů prospěšnosti je záhodno pro českou společnost boj proti německé přesile hospodářské rozšířit i proti hospodářské zdatnosti židovské i tam, kde nestojí v područí německé výbojnosti.

Jsou skutečně pracovníci a myslitelé čeští, kteří se patrně úvahám podobným neuzavíra-

jí. Jmenuji na př. vedle Zásadského (Naše Doba, ročník 1902.) ještě Svozila, známého horlivého pracovníka ,kněze, pokrokovce Slezského, jenž ve svém článku „Svůj k svému“ v Naší Době (červen 1901.) žádá střízlivou organisaci ve smyslu hesla toho proti — Němcům, kdežto Zásadský ještě alury asemitické úplně prost není, vyzývaje sice k organisaci průmyslu a obchodu proti německé přesile, avšak přespříliš v každém židovském podniku spatřuje předstráž němectví.

Obšírněji pak cituji duchaplnou práci Josifkovou „Poznámky k rázu moderního života ústavního“ v Rozhledech z roku 1902. č. 40. a násl. Zde není nejmenší stopy po protižidovské nespravedlivosti, ačkoliv se s důsledky práce té ve všem shodovat nemohu, zvláště pokud jde o nazírání na poměr židů k lidu českému.

Josifek je upřímný, poctivý posuzovatel, jenž plně užívá volné dnes kritiky, vybojované kaceřovaným realismem.

Slabost posice české spatřuje v katolické výchově lidu, která nezná, než autoritářství, kdežto protestantism naučil své vyznávače kázni myšlenkové, osvědčující se též na poli praktické podnikavosti.

Pro tuto výchovu autoritářského katolicismu propadává lid český dle Josifka tak snadno feudalismu a klerikalismu, je náchylen, nespokojenost svou nad tlakem jej svíra-

jícím projevovat v revolučním občasném výbuchu.

Stejně správně je v citované práci Josifkem usouzeno, že když proti feudalismu a klerikalismu povstal liberalism, ovládaný kapitálem a rutinou, využitkovalo jej pouze němectví.

S názorem tím se úplně shoduji, stejně s jeho důsledkem, že rutinu a kapitál liberalismu nelze přemoci byrokratisováním hospodářské činnosti, jak se to dnes u nás děje zakládáním družstevních a národních podniků společenských, nýbrž úsilovným vzděláním lidu, jako universitními extensemi, školami a tak dále.

Lid český a rovněž česká společnost udávající dnes v životě veřejném tón, oné rutiny, Josifkem tak těžce postrádané, nemá.

Nemůže se dle něho obejíti bez rutinérů hospodářského a ústavně politického života.

I to pokládám za správné.

Není rovněž sporu, že žid rutinou tou vyniká stejnou nejméně mírou, jak protestant, neboť i jej naučilo jeho náboženství, vedoucí jej k přemýšlení, oné kázni intelektuelní, která se pak v hospodářském životě tak skvělým úspěchem osvědčila.

A nyní se tažme: Lze tento ohromný intelekt židovský u nás přemoci antisemitismem? Je kámen vržený do oken židovských prostředkem vychovávacím, je jím nadávka žurnalistická? Takový postup hrubého anti-

semitismu slušní živlové dnešní české společnosti ovšem jednomyslně zamítají, a i v samé katolické moderně ozývají se hlasové proti takovému boji. Uznávají všichni klidně myslící lidé čeští nutnost výchovy lidové, umravnění jeho, odtržení jeho od planého radikálčení. Jaký je ale poměr českokřesťanského člověka k sousedu židovi?

Vedle vyspělého již intelektu židovského a velké rutiny našeho žida v životě praktickém, k níž má náš českokřesťanský člověk býti teprvé vychován, pokračuje i umravnění žida. Uvedl jsem již předem s důrazem, že také náš žid na výsluní liberalismu německého duševně i mravně sploštěl, jak jeho soused křesťanský. Posedla i jej touha po zevních okázalostech, po vyznamenáních, řádech, veřejných hodnostech a výsadách společenských. Ba i v tomto procovství překonával svého souseda křesťanského jako pravý parvenu. Antisemitism, vypuzující jej z veřejného, ba až i společenského života, vrátil bohatého žida opět rodině, které se průměrný žid středního stavu nebyl nikdy odcizil.

Nyní opětně žid náš, bohatý i nebohatý, pracuje co nejintensivněji pro blaho rodiny, je nyní celému židovstvu našemu práce pro rodinu ideálem. Žid pracuje pro děti své do úmoru. Nešetří na jejich tělesné i duševní výchově, využitkuje všech vymožeností paedagogických pro děti své, nešetří na útulnosti a pohodlí bytu svého, neboť víc než jindy je

mu zase domácnost jeho vším, peníze, které soused křesťan z jeho vrstvy utrácí po hospodách při denním a večerním klepu, věnuje žid, ne-li zcela, aspoň částečně sobě a rodině na pobyt v lázních a na cesty, odkud se vrací všichni osvěženi na těle i duchu. Je zkrátka žid náš daleko větším umělcem životním, než jeho soused křesťan. Tak tedy přes všechny překážky žid český hospodářsky i společensky postupuje. Není vzácným příkladem, že děd byl podomním obchodníkem, otec obchodníkem, vlastníkem krámu a menší reality, syn ale již vyspěl ve velkoobchodníka neb průmyslníka soustředěnou prací dvou, tří generací.*)

Náš křesťanský Čech ale, domůže-li se v občanském povolání svém slušného postavení pro syna svého vlastní stav má již za ne dost vzácný, vychovává jej pro úřady, jen když kyne synovi uniforma a pense sebe menší, pro karieru vojenskou a akademickou, konkurenty přeplněnou.

---

*) Tato úsilovná práce našeho žida pro rodinu jest mu odpůrci jeho také jako sobectví vykládána. Že prý pro sobeckost rodinnou žid zapomíná na zájem veřejný. Výtka to rovněž lichá. Společnost křesťanská žida vypuzuje ze svého středu, ale zároveň žádá na něm, aby se pro ni obětoval. Zájem svůj vlastní udává při tom za zájem celku. Při vší péči o blaho vlastní rodiny není však žid méně obětavý pro zájem veřejný, pokud jej podporovati může blahočinností, a není ani tak úzkoprsý jako křesťan. Kolik na př. stává nadací založených židy bez ohledu na náboženství stipendistů, a kolik je stipendií založených křesťany přístupných také židovským ucházečům?

Žid jedná jinak, má-li více synů, ale pravidlem pečuje o to, aby si ve vlastním svém oboru v synu aspoň jednom nástupce vychoval. V působišti svém osvědčuje pak známou svou energii, počítá neúnavně, třeba že se někdy přepočítá, častěji operuje s výsledkem, není úzkoprsý, nebojí se obětí, nešetří na penězích a práci, lze-li své vědomosti odborné rozšířit, nespoléhá v soukromém životě svém na nikoho, než na sebe, je přes opáčné obviňování daleko poctivějším a trpělivějším obsluhovatelem zákaznictva svého, než pravidlem jeho křesťanský konkurent, i kdyby tak činil z pouhé vypočítavosti a z vědomí, že se poctivost a solidnost ne-li hned, zajisté po létech nejlépe vyplatí. Není nedočkavý, aby pro okamžitý prospěch si znemožnil pravděpodobný velký prospěch v budoucnosti.

Naproti tomu českokřesťanský konkurent žida nezapře v četných případech, nepochází-li z tradice velkoměstsko-obchodní, svůj selský původ.

Dovede také pracovat, více však tělesně než duševně, nedbá o rozhled v oboru svém, kdyby proň musil přinášet oběti, je úzkoprsý, malicherný, a nedbá pravidlem, aby si v některém ze synů svých nástupce odchoval.

Rád se spoléhá na jiného, hubuje na vládu, od které čeká ve chvílích politického mudrování všechnu spásu, nedovede k zákaznictvu být tak pozorný a trpělivý jak žid, jedním slovem, schází mu ona rutina, o které Jo-

sifek mluví. Tomuto všeobecně doznanému nedostatku hledělo se již před dávnými lety odpomoci sdružením hospodářské činnosti lidu českého. Toto úsilí datuje se od prozíravého Šimáčka a jeho svého času nedosti oceněného „Posla z Prahy", jenž v dobách vysoké, všechen český život absorbující politiky marně propagoval politiku „hromádkovou", dnešní politiku drobné práce. Ba již před ním započato se zakládáním známých „Úlů", spolků konsumních, jimž se však nedostalo poctivců a rutinérů. Konec jejich je známý. Pak došlo na záložny. Ty znamenají v hospodářské emancipaci české zajisté velký úspěch v letech počátečné činnosti své.

Dnes soudíme o nich dosti skepticky. Netoliko skandální četné podvody v některých peněžních ústavech těch podryly důvěru v jejich blahodárné působení, ale též zastaralé hohospodářství i v převalné většině jich, ovšem poctivě řízené. Dnes sice lze s povděkem uznati, že záložny české velké miliony českých úspor soustřeďují, z nichž úroky a výtěžek ostatní plyne do českých kapes, ale zároveň je všeobecný úsudek, že v dnešní podobě a za dnešního vedení české hospodářské činnosti od záložen pobídky k velkému rozmachu hospodářskému naditi se nelze.

Však český domácí duch podnikavosti nezůstal jen u záložen stát, vrhl se v dobách ještě nedávno minulých na pivovarnictví.

Několik akciových a družstevních pivovarů děkuje této čilosti svůj vznik, několik tuctů správních radů si dobře v nich ustlalo, v některých i akcionáři a podílníci dostávají své více méně slušné dividendy, v jiných musí se spokojit s blahým vědomím, že aspoň páni správní radové nepracují zadarmo a že se při tom nepřepracují, že dále několik kmotrů a příbuzných pánů správních radů je patřičně zaopatřeno.

Leč stává i jiných několik národních podniků a některým se dokonce i dobře daří, hlavně v odboru textilním. Zajisté úkaz to potěšitelný.

Ale co říci o tom, že se po desítiletí celá velkými nadějemi a velkým vzletem započatá akce o vlastní českonárodní průmysl a obchod nevzmohla na nic víc, než tucet pivovarů a tucet podniků jiných!? Jak vyznělo jen na prázdno ono nadšení ustavující schůze národohospodářské společnosti české v roku, tuším, 1895., kterou zahajoval — karakteristické pro české poměry — básník Zeyer!? Jsou lidé, kteří s vylíčeným postupem jsou nicméně spokojeni a vidí v něm i pokrok.

Já pro svou osobu rozhlížím se i po sousedech, pozoruji, jak přes všechen švindl v Uhersku dnes více než jinde zdomácnělý, tam vyrůstá silný, mohutnící, den ke dni více domácí průmysl, ochotně se maďarisující, a jak i sousedé Němci získávají po tuctech k starému četnému průmyslu svému podniky no-

vé, kdy se přibývání třeba jen jednoho českého nového podniku u nás s jásotem zaznamenává. Sleduji, aspoň pokud mně to možno, rozmach německé síly hospodářské, která zabírá mílovými kroky ohromná území na všech stranách světa a pozoruji hlemýždí krok, jímž se současně béře český obchod a průmysl v před, za patronance advokátů, učitelů a kněží, kdežto jinde zakládají průmysl a vedou obchod odborníci.

A při tom bzučí mně v hlavě rady našich upřímných opravářů: Třeba lid vychovávat! Přednáškami, školami, knihami, universitními extensemi atd.! A výsměšně zdají se mi vyrůstati před zraky lesy německých továrních komínů, a veškeré miliardy cizího kapitálu jako by se v ohromných žokách rozšklebily k škodolibé otázce:

„Kdy si svými školami a knihami a extensemi vychováte svůj český lid ke konkurenční schopnosti v pravdě světové?

Kdy? V jedné generaci. Snad teprvé v druhé, třetí?“ A kde budou zatím národní konkurenti českého národa, Němci, Maďaři, Vlaši, v dobách, kdy vítězství na poli hospodářství národního značí více, než vítězství zbraní statisícových vojsk?

Ba je třeba i v českém národě rozmachu nejen co nejmohutnějšího, ale co nejrychlejšího.

A cesta k rozmachu tomu ukazuje jedině k získání židů a jejich

osvědčených vlastností obchodních a neméně jejich hmotných prostředků, jimiž dnes vládnou. Mají naši židé v území českém zajisté zapotřebí v zájmu vlastním, aby čím dříve, tím lépe senárodně i sociálně asimilovali a cesta k cíli tomu je jim dnes přesně předepsána: Ve svém duchaplném článku „Otázka antisemitismu“ (v „Českožid. listech“ r. 1901 č. 1.—3.) formuluje dr. Klineberger požadavek práce pro žida našeho stručně: „Přímá mravnost, — vlastenectví s lidskostí, pokrok s osvíceností“ a dodávám pro svou osobu bez všeho pochlebování: Cestou tou se židovstvo naše počalo již brát, a to vyučeno trpkou školou antisemitismu, upřímněji, než se touže cestou béře dnešní starovlastenecká společnost.

Ta si na konec aspoň ve své inteligenci také uvědomit musí, že získání židovstva je pro věc národní prospěchem posud nedoceněným.

To poznali Maďaři na ohromný svůj prospěch, to poznávají i Poláci, třeba že tam otázka židovská má tvářnost zcela jinou než u nás, kde minoritu as 100 tisíc židů netřeba jinak přizpůsobovat nepoměrně velké majoritě 6imilionové než spravedlivostí v posuzování od osoby k osobě, a taktem společenským.

Antisemitism starých dob středověkých židem bezzemkem, židem ze společnosti vyvrženým opovrhoval, dnešní antisemitism ulice židu závidí a nenávidí jej, závidí mu jmění,

duševní sílu intelektu a sílu hospodářskou, nenávidí jej slepě jsa slepým nástrojem hierarchie a všeho reakcionářství. Opovržení středověké žida nezničilo, nezničí zášť ani nenávist!! —

Postavit jej snad pod výjimečné zákony? To se po názoru antisemitů snadno dá provést, avšak teprvé tehdy, až se celý svět stane tureckou provincií. Prozatím musí se „křesťanská“ Evropa západní spokojit s psanou rovností před zákonem pro žida jak pro křesťana, třeba že v životě praktickém rovnost tu obchází, pokud je jí to možno.

Ale i tento veselý život vezme jednou konec. Již dnes vidíme známky otupělosti a zelhostejnělosti mas v antisemitických výpravách.

Nejostřejší meč se otupí.

Fráze o židovské lačnosti, židovské podvodnosti a pod. již netáhnou, když lid má na očích vlasteneckou lačnost a podvodnost ve výběru největším, a když posud to slíbené antisemitské království na zemi přijíti nechce.

A jako v lidu křesťanském i v židovstvu nastává změna v nazírání na antisemitism. Nadávky a zastrašování přestávají vzbuzovat strach, a stejně i výčitky tak zvaných spravedlivců o inferiotě žida po stránce náboženské, rasovní, fysiologické a bůh suď ještě jaké, vzbuzují již jen úsměv u žida dbalého své cti.

Žádné blahosklonnosti více, žádné více dvojakosti vlastenecké společnosti v jednání

se židem, s nímž jinak jedná před volbami, jinak po volbách, jinak před tím, když jeho služeb potřebuje a jinak, když žid služby ty vykonal. Spravedlivosti třeba! Ta nevylučuje kritiku, a kritiku nejpřísnější, ta nevylučuje odsouzení žida-jednotlivce, když odsouzení toho zasloužil, vždy ale jen jednotlivce, za kterého není celek zodpověden. Rovněž nežádejte na židovi přeměnu obratem ruky, nežádejte, aby se na povel Váš oblékl do čamary, a překonával Vás ve vlastenčení. Tak by se naše společnost v budoucnosti chovati měla, chce-li podporovati snahu oněch nadšenců židovsko-českých, kteří jakožto praví buditelé národní v souvěrcích svých utužují vědomí příslušnosti židů našich k národu českému a v práci té nedají se odstrašit ani pochybovačným úsměvem svých souvěrců, ani surovostmi českého antisemitismu, ani oněch taky vlastenců, kteří nemají ani slova uznání pro práci tu, jelikož nevyšel ještě antisemitism z mody.

Zajisté se způsob zacházení se židy, jak jsem jej tu právě načrtl, lecjakému našemu vlastenci nezamluví. Vždyť je to tak sladko mít beránka či lépe berana hříchy snímajícího, být „hráčem, pijákem, lenochem, čímkoliv chcete, třeba člověkem průměrně slušným, průměrem nulou, ale mít vědomí, že árská krev a křestní list Vás opravňuje, myslit si o sobě to nejlepší a o sousedu bez křestného

listu to nejhorší, a při tom vlastní chabost moci opentlit domácí naučenou frází „o holubičí nátuře slovanské"!

Je tato fráze také jednou z četných konvenčních lží národního života dnešních dnů. Všechna protižidovská hesla žida nezdolala, stejně nezabránila všechna hesla protiněmecká postupu germánské rozpínavosti a útěcha holubičí nátury nezachránila ani jednu duši slovanskou.

Čeho je ale třeba křesťanu i židovi, je provádět učení z evangelia: Neučiniž jinému, co nechceš, aby tobě činěno bylo, být spravedlivým navzájem a beze strachu před fanatismem jiných. Tato idea sociální spravedlnosti prodírá se pracně sice, ale přece úspěšně na povrch budoucí rodící se společnosti, a není druhé idey, kterouž je posud naše společnost ovládána t. j. idey národnostní nijakž na závadu.

Jen obmezení lidé mohou se strachovat o národnost svou poukazem na socialisaci společnosti. Národnostní cítění našich dnů nemusí být spjato s národem, z něhož původně vyklíčilo. Nemá nic společného ani s rasou, ani s církví, stalo se čistou ideou ethickou, jako idey jiné. Jest moderní idea národnostní, co opětně zdůrazňuji, vědomím příslušnosti k určitému celku lidovému, spjatému společným jazykem, vlastí, společnými vztahy sociálními, hospodářskými, a mravními, čili vědomí příslušnosti k samostatné společné kultuře.

Dnes u nás připínati národnost k rasovní čistotě krve, neb společnosti toho kterého kultu vlastně v pravdě jeho matriky, je reakcionářstvím, které život národů moderních vyvracuje.

Dnes ku př. nositelem a hlavním představitelem národnostní idey germánské je Prus, smíšenec germánsko-slovansko-litevský. — V Uhersku nositelem idey maďarské je uherský pomaďarčený žid a pomaďarčený renegát slovenský (slovácká malá šlechta) par excellence!

Pro Čecha smíšence rasovního, dříve katolíka, pak Husitu, později českého bratra, nyní opět katolíka jest zvláště učení domácího klerikálního antisemitismu, jemuž antisemitští Novohusité jen do rukou pracují, historickou lží.

Jest věru židovský Čech určitého společenského prostředí bližší křesťanu Čechu názorem životním, kulturou, a snahou, než tentýž Čech křesťan svému slovanskému bratru někde v Moskvě, s nímž dovede horovat o slovanské vzájemnosti při poháru vína, jemuž ale jinak zůstává cizím v každém směru*).

Jestli ale proti takovému nazírání mému vyvstanou odpůrcové samozvaní cejchmistři

---

*) Angellier dnešní čelný literární historik a esthetik pronáší mínění, že dva lidé stejné povahy a různé rasy jsou si příbuznější duševně, než dva lidé různé povahy téže rasy.

Viz: V. Tille, Úvodem do literatury, Praha 1902. Jan Laichter, str. 185.

národní puncovny a budou horovat o společné krvi slovanské a cizáctví židovském, pak budou-li chtít býti důslednými, nechť postarají se o to, aby ze Slavína na staroslavném Vyšehradě vynesen byl syn otce Germána z Alsaska a matky židovské, pěvec „Vyšehradu“ Julius Zeyer, jenž v Slavíně českém první a posud jediný spí svůj věčný sen.

Tiskem J, PAKA v Kolíně.

WIDEN
HN RQ